

ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ปริญญาานิพนธ์
ของ
นฤมล ตั้งประพตติดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2553

ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่ออุณหภูมิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ปริญญาานิพนธ์
ของ
นฤมล ตั้งประพฤติดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่ออุณหภูมิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

บทคัดย่อ

ของ

นฤมล ตั้งประพจน์ดี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2553

นางสาวนฤมล ตั้งประพฤติดี. (2553). ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา ผู้รักษา, อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง.

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการ ประการแรกเพื่อศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา วุฒิภาวะทางอาชีพเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนูวิรุฬหเทพพิลารักษ์ จำนวน 336 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้ารับโปรแกรมทดลองเป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา จำนวน 30 คน แล้วแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการสุ่มเข้ากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสำรวจวุฒิภาวะทางอาชีพ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t-test และ One Way ANOVA

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. นักเรียนเพศชายกับนักเรียนเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพของเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย และในทางตรงกันข้ามเพศชายมีความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพในภาพรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ในภาพรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECT OF SELF – HELP PROGRAM IN CAREER MATURITY ATTITUDE

AN ABSTRACT

BY

NARUEMON TANGPRAPRUTDEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2010

Naruemon Tangpraprutdee. (2010). *The Effect of Self – Help Program In Career Maturity Attitude*. Master thesis, M.Ed. (Guidance And Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School, Sriankharinwirot University. Advisor Committee: Assoc, Prof. Dr. Nanta Sooraksa, Dr. Seksan Thongkhambanjong.

The purposes of this research were two folds; firstly to determine the differences of career maturity by gender and G.P.A. (Grade point Average) and secondly to compare the student's career attitude before and after using Self – Help Program. The subjects were 336 students in the fourth level. The experiment subjects were 30 students, whose scores of career attitude lower than percentile ranks of 25, then were randomly assign into two groups; control and experiment group. Each group consisted of 15 students

The results were as follows:

1. There was no significant difference of career maturity at the .05 levels. In considering also found the freedom to decide career Females more than males, the satisfaction of professional decisions of males than females.

2. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the student whose G.P.A. moderate level had high level of career maturity than high and low G.P.A. respectively.

3. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the career maturity of students after using self-help program.

4. There was significant difference of career maturity at the .05 level, the career maturity of students who used self-help program was significantly higher than those students in controlled group.

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง

ผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่ออุณหภูมิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ของ
นฤมล ตั้งประพตติดี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่..... เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา สู้รักษา)

(รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคกสูง)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.นันทา สู้รักษา)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. นันทา ผู้รักษา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์ ดร. เสกสรรค์ ทองคำบรรจง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำ และให้ คำปรึกษา ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเป็นอย่างมาก ผู้วิจัยขอ กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ชูชีพ อ่อนโคก สูง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ ที่ได้กรุณาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่าและ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านของสาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษาที่ให้ความรู้ และประสบการณ์อันมีค่าตลอดหลักสูตรการศึกษา ทำให้ผู้วิจัยได้พัฒนาความรู้ เพิ่มมากขึ้น และผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้รับ ไปช่วยเหลือบุคคลอื่นตามแนวทางการศึกษาที่ได้รับความรู้ และได้รับการถ่ายทอดมาต่อไป

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ให้ความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ได้ช่วยเหลือในการให้คำแนะนำและการ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนา โปรแกรมให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บิดา มารดา ครอบครัว และญาติพี่น้อง ที่สนับสนุน ทางการศึกษาและเป็นกำลังใจที่สำคัญของผู้วิจัยตลอดมา ขอขอบคุณ เพื่อนสาขาวิชาจิตวิทยาการ แนะแนว เพื่อนราชมงคल्पพิตรพิมุข เพื่อนอนุบาลวัดนางนอง และเพื่อนทุกคน สำหรับกำลังใจที่ดี เสมอมา ขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นฤมล ตั้งประพตติดี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	4
ความสำคัญของการศึกษา.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	8
สมมุติฐานของการศึกษา.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ	
ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	10
ลักษณะของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ.....	14
พัฒนาการวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	15
การวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ.....	25
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	
ความหมายของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	27
ลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	28
ประโยชน์ของคู่มือการช่วยเหลือตนเอง.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการช่วยเหลือตนเอง.....	29
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง	
ความหมายของการประเมินตนเอง.....	31
ความสำคัญของการประเมินตนเอง.....	32
กระบวนการประเมินตนเอง.....	34
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง.....	35

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

2 (ต่อ)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ	
ความหมายของบุคลิกภาพ.....	37
การจำแนกบุคลิกภาพทางอาชีพ.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ.....	44
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม	
ความหมายของค่านิยม.....	45
ความสำคัญของค่านิยม.....	46
ประเภทของค่านิยม.....	46
พื้นฐานของค่านิยมทางอาชีพ.....	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพ.....	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะ	
ความหมายของทักษะ.....	54
ประเภทของทักษะ.....	54
ทักษะทางอาชีพ.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางอาชีพ.....	57
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ	
ความหมายของความสนใจ.....	58
องค์ประกอบของความสนใจ.....	59
การวัดความสนใจอาชีพ.....	59
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจอาชีพ.....	60

3 วิธีดำเนินการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	64
วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ.....	64
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
การจัดทำการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการศึกษา.....	82
ความสำคัญของการศึกษา.....	82
ขอบเขตการศึกษา.....	83
สมมติฐานการศึกษา.....	84
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	84
วิธีดำเนินการทดลอง.....	85
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
สรุปผลการศึกษา.....	86
การอภิปรายผล.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	93
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	106
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	164

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	74
2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	75
3 เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติระหว่างเพศชายกับเพศหญิง.....	76
4 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	77
5 การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน.....	78
6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ.....	79
7 การเปรียบเทียบคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	80
8 การเปรียบเทียบคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ.....	81
9 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	154
10 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	159

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 งานขั้นพัฒนาการของซูเปอร์ (Super).....	18
2 วงจรและการหมุนวงจรขั้นพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิต.....	19
3 แบบจำลองซุ้มประตูของซูเปอร์.....	20
4 ภาพหกเหลี่ยมแสดงการแทนลักษณะของบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคล และแสดงความคล้ายคลึงของบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม.....	23
5 ค่านิยม Terminal values และ Instrumental values.....	48

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของบุคคล เพราะอาชีพเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง และความภาคภูมิใจในตนเอง การทำงานหรือการประกอบอาชีพเป็นช่วงเวลาที่บุคคลได้ทำงานร่วมกับคนอื่น ผลงานและการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมรอบด้าน จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เป็นที่ยอมรับและต้องการของสังคม ดังนั้นเมื่อเรารู้จักตนเองในด้านต่าง ๆ ที่เป็นผลไปสู่การประกอบอาชีพ ก็จะช่วยให้เราสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับความสามารถและตระหนักตัวตนตามอาชีพที่เหมาะสมได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พรพรรณวิทยะประภา (2548: 3) กล่าวว่า การทำงานทำให้คนเรามีชีวิตที่เต็มสมบูรณ์ มีคุณค่า ความสำคัญ และมีประโยชน์ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อสังคม และต่อประเทศชาติ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ที่เน้นเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนทั้งในด้านคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ ที่มีคุณธรรม มีปัญญา มีความสามารถพื้นฐานหรือศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองและสังคม และด้านความสามารถในการประกอบอาชีพหรือเป็นกำลังแรงงานสำหรับการพัฒนาประเทศ อีกทั้งการศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพ มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระบวนการศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน และให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน การศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียนตั้งแต่การวางรากฐาน การพัฒนาขีดความสามารถด้านต่างๆ เพื่อที่จะได้ดำรงและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 25)

ในปัจจุบันมีคนจำนวนไม่น้อยที่ไม่ทราบความต้องการประกอบอาชีพของตน เพราะมุ่งเน้นทางการเรียนเพื่อให้จบการศึกษา แต่ไม่ได้มีการสำรวจและวางแผนด้านความสนใจในอาชีพของตนเอง ดังที่ คมเพชร ฉัตรสุภากุล (2541: 23) กล่าวว่า การเรียนหนังสือในสถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นมิใช่ว่าจะเรียนไปเรื่อยๆ โดยไร้ความมุ่งหมาย เพราะนั่นถือว่าเป็นความสูญเปล่าทางการศึกษาจริงๆ ผู้เรียนจึงต้องเรียนด้วยความตั้งใจจริงว่าสักวันหนึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว เขาจะต้องออกไปประกอบอาชีพอะไรจึงเหมาะสมกับชีวิตของเขาที่สุด จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและให้คำแนะนำในการเลือกอาชีพให้แก่คนในสังคมทุกระดับของช่วงชีวิต เพื่อการตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลง

ไปได้เสมอตามความจำเป็นที่เกิดขึ้นของแต่ละบุคคล เช่นเดียวกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544: 8) กล่าวว่า การไม่พอใจในงานอาชีพ ก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงในแง่ของสังคมส่วนรวม ซึ่งได้แก่การสูญเปล่าทางการศึกษา บัณฑิตแต่ละคนกว่าจะสำเร็จออกมาได้นั้น รัฐต้องลงทุนไปมากมาย หากไม่ได้รับการวางแผนการทำงานและอาชีพอย่างดีพอ ต้องไปเรียนในแขนงวิชาที่ตนไม่มีความถนัด หรือไม่มีใจรัก ย่อมยากที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพที่ตนประกอบได้ ต้องทำงานไปอย่างไม่มีความสุข หรือไม่ก็เปลี่ยนงานไปเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่มีความเหมาะสมระหว่างบุคลิกภาพของตนและลักษณะของงาน จึงเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในสังคมที่กำลังพัฒนา

การที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพนั้น จะต้องมีความเข้าใจในความคิดเกี่ยวกับตนเองที่จะเลือกประกอบอาชีพที่ตนมีความสนใจและเหมาะสมกับตนเอง ซึ่ง สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2542: 242 - 243) กล่าวว่า ความคิดเกี่ยวกับตนเองนั้น เป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนในขั้นแรก เพราะเป็นความคิดที่บุคคลมองภาพของตนเองและเข้าใจว่าตนเองมีคุณลักษณะอย่างไร ความคิดเกี่ยวกับตนเองเกิดจากการรับรู้ตนเองซึ่งจะเริ่มพัฒนาขึ้นในทันทีที่มนุษย์เกิดมา เริ่มจากการเรียนรู้รูปลักษณ์ภายนอกที่เป็นร่างกายของตนเอง และต่อเนื่องไปจนถึงการรับรู้ตนเองจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ความคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเองให้ผลกระทบที่สำคัญในอีกด้านหนึ่ง เนื่องจากถ้าบุคคลมีความคิดที่ดีเกี่ยวกับตนเอง จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าสามารถที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จด้านต่างๆ ในชีวิต ในการวิเคราะห์ตนเองอย่างมีหลักการและเหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาตนเอง

การพัฒนาตัวบุคคลเพื่อเข้าสู่ความสนใจอาชีพในอนาคต ประกอบด้วย การรู้จักและประเมินตนเอง การนำตนเองสัมผัสอาชีพและสิ่งแวดล้อม ตัดสินใจวางแผนชีวิตเพื่ออาชีพ และการลงมือทำงาน ซึ่งเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ตนเองอย่างมีหลักการและเหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากในการพัฒนาตนเอง เพราะถ้ายิ่งเราได้มีโอกาสที่จะรู้จักตนเองดีขึ้นเท่าไร เราก็จะมีความสามารถในการและเลือกสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตัวเราเองได้มากขึ้นเท่านั้น ในการทำความเข้าใจตนเองนี้ จะต้องมีการสำรวจในหลายด้านด้วยกัน เช่น ด้านความสนใจ ด้านสติปัญญา ด้านความต้องการ ด้านบุคลิกภาพ ตลอดจนการดำรงชีวิตในแบบที่เราต้องการและชอบมากที่สุด (วรรณษา พรหมบุรุษย์, 2540: 10) ดังที่ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544: 11) กล่าวว่า การรู้จักตนเองเป็นการให้บุคคลได้พิจารณาถึงความสามารถ จุดเด่น ทักษะ ความนิยม ความสนใจ ตลอดจนบุคลิกภาพโดยทั่ว ๆ ไปของเขาว่าเป็นอย่างไร การรู้จักตนเองนั้นสำคัญอย่างยิ่งต่อการเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับ อรอนงค์ ธิญะวัน (2539: 59) ที่กล่าวว่า การเตรียมตัวเลือกอาชีพโดยการสำรวจตนเอง สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น การได้รู้จักตนเองอย่าง

ต้องแก้ในด้านต่าง ๆ จะช่วยให้บุคคลนำไปประกอบการพิจารณาการวางโครงการด้านการศึกษา อาชีพ และจุดมุ่งหมายในชีวิต

วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการการเตรียมตัวสำหรับอาชีพ เขาจะต้องทำการศึกษา สำนวณ ทดสอบ ความรู้ ความสามารถ ความสนใจของตนเองในการที่จะเลือกอาชีพ (สุชา จันทน์เอม. 2544: 56) ตาม ทฤษฎีของ อีริคสัน กล่าวถึงช่วงอายุระหว่าง 12 – 20 ปี ว่าวัยรุ่นเป็นระยะที่มีความรู้สึกสับสน ขาด ความเชื่อมั่นในตนเองเพราะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อก้าวไปสู่ การเป็นผู้ใหญ่ วุฒิภาวะทางกายและแรงผลักดันทางสังคมที่มาบรรจบกันในระยะนี้ ผลักดันให้วัยรุ่น ต้องครุ่นคิดเกี่ยวกับสถานภาพตนเองในสังคม รวมไปถึงทางเลือกของเขาในอนาคต จึงมักมีข้อสงสัย เกี่ยวกับตนเอง พยายามหาเอกลักษณ์ของตนในด้านต่างๆ และเป้าหมายในชีวิตและอาชีพ (ประณต คำนิม. 2549: 50) โดยเฉพาะนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือช่วงอายุระหว่าง 16 – 18 ปี ในวัยนี้ นักเรียนจะมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นในเรื่องต่าง ๆ มีความรับผิดชอบในการวางโครงการในอนาคตและ สามารถพิจารณาตนเองและสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้องตามความเป็นจริงยิ่งขึ้น นักเรียนวัยนี้ จะสามารถ พัฒนาตนเองและความสนใจในอาชีพได้ (อรอนงค์ ธีบุญญะวัน. 2539: 20) จากการอ่านหนังสือและ การค้นหาข้อมูลต่างๆ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะทำให้วัยรุ่นเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น

โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – help program) เป็นการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติเพื่อ แก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยตนเอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวในการปฏิบัติทั้งในการพัฒนา และในการแก้ไขสิ่งต่าง ๆ และถือเป็นวิธีการควบคุมตนเองโดยได้ผสมผสานเทคนิคต่างๆ เข้าด้วยกัน ในการกำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย การกำหนดการมีส่วนร่วม การให้การเสริมแรงและลงโทษ พฤติกรรมตนเอง การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของตนเอง และการประเมินพฤติกรรมตนเองของผู้ เข้ารับโปรแกรม (ประเทือง ภูมิภัทรคม. 2540: 338) โดยที่ผู้จัดทำโปรแกรมต้องเตรียมการแนะนำ แก้ปัญหาให้แก่ผู้เข้าโปรแกรม โดยการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมบางอย่าง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเรื่องราวในคู่มือ ในคู่มือจะอธิบายเนื้อหาและขั้นตอนในการปฏิบัติ (สมโภชน์ เตียมสุภาษิต. 2549: 351; อ้างอิงจาก Kazdin.1989) เพื่อให้ นักเรียนได้นำไปใช้ในการพัฒนา ตนเอง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงนำโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมาใช้ในการพัฒนาวุฒิภาวะ ทางอาชีพด้านเจตคติ โดยดัดแปลงมาจากโปรแกรมจากแบบสำรวจตนเองของมหาวิทยาลัยวอเตอร์ลู (Waterloo University. 2006: Online) ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของการประเมินตนเอง เป็นการสำรวจ ตนเองในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม ทักษะ ความสนใจ และการเรียนรู้ โดยมุ่งให้ นักเรียนได้สำรวจตนเองให้มากยิ่งขึ้น และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถให้นักเรียนเรียนรู้ได้ ด้วยตนเอง โดยไม่จำกัดวัน เวลา สถานที่ และใช้ได้ดีกับการแนะนำในยุคนี้อยู่ที่ขาดแคลน

บุคลากรที่ช่วยเหลือแนะแนวนักเรียนทางอาชีพได้อีกด้วย และที่กล่าวมาคงมองเห็นความสำคัญของงานกับชีวิตได้ดีว่า งานมีอิทธิพลต่อคุณค่าและความหมายของชีวิตเป็นอย่างมาก งานเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญมากของชีวิตมนุษย์ในการดำรงชีวิต ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญกับการสำรวจตนเองเพื่อจะสามารถประเมินตนเอง ตามวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน ถือเป็นความช่วยเหลือบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตกับการทำงานได้ตรงตามความถนัด ความต้องการ และส่งผลให้เกิดความสุขในการทำงานของนักเรียนได้ในอนาคต

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพินิจวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
4. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพินิจวิทยา ในมิติต่างๆ ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ครูแนะแนวของโรงเรียนนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดกิจกรรมการแนะแนวด้านอาชีพให้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน
2. ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในรูปแบบสำเร็จรูป คือ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูแนะแนวได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ทำให้นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เกิดวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเป็นผลดีต่อนักเรียนในการทำความเข้าใจกับความรู้สึกที่แท้จริงต่อการประกอบอาชีพ จะทำให้สามารถวางแผนในการเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบของ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัย ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิจัย เพื่อศึกษาถึงระดับของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 4 และขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 แต่ละขั้นตอนการวิจัยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 1 ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลกับประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 2 ได้แก่ การทดลองในครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่ม ตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแนวทางการวิจัยเชิงทดลองได้แก่ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้น ที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ ที่มีคะแนนแบบสำรวจวุฒิภาวะ ทางอาชีพด้านเจตคติตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วม โปรแกรม จำนวน 30 คน

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่มีคละ จำนวนกัน และมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่มีคละ จำนวนกัน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 1 การวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. เพศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่
 - (1) เพศชาย
 - (2) เพศหญิง
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่
 - (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือมีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00
 - (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง คือมีเกรดเฉลี่ย สะสม 2.00 – 2.99
 - (3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตอนที่ 2 การพัฒนา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ** หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์ ที่มีความเข้าใจในตนเองทางอาชีพ ความสามารถที่มีต่อการเลือกอาชีพ ได้เหมาะสมกับและสามารถวางแผนในการเลือกอาชีพโดยใช้ข้อมูลของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ ซึ่งวัดได้จากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

1.1 **การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ** คือ การที่นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์เดิม ฐานความรู้ที่มีอยู่ ในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพโดยไม่ได้อยู่ภายใต้การโน้มน้าวของผู้อื่น

1.2 **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ** คือ การที่นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตมีอยู่ในสังคม เห็นคุณค่าของการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และศึกษาข้อมูลของอาชีพอย่างเพียงพอ

1.3 **ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ** คือ การที่นักเรียนมีความคิดที่เป็นอิสระในการเลือกประกอบอาชีพตามความต้องการและความถนัดของตนเองโดยไม่ถูกบังคับหรือกดดันจากบุคคลอื่นๆ

1.4 **ความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ** คือ การที่นักเรียนเลือกอาชีพ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจเลือกการทำงานตามความสามารถของตนเองแล้วเกิดความรู้สึกพอใจต่อการตัดสินใจนั้น

1.5 **มโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ** คือ การที่นักเรียนมีความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจต่อตนเองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่ถูกต้องสอดคล้องกับความสามารถที่เป็นจริงของตนเอง สามารถที่จะประเมินตนเองได้ว่ามีความเหมาะสมกับอาชีพใด

2. **โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ** หมายถึง คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาภาวะทางอาชีพด้านเจตคติซึ่งประกอบไปด้วยแบบฝึกหัดการเรียนรู้จักตนเอง เพื่อให้ นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทางอาชีพ สามารถทำความเข้าใจในตนเอง เพื่อสำรวจตนเองทางด้าน บุคลิกภาพ ค่านิยม ทักษะ และความสนใจ มาเป็นแนวทางในการรับรู้ตนเองทางอาชีพ จากนั้นจึงให้มีการเข้ากลุ่มเพื่อรายงานผล และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกำหนดการเข้ากลุ่มจำนวน 12 ครั้ง

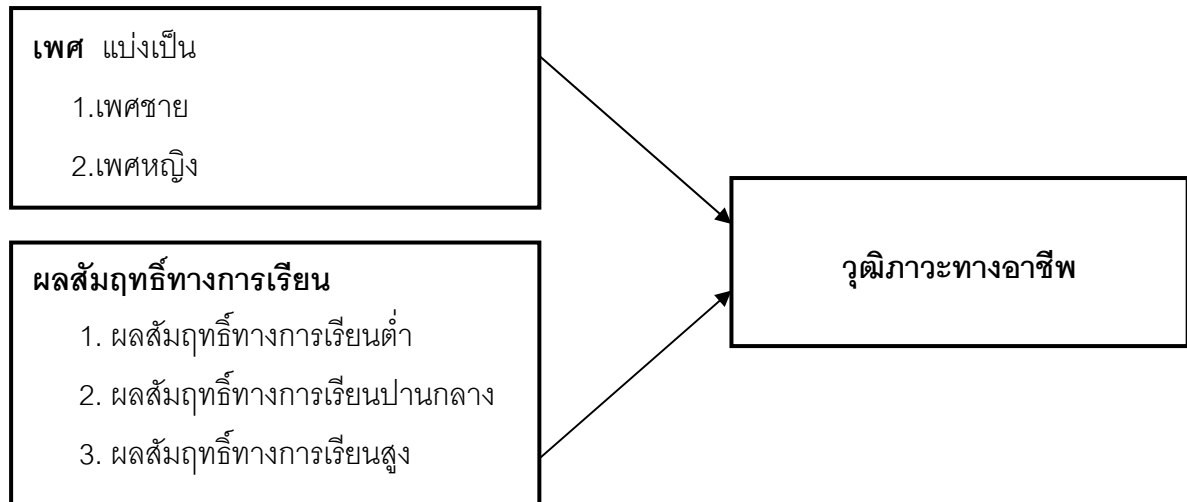
3. **เพศ** หมายถึง การแบ่งเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชายและเพศหญิง

4. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน** หมายถึง การแบ่งระดับความรู้ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ ออกเป็น 3 กลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือมีเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง คือมีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.00 – 2.99 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คือมีเกรดเฉลี่ยสะสม 3.00 ขึ้นไป

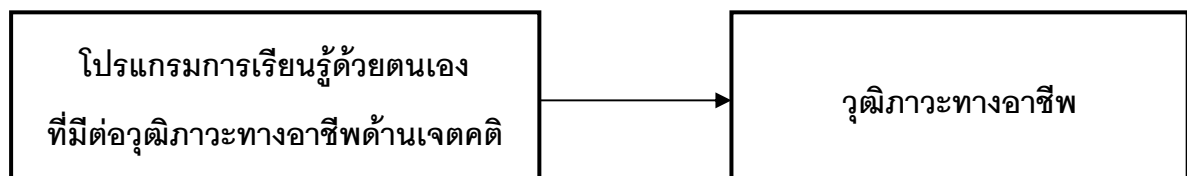
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำรูปแบบของการวิจัยและพัฒนา มาใช้จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การศึกษา

ตอนที่ 2 การพัฒนา

สมมุติฐานการศึกษา

1. นักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน
3. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับผลของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.2 ลักษณะของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.3 พัฒนาการวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.4 การวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.1 ความหมายของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.2 ลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.3 ประโยชน์ของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง
 - 3.1 ความหมายของการประเมินตนเอง
 - 3.2 ความสำคัญของการประเมินตนเอง
 - 3.3 กระบวนการประเมินตนเอง
 - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ
 - 4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ
 - 4.2 การจำแนกบุคลิกภาพทางอาชีพ
 - 4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพ
 - 5.1 ความหมายของค่านิยม
 - 5.2 ความสำคัญของค่านิยม
 - 5.3 ประเภทของค่านิยม

- 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพ
- 6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางอาชีพ
 - 6.1 ความหมายของทักษะ
 - 6.2 ประเภทของทักษะ
 - 6.3 ทักษะทางอาชีพ
 - 6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางอาชีพ
- 7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจทางอาชีพ
 - 7.1 ความหมายของความสนใจ
 - 7.2 องค์ประกอบของความสนใจ
 - 7.3 การวัดความสนใจอาชีพ
 - 7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจอาชีพ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

1.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ

ซัคเกอร์ (Zunker. 1998: 165) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความน่าเชื่อถือในกระบวนการวัดระดับพัฒนาการทางอาชีพอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวในการทำงาน การวางแผนในการทำงาน ความสอดคล้องของอาชีพและบุคคล

ไคร์ท์ (Crites. 1978: 4) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง เจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

ซูเปอร์ (Super. 1975: 15) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง สิ่งที่ใช้แทนระดับของการพัฒนาที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นอยู่ในระดับของกระบวนการที่ต่อเนื่องกันในขั้นพัฒนาการด้านอาชีพ จากจุดเริ่มต้นหรือสำรวจไปจนถึงขั้นเสื่อมถอย โดยวุฒิภาวะด้านอาชีพของแต่ละระดับอายุจะแตกต่างกัน

ทอลเบิร์ต (Tolbert. 1974: 76) ได้ให้ความหมายของวุฒิภาวะด้านอาชีพว่า วุฒิภาวะด้านอาชีพเหมือนกับวุฒิภาวะด้านอื่นๆ เป็นการจัดระเบียบของพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อที่บุคคลจะได้ประสบความสำเร็จในการค้นพบความต้องการของตน และวุฒิภาวะด้านอาชีพเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ และความเต็มใจในการที่จะรับผิดชอบต่อการเลือกของตน

อัจฉรา สุซารมณ และคณะ (2540: 18) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ระดับพัฒนาการทางอาชีพ และความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลในระดับวัยต่าง ๆ ซึ่งความ

เข้าใจเกี่ยวกับอาชีพของคุณจะสัมพันธ์กับอายุของคุณ และมีผลให้คุณสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเอง

จากการศึกษาข้อมูล วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความสามารถที่มีต่อการเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับและสามารถวางแผนในการเลือกอาชีพโดยใช้ข้อมูลของตนเองในการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ 5 ด้าน คือ การประเมินตนเอง ความรู้และข้อกำหนดหรือลักษณะของงาน ความรู้เกี่ยวกับการเลือกงาน การวางแผนเกี่ยวกับงาน และการแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานในอนาคต

โคว์ท์ (พัชรภา วรแสง. 2546; อ้างอิงจาก Crites. 1978: 4) กล่าวว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพมีลักษณะดังนี้

1. มีการจัดระเบียบในกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถเปิดรับข้อมูลใหม่เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่จะคิดตีความเอาเอง
4. รู้จักตนเองและโลกของงาน
5. มีอิสระในการเลือกอาชีพ โดยไม่ยอมให้ค่านิยมในวัยเด็กมาอิทธิพลเหนือกว่า

องค์ประกอบของวุฒิภาวะด้านอาชีพ

องค์ประกอบทั่วไป 4 ประการของวุฒิภาวะด้านอาชีพของวัยรุ่น มีดังนี้

1. ความคงที่ในการเลือกอาชีพ (Consistency of career choice) หมายถึง การที่บุคคลมีความคงที่ในการเลือกอาชีพ ทั้งในแง่ เวลา สาขาอาชีพ และระดับอาชีพ

2. การเอาอาชีพที่เป็นไปได้จริง (Realism of career choice) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพได้ โดยตระหนักรู้ในตนเอง สภาพแวดล้อม และโอกาสในการเข้าสู่อาชีพได้จริงเป็นความสอดคล้องกันระหว่างความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และระดับชั้นทางสังคม

3. ทักษะการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career choice attitudes) หมายถึง การที่บุคคลมีแนวโน้มในการตอบสนองต่อองค์ประกอบเหล่านี้ คือ

3.1 การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Involvement in the choice process)

3.2 การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน (Orientation toward work)

3.3 การมีอิสระในการตัดสินใจ (Independence in decision making)

3.4 การมีความพึงพอใจในการเลือกอาชีพ (Preference for career choice)

3.5 การมีความเข้าใจที่ถูกต้องในกระบวนการเลือกอาชีพ (Conception of the choice process)

4. ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career choice competencies) หมายถึง การที่บุคคลเลือกอาชีพโดยตระหนักต่อองค์ประกอบดังต่อไปนี้

4.1 การประเมินตนเอง (Self – appraisal) คือ การที่บุคคลรู้ถึงความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตน

4.2 ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational information) คือ การที่บุคคลทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และรู้จักลักษณะของอาชีพ

4.3 การเลือกเป้าหมาย (Goal selection) คือ การที่บุคคลเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

4.4 การวางแผน (Planning) คือ การที่บุคคลตระหนักต่ออนาคตทางอาชีพในภายหน้าของตนและสามารถวางแผนเข้าสู่อาชีพที่เลือกแล้ว

4.5 การแก้ปัญหา (Problem solving) คือ การที่บุคคลทราบว่าควรทำอย่างไรเมื่อประสบปัญหาต่างๆ ในขั้นตอนต่างๆ ในการเลือกอาชีพ

องค์ประกอบวุฒิภาวะด้านอาชีพที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ตามข้อเสนอของไคร์ท์มีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ

1. กระบวนการเลือกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ทักษะคติในการเลือกอาชีพ

1.2 ความสามารถในการเลือกอาชีพ

2. ผลลัพธ์หรือสิ่งที่เกิดจากการเลือกอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความคงที่ในการเลือกอาชีพ

2.2 การเลือกอาชีพอย่างเป็นจริง

ไคร์ท์ กล่าวว่า การประเมินวุฒิภาวะด้านอาชีพ ของบุคคลนั้นจะวัดองค์ประกอบส่วนที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยทักษะคติในการเลือกอาชีพและความสามารถในการเลือกอาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทักษะคติในการเลือกอาชีพ (Career choice attitudes) ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Involvement in career decision making) คือ การที่บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง

2. การมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Independence in career decision making) คือ การที่บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจเลือกอาชีพโดยไม่ขึ้นอยู่กับผู้อื่น

3. แนวโน้มในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Orientation to career decision) คือ การที่บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับตนเองและอาชีพ รวมทั้งเข้าใจในกระบวนการก่อนการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4. การประนีประนอมในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Compromise in decision making) คือ การที่บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนการตัดสินใจเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมและสภาพความเป็นจริง เช่น ความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นต้น

5. การตัดสินใจเลือกอาชีพ (Decisiveness in career decision making) คือ การใช้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง และเกี่ยวกับโลกของงานและอาชีพมาประกอบในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

ความสามารถในการเลือกอาชีพ (Career choice competencies) ประกอบด้วย

1. การประเมินตนเอง (Self – appraisal) หมายถึง การรู้ว่าตนเองมีความสนใจค่านิยม บุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด จุดเด่น รวมทั้งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างไร

2. การรู้ข้อมูลทางอาชีพ (Occupational information) หมายถึง การมีความรู้และมีข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เช่น ลักษณะงาน รายได้ ความก้าวหน้าในการทำงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน อนาคตในอาชีพ เป็นต้น

3. การตั้งเป้าหมายทางอาชีพ (Goal selection) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำข้อมูลจากการรู้จักตนเอง และข้อมูลทางอาชีพมาตั้งเป้าหมายอาชีพ

4. การวางแผนเข้าสู่อาชีพ (Planning) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำเป้าหมายที่กำหนดไว้มาทำการวางแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

5. การแก้ปัญหาทางอาชีพ (Problem solving) หมายถึง การที่บุคคลสามารถนำความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพมาใช้ในการจัดการปัญหาที่จะเกิดขึ้น

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น องค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ คือ การที่นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นจากประสบการณ์เดิม ฐานความรู้ที่มีอยู่ ในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพโดยไม่ได้อยู่ภายใต้การโน้มน้าวของผู้อื่น

2. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ คือ การที่นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพที่สุจริตมีอยู่ในสังคม เห็นคุณค่าของการเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเอง และศึกษาข้อมูลของอาชีพอย่างเพียงพอ

3. ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การที่นักเรียนมีความคิดที่เป็นอิสระในการเลือกประกอบอาชีพตามความต้องการและความถนัดของตนเองโดยไม่ถูกบังคับหรือกดดันจากบุคคลอื่นๆ

4. ความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ คือ การที่นักเรียนเลือกอาชีพ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจเลือกการทำงานตามความสามารถของตนเองแล้วเกิดความพอใจต่อการตัดสินใจนั้น

5. มโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ คือ การที่นักเรียนมีความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจต่อตนเองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่ถูกต้องสอดคล้องกับความสามารถที่เป็นจริงของตนเอง สามารถที่จะประเมินตนเองได้ว่ามีความเหมาะสมกับอาชีพใด

1.2 ลักษณะของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

ซูเปอร์ (Super. 1960: 8 – 9) ได้แบ่งลักษณะของวุฒิภาวะด้านอาชีพของบุคคลเป็น 2 ลักษณะคือ

วุฒิภาวะด้านอาชีพ 1 (Vocational Maturity I หรือ VM.I) หมายถึง ระยะเวลาของชีวิต ซึ่งแต่ละบุคคลเป็นอยู่จริง ๆ ในช่วงนั้น ซึ่งจะดูได้จากงานพัฒนาการ ซึ่งบุคคลผู้นั้นกำลังปฏิบัติ นำมาสัมพันธ์กับสิ่งที่เขาคาดหวังไว้ว่าเขาจะทำ

วุฒิภาวะด้านอาชีพ 2 (Vocational Maturity II หรือ VM.II) หมายถึง พฤติกรรมทางอาชีพ ในลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่แล้ว กล่าวคือ เกิดขึ้นจริง ๆ (โดยไม่คำนึงถึงช่วงชีวิตที่คาดหวังไว้) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นจากงานพัฒนาการในช่วงชีวิตขณะนั้นเปรียบเทียบกับงานพัฒนาการของคนอื่นในงานชิ้นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วุฒิภาวะด้านอาชีพแบบที่ 1 จะชี้เฉพาะไปที่ขั้นตอนของชีวิตคือ ช่วงอายุของบุคคล แต่วุฒิภาวะทางอาชีพแบบที่ 2 จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเผชิญปัญหาของบุคคลซึ่งจะแตกต่างกันในแต่ละระดับของอายุ จากการวิจัยของอีทรี (Bartlett. 1971: 218; citing Heath. 1965) เสนอว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพจะมีลักษณะดังนี้ คือ

1. มีการจัดระเบียบในกระบวนการเลือกอาชีพ
2. สามารถเปิดรับข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
3. รับรู้ข้อมูลตามที่เป็นจริงมากกว่าที่จะคิดตีความเอาเอง
4. รู้จักตนเอง และโลกของงาน
5. มีอิสระในการเลือกอาชีพ โดยไม่ยอมให้ค่านิยมในวัยเด็กมาอิทธิพลเหนือกว่า

สำหรับบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะด้านอาชีพนั้น อีทรี กล่าวว่า จะเป็นบุคคลที่มีลักษณะดังนี้คือ

1. เป็นบุคคลที่ขาดจุดมุ่งหมายที่ดีสำหรับอนาคตของตนเอง
2. เป็นบุคคลที่ติดกับค่านิยม ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้

1.3 พัฒนาการวุฒิภาวะทางอาชีพ

การประกอบอาชีพมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นความสนใจอาชีพจึงมีความสำคัญยิ่งที่จะนำบุคคลไปสู่อาชีพได้ในอนาคต ซึ่งมีนักจิตวิทยาหลาย ๆ ท่านได้ศึกษาทฤษฎีความสนใจอาชีพ ซึ่งมีทฤษฎีที่สำคัญซึ่งจะกล่าวในที่นี้ ได้แก่

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของกินซ์เบอร์ก (Ginzberg)

กินซ์เบอร์ก (นันทา สู้รักษา. 2548: 9 – 10) ได้ทำการศึกษาว่าการเลือกอาชีพนั้นเป็นกระบวนการพัฒนาซึ่งใช้เวลาครอบคลุม 6 ถึง 10 ปี เริ่มตั้งแต่อายุ 11 ปี และจบสิ้นหลังอายุ 17 ปี ซึ่งมีขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน คือ

1. ระยะเวลาเพื่อฝัน (Fantasy Period) เริ่มตั้งแต่วัยเด็กจนถึงอายุ 11 ปี เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนาที่ตนต้องการจะเป็นได้ ความคิดเพื่อฝันของเด็กจะไม่คงที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพของความเป็นไปได้ เด็กจะคิดเอาเองว่า เมื่อโตขึ้นจะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ ความเพื่อฝันเหล่านี้มาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือต่าง ๆ อาชีพของบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลแวดล้อมตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสพบปะบ่อย ๆ การเริ่มของระยะนี้ในลักษณะของการเล่นและจะเปลี่ยนเป็นการเล่นเกี่ยวกับอาชีพหรือการทำงาน

2. ระยะเวลาพิจารณาอาชีพ (The Tentative Period) จะอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น อายุประมาณ 11 ปี ถึง 17 ปี ในระยะนี้เด็กจะเริ่มมีความเข้าใจเรื่องอาชีพมากขึ้น แต่การเลือกอาชีพยังเป็นการเลือกที่คำนึงเฉพาะองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองอยู่ เช่น ความสนใจ ความสามารถ และค่านิยม โดยมิได้พิจารณาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนั้นการเลือกอาชีพในระยะนี้ ยังไม่แน่นอน ในระยะนี้ยังแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ คือ

2.1 ขั้นความสนใจ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี ในขั้นนี้ ความสนใจเป็นพื้นฐานขั้นแรกในการเลือกอาชีพ โดยเด็กยังมิได้คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง เพียงแต่บอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบอาชีพอะไร อยากทำงานอะไร

2.2 ขั้นความสามารถ (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี ในขั้นนี้เป็นระยะที่วัยรุ่น คำนึงถึงความสามารถโดยพิจารณาว่านอกจากความสนใจแล้ว ความสามารถก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ทว่าความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสามารถของตนเองยังไม่สมบูรณ์ การเลือกอาชีพในระยะนี้จึงยังไม่ได้เป็นการตัดสินใจที่แน่นอน เด็กเพียงรู้จักประเมินตนเองว่าสามารถทำอะไรได้ดีกว่าผู้อื่นบ้าง

2.3 ขั้นค่านิยม (Value Stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 16 ปี ในขั้นค่านิยมของตนเองและสังคมเริ่มเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ วัยนี้จะเข้าใจเรื่องรายได้ ชื่อเสียง เกียรติยศ ค่านิยมจะมีความสำคัญต่อเด็กมากกว่าความสนใจและความสามารถ

2.4 ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี ระยะเวลานี้ได้รวบรวมข้อมูลของตนเองได้แก่ ความสนใจ ความสามารถ รวมทั้งค่านิยมของตนเองและสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการในขั้นก่อน เด็กจะเริ่มตระหนักถึงการตัดสินใจในการเลือกอาชีพและผลจากการตัดสินใจตามมา แต่เด็กยังไม่เข้าใจถึงองค์ประกอบตามสภาพของความเป็นจริงและความเป็นไปในการประกอบอาชีพของบุคคล

3. ระยะเวลาเลือกอาชีพตามความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 – 20 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อยู่ในวัยรุ่นตอนกลาง ถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น วัยนี้จะมีการพิจารณาการเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาองค์ประกอบของตนเองทั้งความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และองค์ประกอบด้านอาชีพ เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง ระยะเวลาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นย่อย ๆ คือ

3.1 ขั้นสำรวจ (Exploration Stage) เป็นกลุ่มที่กินชั้เบอรรคคึกษาบพว้าเป็นช่วงเวลาที่เริ่มเข้ามหาวิทยาลัยและเป็นระยะที่บุคคลสำรวจอาชีพต่าง ๆ เพื่อค้นหาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง โดยทดลองหาประสบการณ์ด้วยการลงเรียนวิชาต่าง ๆ ทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือทำงานนอกเวลาเรียน

3.2 ขั้นรวบรวมความคิด (Crystallization Stage) เป็นระยะที่บุคคลเตรียมพร้อมที่จะเลือกอาชีพ ภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพไว้พอสมควร การเลือกอาชีพในระยะนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อีกหากการรวบรวมความคิดเกี่ยวกับอาชีพยังไม่ชัดเจนเพียงพอ

3.3 ขั้นตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างเจาะจง (Specification Stage) เป็นระยะสุดท้าย โดยบุคคลตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจงอาชีพเดียวและเป็นระยะที่บุคคลจะฝึกฝนหาความรู้รวมทั้งประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพที่ตนเลือก

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ ซูเปอร์ (Super)

ซูเปอร์ (นันทา ผู้รักษา. 2548 : 12 – 15) สรุปว่าการเลือกอาชีพ อาจจัดเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ขั้นการเจริญเติบโต (Growth Stage) เป็นขั้นของการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยอยู่ในช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 14 – 15 ปี ในขั้นนี้จะมีการพัฒนา ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ และความต้องการซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ ในขั้นนี้มีการแบ่งออกเป็นย่อย ๆ 4 ข้อดังนี้

1.1 ขั้นก่อนสนใจอาชีพ (Prevocational Substage) อยู่ในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต เด็กจะมีพัฒนาการทางด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว

1.2 ขั้นเพื่อฝัน (Fantasy Substage) อยู่ในช่วงอายุ 4 – 10 ปี และมีจินตนาการด้านอาชีพตามความเพื่อฝันของตนเอง

1.3 ขั้นสนใจ (Interest Substage) อยู่ในช่วงอายุ 11 – 12 ปี เด็กจะมีความสนใจเรื่องอาชีพ โดยขึ้นอยู่กับความชอบ / ไม่ชอบ เป็นหลักในการตัดสินใจ

1.4 ขั้นพิจารณาความสามารถ (Capacity Substage) อยู่ในช่วงอายุ 13 – 14 ปี เด็กจะให้ความสำคัญของความสามารถประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับอาชีพ

2. ขั้นการสำรวจ (Exploration Stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 24 ปี ในขั้นนี้บุคคลจะสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพเพื่อหาข้อมูลและประสบการณ์ซึ่งได้จากกิจกรรมในโรงเรียน การทำงานพิเศษ ขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ 3 ขั้นคือ

2.1 ขั้นพิจารณา (Tentative Substage) อยู่ในช่วงอายุ 15 – 17 ปี เป็นขั้นที่บุคคลพิจารณาความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ แต่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกอาชีพแน่นอน

2.2 ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Transition Substage) อยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี เป็นขั้นที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น เช่น พิจารณาตนเอง พิจารณาโอกาสทางการศึกษา โอกาสที่จะได้งานทำ โดยในขั้นนี้บุคคลเริ่มฝึกหัดทักษะหรือการศึกษาเฉพาะด้าน

2.3 ขั้นทดลอง (Trial Substage) อยู่ในช่วงอายุ 22 – 24 ปี เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มทดลองปฏิบัติงาน

3. ขั้นอาชีพ (Establishment Stage) อยู่ในช่วงอายุ 25 – 44 ปี บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้พบงานที่เหมาะสม ถ้างานนั้นไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นที่พอใจก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงงานได้ ในระยะแรก ๆ ในขั้นเริ่มประกอบอาชีพนี้ แบ่งได้เป็นขั้นย่อย ๆ 2 ขั้นคือ

3.1 ขั้นทดลองปฏิบัติงาน (Trail Substage) อยู่ในช่วงอายุ 25 – 44 ปี บุคคลเริ่มทำงานที่ถาวรเมื่อได้พบงานที่เหมาะสม ถ้างานนั้นไม่เหมาะสมหรือรู้สึกที่อาชีพนั้นไม่เหมาะกับตนก็จะเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจกับอาชีพ

3.2 ขั้นประกอบอาชีพถาวร (Stabilization Substage) อยู่ในช่วงอายุ 31 – 44 ปี เป็นขั้นที่บุคคลประกอบอาชีพถาวรแล้ว จะแสวงหาความมั่นคงและความก้าวหน้าในการทำงาน เป็นช่วงของการสร้างหลักฐาน

4. ขั้นรักษาความมั่นคงในอาชีพ (Maintenance Stage) อยู่ในช่วงอายุ 45 – 65 ปี เป็นช่วงที่มีความมั่นคงในการทำงานแล้ว และอยู่ในสถานะที่บุคคลสามารถพัฒนาสภาพของตนเองและงานที่ทำอยู่

5. **ขั้นเสื่อมถอย (Decline Stage)** อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป เป็นขั้นที่มีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพลดลง อยู่ในวัยชราลง ร่างกายและสมองเสื่อมคุณภาพลง ขั้นนี้แบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ได้ 2 ขั้นคือ

5.1 **ขั้นเริ่มลดประสิทธิภาพ (Deceleration Substage)** อยู่ในช่วงอายุ 60 – 70 ปี บุคคลเริ่มลดประสิทธิภาพในการทำงาน ปลดเกษียณแล้ว หน้าที่การงานลดน้อยลง

5.2 **ขั้นเลิกประกอบอาชีพ (Retirement Substage)** อยู่ในช่วงอายุ 70 ปีขึ้นไป บุคคลใช้ชีวิตบั้นปลายด้วยการพักผ่อน โดยไม่ประกอบอาชีพใด ๆ เลย

สำหรับงานตามขั้นพัฒนาการของของซูเปอร์ (Super) ซึ่งแสดงงานตามขั้นพัฒนาการดังนี้

งานตามพัฒนาการด้านอาชีพ	อายุ	ลักษณะทั่วไป
การเกิดความสนใจอาชีพ (Crystallization)	14 – 18	เป็นระยะพัฒนาจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับอาชีพทั่วไป โดยมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับแหล่งงาน ความสนใจ ค่านิยม และวางแผนสำหรับอาชีพที่ตนชอบ
การพัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (Specification)	18 – 21	เป็นระยะที่พัฒนามาจากความสนใจอาชีพที่ยังไม่แน่นอน มาสู่ความสนใจอาชีพที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น
การพัฒนาความสนใจในอาชีพอย่างมั่นคงขึ้น (Implementation)	21 – 24	เป็นระยะที่มีการฝึกฝนเกี่ยวกับอาชีพที่สมบูรณ์และเข้าสู่ตลาดแรงงาน
การประกอบอาชีพอย่างถาวร (Stabilization)	24 – 35	เป็นระยะที่ประกอบอาชีพที่ชอบอย่างจริงจัง มั่นคง ใช้ความรู้ความสามารถในอาชีพอย่างเหมาะสมและพัฒนาความรู้สึกมั่นคงในตำแหน่งงาน
การสร้างความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ (Consolidation)	35 ปีขึ้นไป	เป็นระยะที่มีความมั่นคงก้าวหน้าในงาน มีสถานภาพและมีอาวุโสในอาชีพของตน

ภาพประกอบ 1 งานตามขั้นพัฒนาการของ Super (Super's Vocational Development Tasks)

จากตารางข้างต้น ช่วงอายุระหว่าง 14 – 18 ปี เป็นช่วงพัฒนาการเกิดความสนใจอาชีพคือขั้นของการเกิดความสนใจอาชีพ เป็นช่วงอายุที่จะพัฒนาจุดมุ่งหมายเกี่ยวกับอาชีพทั่วไป โดยมี

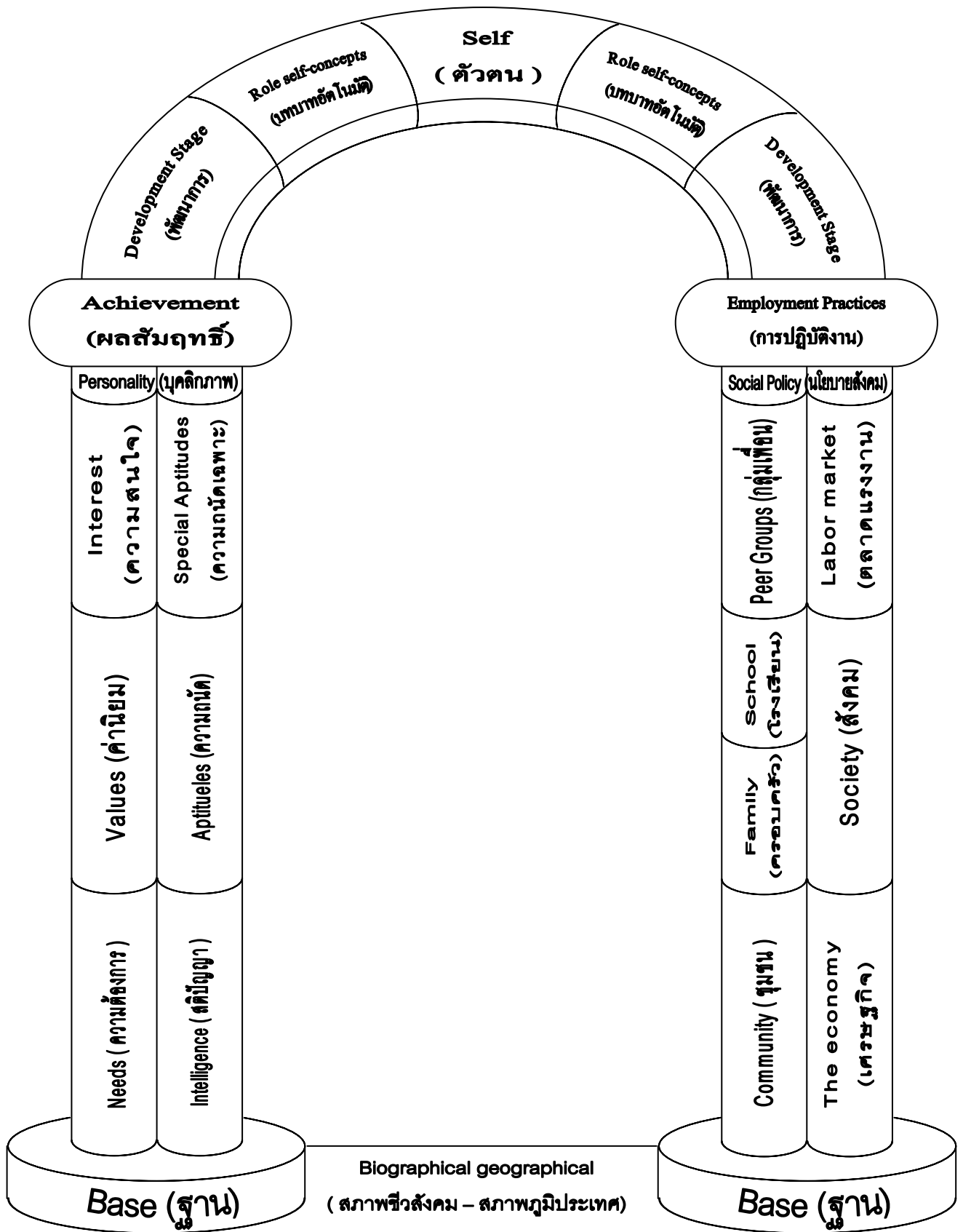
ความตระหนักรู้เกี่ยวกับแหล่งงาน ความสนใจ ค่านิยม และวางแผนสำหรับอาชีพที่ตนชอบ จึงได้ทำการศึกษาแก่นักเรียนมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 4 เพื่อพัฒนาเจตคติทางอาชีพให้นักเรียนได้มีข้อมูลสำหรับการเข้าสู่ขั้นตอนการเลือกอาชีพของตนเองได้

Super (1990) ได้ปรับขั้นตอนพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิตขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยใช้คำว่า วงจรและการหมุนวน (Cycling and Recycling) ขั้นตอนการด้านอาชีพ สรุปได้ดังภาพประกอบ 2

	อายุ			
	วัยรุ่น 14 – 25 ปี	ผู้ใหญ่ตอนต้น 25 – 45 ปี	ผู้ใหญ่ ตอนกลาง 45 – 65 ปี	ผู้ใหญ่ตอนปลาย 65 ปีขึ้นไป
ระยะเจริญเติบโต Growth	พัฒนา self-concept ที่แท้จริง	เรียนรู้ที่จะสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น	ยอมรับข้อจำกัดของตน	พัฒนาบทบาทที่ไม่ใช่อาชีพ
ระยะสำรวจ Exploration	เปิดโอกาสให้เรียนรู้มากขึ้น ๆ	หาโอกาสทำงานที่ตนชอบ	พิสูจน์ปัญหาใหม่ในการทำงาน	มองหาจุดเกษียณอายุที่ดี
ระยะสร้างงาน Establishment	เริ่มต้นสร้างงานที่เลือก	ตั้งหลักฐาน มีตำแหน่งที่มั่นคง	พัฒนาทักษะใหม่ๆ	ทำตามสิ่งที่ตนเองต้องการ
ระยะบำรุงรักษา Maintenance	พิสูจน์ได้ว่าเป็นอาชีพที่เลือกในปัจจุบัน	สร้างความมั่นคงให้กับตำแหน่ง	ต่อสู้กับการแข่งขัน	ดูแลรักษาให้ยังคงมีความสุขสนุกสนาน
ระยะเสื่อม Decline	ให้เวลากับงานอดิเรกน้อย	เล่นกีฬาบ่อยลง	เน้นกิจกรรมที่จำเป็น	ลดชั่วโมงการทำงาน

ภาพประกอบ 2 วงจรและการหมุนวนวงจรขั้นตอนพัฒนาการอาชีพตลอดชีวิต

หลังจากการปรับพัฒนาการอาชีพอีกครั้ง ยังพบว่าระยะวัยรุ่น คืออายุระหว่าง 14 – 25 ปี ยังเป็นช่วงแรกของการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ โดยระยะเติบโต วัยรุ่นควรได้รับการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตนเอง เปิดโอกาสให้เรียนรู้มากขึ้น เริ่มต้นการสร้างงาน และเข้าสู่การประกอบอาชีพที่แท้จริง ผู้ศึกษาจึงทำการพัฒนาโปรแกรมการประเมินตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนในช่วงชั้นที่ 4 เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักตนเองในการเลือกอาชีพได้ดียิ่งขึ้น

ภาพประกอบ 3 แบบจำลองซุ้มประตูของซูเปอร์ (นันทา ผู้รักษา. 2548)

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ กอตเฟรดสัน (Gottfredson)

กอตเฟรดสัน (นันทา ผู้รักษา. 2548: 19 – 20) อธิบายการเลือกอาชีพของบุคคลว่า อัตมโนทัศน์เป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกอาชีพ โดยบุคคลต้องการอาชีพที่เหมาะสมกับภาพพจน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง (Self-images) ทั้งนี้การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลขึ้นอยู่กับระดับขั้นทางสังคมของบุคคล ระดับสติปัญญา และบทบาททางเพศ โดยมี 4 ขั้นตอนคือ

1. Orientation to size and power (อายุ 3 – 5 ปี) ในขั้นรูปธรรมเด็กพัฒนาความรู้สึกความคิดเห็นว่าอะไรคือความหมายของคำว่าผู้ใหญ่

2. Orientation sense to sex roles (อายุ 6 – 8 ปี) อัตมโนทัศน์ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาการทางเพศ

3. Orientation to social vocation (อายุ 9 – 13 ปี) พัฒนาการทางสังคม การเรียนเกี่ยวกับระดับขั้น มีผลต่อการตระหนักรู้ตนเองและสถานการณ์ บุคคลพัฒนาการเกิดความชอบ / ไม่ชอบ

4. Orientation to the internal unique self (เริ่มตั้งแต่ 14 ปี) ตระหนักรู้ตนเองและผู้อื่น และรับรู้เกี่ยวกับความทะเยอทะยานของตนเอง โดยคำนึงถึงเพศ บทบาททางเพศ และระดับขั้นทางสังคม แบบแผนพัฒนาการด้านอาชีพนี้ ความชอบด้านอาชีพเกิดขึ้นจากความซับซ้อนของการเติบโต ทั้งทางร่างกายและจิตใจจากความคิดแบบง่าย ๆ ไปสู่ความซับซ้อนขึ้น จากการคิดขั้นนามธรรมในวัยรุ่น เช่น

ระยะที่ 1 เด็กจะมีความคิดด้านดี ในวัยเด็กเกี่ยวกับอาชีพโดยเป็นการคิดขั้นรูปธรรม

ระยะที่ 2 มีการประเมินที่ซับซ้อนขึ้นว่าชอบ / ไม่ชอบโดยมีลักษณะการแบ่งชนิดอาชีพตามเพศ

ระยะที่ 3 เด็กจะมีเกณฑ์การประเมินที่ซับซ้อนขึ้นไปอีก

ระยะที่ 4 วัยรุ่นจะตระหนักรู้ถึงตนเอง แบบแผนทางเพศ ระดับขั้นทางสังคม และทุก ๆ สิ่งนี้จะเป็นตัวเกณฑ์ที่ใช้ประเมินความชอบด้านอาชีพ

นอกจากนี้ กอตเฟรดสัน เสนอว่า พื้นฐานทางชีวสังคมและระดับสติปัญหามีอิทธิพลอย่างมากต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลในสังคมทั่ว ๆ ไป การที่บุคคลมองไปในโลกของงาน บุคคลจะเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพทางสังคม ระดับสติปัญญา และเพศ

ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพของ ฮอลแลนด์ (Holland)

ตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ (นันทา ผู้รักษา. 2548: 17 – 18) ได้จัดแบ่งคนออกเป็น 6 กลุ่มอาชีพ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะบุคลิกภาพต่างกันไป หากบุคคลใดเลือกอาชีพ

ได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ บุคคลนั้นก็จะเป็นคนที่มีความสุขในอาชีพ โดยบุคคลทุกคนสามารถจัดเข้าอยู่ในกลุ่มบุคลิกภาพชนิดใดชนิดหนึ่งในหกเหลี่ยม มีดังต่อไปนี้

1. กลุ่ม Realistic (R) บุคคลกลุ่มนี้จะมีความสนใจเป็นพิเศษกับงานที่ใช้กำลังกาย หรืออาจเป็นงานที่ต้องทำกับวัตถุมากกว่าบุคคล เป็นงานรูปธรรมมากกว่างานที่เป็นนามธรรม อาชีพที่น่าจะอยู่ในกลุ่มนี้ คือ อาชีพช่าง กรรมกร วิศวกร ประมง ป่าไม้ เกษตรกร หรือนักกีฬาประเภทต่าง ๆ ลักษณะบุคลิกภาพกลุ่มนี้ได้แก่ เจียบขีมี ไม่ใคร่ชอบสังสรรค์ ค่อนข้างจะอนุรักษ์นิยม บางครั้งอาจดูก้าวร้าว และไม่ใคร่สนใจด้านมนุษยสัมพันธ์

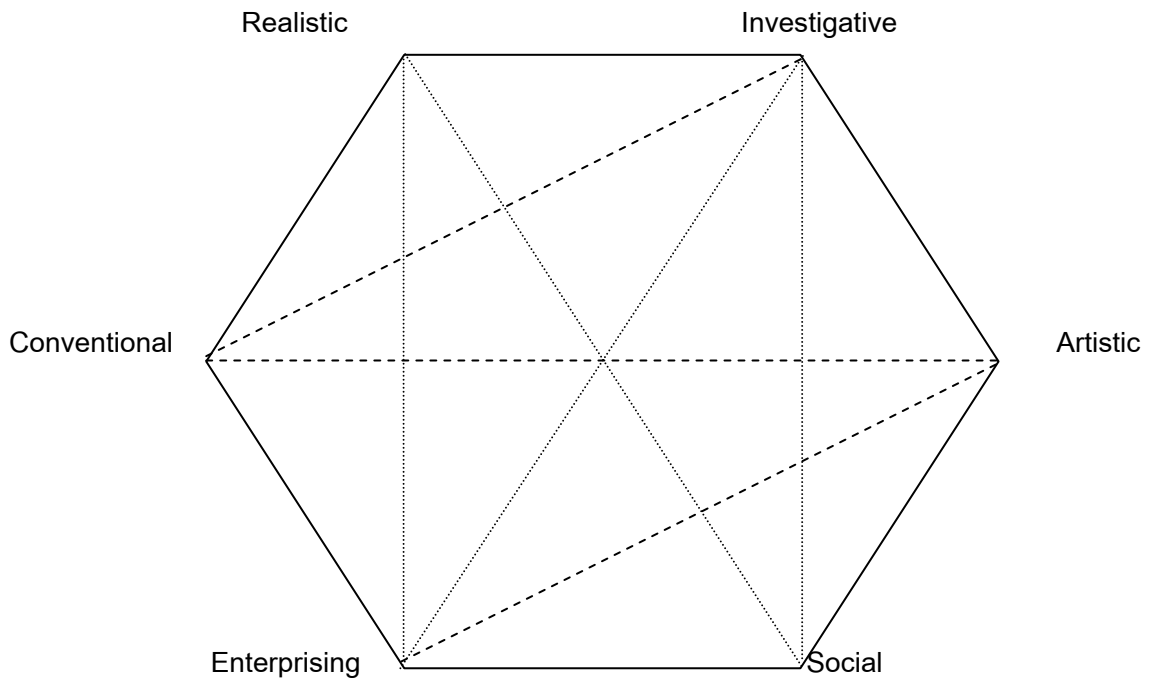
2. กลุ่ม Investigative (I) กลุ่มนี้ได้แก่ นักวิทยาศาสตร์ ผู้ที่จบทางวิทยาศาสตร์แขนงต่าง ๆ หรือที่ทำงานกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ลักษณะทางด้านบุคลิกภาพมักเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ นักวิชาการ ชอบทำงานอิสระ ไม่ชอบอยู่ภายใต้ควบคุมใคร ชอบความมีเหตุผล ไม่เชื่ออะไรง่าย ๆ บางครั้งอาจถูกมองว่าค่อนข้างหัวรุนแรงและมุ่งมั่น

3. กลุ่ม Artistic (A) กลุ่มศิลปินทุกแขนง ตั้งแต่นักแสดง นักร้อง ดารา ช่างศิลป์ นายแบบ จนถึงครูสอนงานศิลปะ ลักษณะทางบุคลิกภาพที่เด่นก็คือ การเป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ มีจินตนาการสูง อารมณ์อ่อนไหวได้ง่าย กล้าแสดงออก ไม่ชอบทำงานที่มีโครงสร้างหรือที่ต้องติดอยู่กับกรอบและค่อนข้างจะเปิดเผย

4. กลุ่ม Social (S) จัดกลุ่มที่ชอบทำงานให้กับสังคม อาจเป็นครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ นักกายภาพบำบัด พยาบาล ผู้ให้คำปรึกษา หรืองานบริการทุกรูปแบบ ลักษณะเด่นทางบุคลิกภาพก็คือ ชอบอยู่กับคนอื่น มนุษยสัมพันธ์ดี สนใจช่วยเหลือผู้อื่นหรือทำงานกับชุมชนในลักษณะต่าง ๆ เช่นในองค์กรที่ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

5. กลุ่ม Enterprise (E) กลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพประเภทธุรกิจ ทำงานฝ่ายขายหรือฝ่ายบุคคล ขายประกัน หนายความ นักการเมือง เป็นต้น บุคลิกภาพที่เด่นชัดคือ กล้าแสดงออก ค่อนข้างจะก้าวร้าว ชอบความเสี่ยง อยากรับผิดชอบ ชอบการปกครองหรือควบคุมผู้อื่น มีทักษะในการพูดโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นได้ดี

6. กลุ่ม Conventional (C) อาชีพที่เด่นชัดได้แก่ อาชีพที่ต้องการความละเอียดในงานที่ต้องทำประจำ เช่น งานเลขานุการ เสมียน ผู้จัดบันทึกรายการป้อนข้อมูลให้คอมพิวเตอร์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ หรือบรรณารักษ์ เป็นต้น บุคลิกภาพของกลุ่มนี้ คือ เป็นพวกที่ชอบทำงานประจำ มีโครงสร้างที่แน่นอน ทำตามรูปแบบเดิมที่เคยทำกันมา ค่อนข้างอนุรักษ์นิยม ไม่ชอบความคิดโลดโผน ทำตามกฎระเบียบที่สังคมกำหนดไว้แล้ว

- กลุ่มที่อยู่ใกล้ชิดกัน มีความคล้ายคลึงกันมากที่สุด
- กลุ่มที่อยู่ตรงกันข้ามกัน มีความคล้ายคลึงกันน้อยที่สุด
- กลุ่มซึ่งมีกลุ่มอื่นกั้นกลาง มีบางอย่างที่ไม่คล้ายคลึงกัน

ภาพประกอบ 4 ภาพหกเหลี่ยมแสดงการแทนลักษณะของบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคลและแสดงความคล้ายคลึงของบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ สรุปได้ว่า การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพ โดยแบ่งเป็น 6 ลักษณะ ตามความสนใจอาชีพต่างๆ ได้แก่ งานช่างฝีมือและงานกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานบริการการศึกษาและสังคม งานจัดการและค้าขาย และงานสำนักงานและเสมียน ซึ่งฮอลแลนด์ได้สร้างแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ โดยผลที่ได้จากแบบสำรวจความสนใจในอาชีพจะแสดงออกถึงบุคลิกภาพของอาชีพนั้น

จากการศึกษาพบว่าทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ มีความเข้าใจได้ง่ายและมีความเหมาะสมต่อความสนใจทางอาชีพ ผู้ศึกษาจึงนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ให้กับนักเรียน ในการนำเสนอเป็นการใช้ข้อคำถามและรวบรวมความสนใจทางอาชีพ บุคลิกภาพทางอาชีพ และทักษะทางอาชีพ

1.4 การวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ไคร์ท์ (Crites. 1973: 6 – 13) ได้ทำการดัดแปลงวุฒิภาวะทางอาชีพของซูเปอร์ และสร้างแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพขึ้น โดยแบ่งการวัดเป็น 2 มิติ คือ เจตคติทางอาชีพ และสมรรถภาพในการเลือกอาชีพ

ซึ่งไคร์ท์ ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่มีผลต่อการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคล คือแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในการเลือกอาชีพ (Career Maturity Inventory Attitude Scale) โดยแบ่งเป็นองค์ประกอบ 5 ส่วน คือ

1. การที่บุคคลมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกอาชีพของตนเอง โดยไม่ปล่อยภาระในการเลือกอาชีพให้กับบุคคลอื่น เช่น บิดา มารดา หรือเพื่อน ฯลฯ

2. การที่บุคคลมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานและเห็นคุณค่าในการทำงาน

3. การที่บุคคลมีความพอใจในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในการเลือกอาชีพ

4. การที่บุคคลมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง

5. การที่บุคคลมีความเข้าใจในกระบวนการเลือกอาชีพที่ถูกต้องคงที่ไม่เปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาข้อมูล การวัดวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ จะช่วยให้เข้าใจและเรียงลำดับความคิดทางอาชีพของตน โดยใช้ปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง การมีส่วนร่วมมีความรู้เบื้องต้นทางอาชีพ ความมีอิสระในการเลือกอาชีพ มีความพอใจและมีทัศนคติต่อตนเองในการเลือกอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเข้าสู่ขั้นความสนใจในอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเองได้ต่อไป

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพ

พัชรภา วรแสง (2546: 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ หอวัง นนทบุรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจำนวน 10 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 10 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสำรวจวุฒิภาวะด้านอาชีพ และโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับการเข้าโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะด้านอาชีพสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

ไพฑูรย์ จันตะเสน (2544: 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 โดยได้ศึกษาและเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ตามตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและฐานะทางเศรษฐกิจของบิดามารดา

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสำรวจสถานภาพของนักเรียนและแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของไครท์ (Crites) ซึ่งปรับปรุงโดยสุดา อ่อนช้อย กลุ่มตัวอย่างจำนวน 395 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาตามตัวแปร พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางด้านอาชีพในระดับสูง นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลาง นักเรียนที่มีบิดา มารดาฐานะทางเศรษฐกิจสูง ฐานะเศรษฐกิจปานกลางและฐานะเศรษฐกิจต่ำ มีวุฒิภาวะทางอาชีพในระดับปานกลางเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนตามตัวแปร พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน

วีระยา สุทธยาคม (2541: 70) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นำหนักความสำคัญของปัจจัยบางประการส่งผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน และศึกษาปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2539 ของวิทยาเขตพณิชยการกรม สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลส่วนกลาง ที่ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น ซึ่งเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดการรู้จักตนเอง แบบสอบถามวัดค่านิยมในการทำงาน แบบสอบถามวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ และแบบสอบถามอาชีพของพ่อแม่และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลปรากฏว่า ปัจจัยบางประการซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาชีพของพ่อแม่ การรู้จักตนเอง และค่านิยมในการทำงาน มีความสัมพันธ์พหุคูณกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมจิตร สุทธิพันธ์ (2539: 87) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยใช้ชุดแนะแนวอาชีพกับกลุ่มที่เรียนการแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนตามปกติ และเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวอาชีพโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ห้องเรียน จากคะแนนเฉลี่ยวุฒิภาวะทางอาชีพที่เท่ากัน แยกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยชุดการแนะแนวอาชีพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของ จอห์น โอ ไครท์ (John O. Crites) ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย รองศาสตราจารย์ ดร.พรพรรณราย ทรัพย์ประภา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ โดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพ มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพโดยการแนะแนวในชั้นเรียนปกตินักเรียนกลุ่มกลุ่มที่ได้รับการแนะแนวโดยใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่าง โดยที่นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและปานกลาง

ลีแกม แฮรี่ (Legum, Harry L. 2006: Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่องการสำรวจความสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนระดับกลางทางระดับวุฒิภาวะทางด้านอาชีพและการพัฒนานักเรียนในการสร้างความนับถือในกับตนเองและพฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อสำรวจประสิทธิผลโปรแกรมการช่วยเหลือทางด้านอาชีพใช้ระยะเวลา 9 สัปดาห์ โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบก่อนและหลังการเข้าโปรแกรมเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการสำรวจในการประเมินองค์ประกอบสัมพันธภาพระหว่างวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียนระดับกลางและการพัฒนานักเรียนทางด้านความนับถือตนเองและพฤติกรรมในชั้นเรียนก่อนการเข้าโปรแกรม แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลจากการวิจัยพบว่าทัศนคติมีระดับพอเพียงและนักเรียนได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างไม่มีนัยสำคัญที่ค้นพบระหว่างวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและการนับถือตนเองและพฤติกรรมทางชั้นเรียน

ซาเมอร์ กลาสน่า ทูมา (Samer Ghassna Touma. 1997: Abstract) ได้ทำการศึกษาวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของนักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเรื่อง ผลกระทบของสี่ตัวแปรของวุฒิภาวะทางด้านอาชีพของโรงเรียนระดับตอนปลาย เป็นการทดลองเชิงสำรวจ โดยเขาได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ 1.เพศ 2. การแข่งขันด้านการเรียนของนักเรียนแต่ละโรงเรียน 3. ประเภท/รูปแบบของโรงเรียน และ 4. หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อศึกษาความแตกต่างของตัวแปรส่งผลกระทบต่อวุฒิภาวะทางด้านอาชีพที่มีความแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การวิจัยในครั้งนี้สรุปได้ว่าตัวแปร ได้แก่ เพศ การแข่งขันด้านการเรียนของนักเรียนแต่ละโรงเรียน ประเภท / รูปแบบของโรงเรียน และหลักสูตรของโรงเรียน มีความแตกต่างต่อวุฒิภาวะทางด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาพบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญต่อการเข้าสู่อาชีพของนักเรียนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพที่มีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพคือ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน จะช่วยให้ นักเรียนสามารถเข้าสู่กระบวนการทางอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตนเอง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวุฒิภาวะทางอาชีพจากตัวแปร ด้านเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.1 ความหมายของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วาสนา ทองทิพย์ (2551: 18) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือหรือเอกสารที่เขียนขึ้นเพื่อให้ควบคุมกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ผู้ใช้อ่านแล้วมีความรู้เพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

วันทนี รัตนบุรี (2550: 53) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือหรือที่เขียนขึ้นเพื่อนเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติตามเพื่อให้การจัดกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของการปฏิบัติที่มีคุณภาพตามมาตรฐานให้มากที่สุดและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายด้วยตนเอง

ณิชภา เจริญรุ่งเรือง (2547: 28) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือหรือและเอกสารที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงานในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

ถาวร รุ่งอรุสดา (2547: 29) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือหรือหรือเอกสารแนะนำ ที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติควบคุมไปกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ มีเนื้อหาทางทฤษฎีและฝึกปฏิบัติ ที่ผ่านอ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ (2546: 5) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือหรือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้ โดยมุ่งหวังให้ผู้ใช้สามารถดำเนินการในเรื่องด้วยตนเอง

อนุชิต เริงจำเนียร (2545: 22) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษา ทำความเข้าใจ และง่ายต่อการปฏิบัติตาม เพื่อให้การทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งมีความหมายใกล้เคียงมากที่สุด และทำให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความรู้ความสามารถและทักษะที่ใกล้เคียง

มงคล ชื่นชม (2545: 53) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และมีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด

สมมารต ประสูวรรณ์ (2545: 76) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง ตำราหนังสือ เอกสารแนะนำ หรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคุมไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง คู่มือที่ทำขึ้น เพื่อให้บุคคลสามารถนำไปใช้ให้เกิดการพัฒนาและช่วยเหลือตนเองทางด้านต่าง ๆ โดยลดข้อขัดแย้งของตนเองให้สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ของคู่มือการช่วยเหลือตนเองได้ดีขึ้น

2.2 ลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วาสนา ทองทิพย์ (2551: 21) กล่าวถึงลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ดังนี้คือ

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหาและขอบข่าย
2. มีการกำหนดวัตถุประสงค์คำชี้แจง
3. เนื้อหาในเล่มมีความเหมาะสมกับผู้ใช้งาน
4. สามารถดำเนินตามขั้นตอนได้
5. ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย
6. มีความแปลกใหม่ของกิจกรรม

สมพล ศักดิ์ทิวกุลกิจ (2546: 53) ได้กล่าวถึงลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ

1. สามารถเข้าใจลักษณะในเนื้อหาและขอบข่าย
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
3. กำหนดคำชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจขั้นตอนในการนำคู่มือไปใช้อย่าง

ถูกต้อง

4. เนื้อหาในเล่มต้องมีความเหมาะสมกับผู้ศึกษา
5. ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย
6. การนำเสนอเป็นขั้นตอนและทันสมัย

เอกวุฒิ ไกรมาก (2541: 57) ได้อธิบายถึงลักษณะของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไว้ดังนี้

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ของข่าย หรือสิ่งที่สื่อได้กระจ่างชัด
2. ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดี โดยสามารถดัดแปลงและยืดหยุ่นได้

3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ ต้องมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้น ๆ เด็กสนใจปฏิบัติได้จึงควรเลือกใช้

4. แนวทางเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง คือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน
5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป โดยมีได้มุ่งให้แนวทางใหม่ทั้งหมด แต่ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผล
6. รูปแบบและวิธีการที่เป็นแนวทางการเขียนคงรูปแบบและขั้นตอน โดยสม่ำเสมอ เพื่อสะดวกแก่การใช้

2.3 ประโยชน์ของคู่มือการช่วยเหลือตนเอง

ทักเกอร์ แลคค์ (Tacker Ladd, 2006: Online) กล่าวว่าโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ต้องมีเนื้อหาครอบคลุมทุกแง่มุมของการช่วยเหลือตนเอง โดยเสนอระบบสำหรับวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในส่วนที่สามารถจัดการได้และวางแผนเปลี่ยนแปลงตนเอง เป็นคู่มือที่ทำให้บุคคลพิจารณาอย่างรอบคอบถึงสิ่งที่บุคคลนั้นให้ความสำคัญและต้องการบรรลุสำเร็จในชีวิต และมีการสรุปรวมคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุดสำหรับปัญหาส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ นอกจากนี้ในหนังสือควรมีการแจกแจงให้เห็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดสำหรับการจัดการกับพฤติกรรมและอารมณ์ทั้งหลายที่ไม่พึงปรารถนา และอธิบายโดยละเอียดถึงการนำวิธีช่วยเหลือตนเองไปใช้ ซึ่งในคู่มือควรให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เชื่อถือได้และมีการวิจัยสนับสนุน ซึ่งเมื่อรวมสิ่งนี้เข้ากับประสบการณ์ในการรับมือกับปัญหาของตัวเองแล้ว ก็จะสามารถสังเคราะห์ความรู้ทั่วไปที่จะช่วยให้เข้าใจตนเองและควบคุมตนเองได้ดีขึ้น จากสิ่งที่ได้รับจากหนังสือ ส่วนการซึมซับและการประยุกต์ใช้ความรู้ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคล

กรรณิการ์ พันทอง (2550: 42) กล่าวถึงประโยชน์ของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีเบื้องต้นในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการพัฒนาตนเอง มีการอธิบายถึงรายละเอียดที่ใช้ในการช่วยเหลือตนเองหลายวิธี เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในการรับมือด้วยตนเอง และช่วยให้สามารถควบคุมชีวิตของตนเองได้ดีมากขึ้น

การใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้บุคคลทั่วไปมีการดำเนินชีวิตได้ดีขึ้น แต่สิ่งพิเศษกว่านั้นคือ ผู้อ่านคู่มือควรมีความหวังว่าจะได้รับข้อมูลจากคู่มือช่วยเหลือตนเอง ที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความตั้งใจจะลองฝึกฝน คิดค้นและดำเนินแผนการช่วยเหลือตนเอง

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือการช่วยเหลือตนเอง

กรรณิการ์ พันทอง (2550: 76) ได้ศึกษาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น โดยมีนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวน 24 คน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรม

การช่วยเหลือตนเองเพื่อพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และสามารถเข้าใจอารมณ์และคาดเดาความรู้สึกของผู้อื่น และด้านความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นตามสถานการณ์ในสังคม ด้านการเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้เพิ่มขึ้น สูงกว่ากลุ่มควบคุม

วันทนีย์ รัตนบุรี (2550: 142) ได้ศึกษาคู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะโรงเรียนอนุบาลวังทอง ตามแนวคิดหลักของ ซี ไอ เอส เอส ที (CISST) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านศิลปะ 5 องค์ประกอบ พบว่า วิธีการประเมินผลโดยผ่านคู่มือให้ครูผู้ปฏิบัตินำไปทดลองนำไปใช้ ผลจากเกณฑ์การประเมินผลงานผู้เรียนมีพัฒนาการอยู่ในระดับดีมาก โดยผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะที่แปลกใหม่ มีจินตนาการที่ดีมากขึ้นจากการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมที่สร้างขึ้น

ศุภวรรณ ศรีประภา (2548: 63) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขกลุ่มกับโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลง ภายหลังได้รับการวางเงื่อนไขกลุ่ม มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลงภายหลังการใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเอง นักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขกลุ่มและนักเรียนที่ใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเองมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงลดลงแตกต่างกัน ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการวางเงื่อนไขกลุ่มมีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงต่ำกว่านักเรียนที่ใช้โปรแกรมการช่วยเหลือตนเอง

อนาสตาเซียตีส อทารา (ศุภวรรณ ศรีประภา. 2548: 41; อ้างอิงจาก Anastasiadis Atallah. 2004: Online) ได้ทำการศึกษาผู้หญิงและการอ่านคู่มือการช่วยเหลือตนเอง โดยการสำรวจประสบการณ์ของผู้หญิง จำนวน 10 คน ที่อ่านหนังสือคู่มือการช่วยเหลือตนเอง โดยมีการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด การศึกษานี้ให้ความสนใจกับจุดยืนของแนวคิดสตรีนิยมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสตรีนิยมของแนวความคิดหลังสมัยใหม่ จากการศึกษาพบว่า ผู้หญิงที่อยู่มานานในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หนังสือคู่มือการช่วยเหลือตนเองอย่างมีระบบและมุ่งผลในการพัฒนาตนเอง ความคิดใหญ่ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวคิดเรื่องการพัฒนาตนเองและการที่กลุ่มผู้หญิงที่ถูกสัมภาษณ์มีลักษณะของการมีบทบาทเป็นผู้นำในระดับสูง ผลกระทบหลักที่ผู้หญิงเหล่านี้กล่าวว่าได้รับจากการอ่านคู่มือการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ ความสามารถในการระบุและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่พวกตนประสบ ผลการวิจัยที่ได้นี้ค้นกับงานวิจัยแนวสตรีนิยมบางชิ้นที่เสนอว่า คู่มือการช่วยเหลือตนเองส่งผลร้ายต่อผู้หญิง เนื่องจากเป็นสิ่งที่สร้างทุกข์ให้กับการดำเนินชีวิตของพวกเธอ ผู้เข้ารับการสัมภาษณ์ยังกล่าวว่าตนได้รับอิทธิพลจากบริบทที่สร้างบรรทัดฐานว่าการเก็บปัญหาต่าง ๆ ที่ได้ประสบได้กับตัวเป็นเรื่องจำเป็น การอ่านหนังสือคู่มือช่วยเหลือตนเองช่วยให้พวกเธอคัดค้านความเห็นนี้ อันส่งผลให้พวกเธอมีความเข้าใจในปัญหาที่ตนประสบ เช่น ความกดดัน การใช้ยาเสพติด และความสัมพันธ์แบบรุนแรง ประการสุดท้ายการศึกษาได้ศึกษาว่าบริบททั้งหลายที่สร้างบรรทัดฐานนั้น สามารถปรากฏในหนังสือคู่มือการช่วยเหลือตนเองได้

อย่างไร และเหตุใดผู้หญิงที่ได้อ่านหนังสือเหล่านี้จึงสามารถทั้งปฏิบัติตามและต่อต้านข้อความต่างๆ ที่กล่าวถึงลักษณะหรือการกระทำที่พึงปรารถนาของผู้หญิงที่สมบูรณ์

โรเซน (ประเทือง ภูมิภักทราคม. 2540: 343; อ้างอิงจาก Rozen; et al. 1984: 210) ได้ทดลองใช้คู่มือการช่วยเหลือตนเองโดยใช้เทคนิคการลดความรู้สึกลอยอย่างเป็นระบบกับคนไข้ที่กลัวงู คือในคู่มือจะเขียนวิธีการลดความรู้สึกลอยอย่างเป็นระบบ ทำอย่างเป็นขั้นตอนตั้งแต่การฝึกผ่อนคลาย วิธีการสร้างเรื่องเพื่อจินตนาการ และวิธีการฝึกการจินตนาการ ปรากฏว่า การฝึกให้คนไข้ได้ใช้คู่มือการใช้เทคนิคการลดความรู้สึกลอยอย่างเป็นระบบด้วยตนเอง สามารถลดความกลัวงูได้ดี เช่นเดียวกับการใช้เทคนิคการลดความรู้สึกลอยอย่างเป็นระบบโดยผู้อื่น

จากการศึกษาพบว่า คู่มือการช่วยเหลือตนเองสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือตนเอง มีส่วนช่วยในการพัฒนาและเพิ่มพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ความสามารถในการระบุและเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่พวกตนประสบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตนเอง ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการนำคู่มือการช่วยเหลือตนเองมาพัฒนาเป็นโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง

3.1 ความหมายของการประเมินตนเอง

กิตติรัช คงชะวัน และคนอื่น ๆ (2549: 13) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการรวบรวมและอภิปรายข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ในด้านความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติ ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ในการเรียนรู้ ที่แสดงถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของผู้เรียน

สุวิภา ภาคย์อัต (2547: 5) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง การที่บุคคลสามารถบอกจุดเด่น จุดด้อยของตนเองได้ตามความเป็นจริง

พัชรภา วรแสง (2546: 7) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ตนเองต้องการจะแก้ไข ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ และค่านิยมในอาชีพของตน

อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ (2545: 7) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง การรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริงในตนเอง การยืนหยัดในสิ่งที่ชอบ ความชัดเจนในอัตมโนทัศน์กับจุดหมายอาชีพ ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตามบทบาทที่สำคัญของตน

รัตนกรณ์ ชนะขำ (2545: 23) กล่าวว่า การประเมินตนเองทางด้านอาชีพ หมายถึง การที่บุคคลมีความเข้าใจในตนเอง สามารถประมวลบุคลิกลักษณะและความสามารถของตนได้ มีความ

พร้อมต่อการปรับตัวให้เข้ากับอาชีพ ซึ่งเป็นการเข้าใจในความสนใจอาชีพของตนเอง รวมทั้งความเข้าใจต่อค่านิยมแต่ละอาชีพในระบบการทำงาน

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2544: 11) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง การให้บุคคลได้พิจารณาถึงความสามารถ จุดเด่น ทักษะ ค่านิยม ความสนใจ ตลอดจนบุคลิกภาพโดยทั่ว ๆ ไปของตนเอง

วีระยา สุทธยาคม (2541: 11) กล่าวว่า การประเมินตนเอง หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยพิจารณาความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น การประเมินตนเอง หมายถึง การรู้จักตนเองในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม ทักษะ ความสนใจ การเรียนรู้ โดยการรวบรวมข้อมูลของตนเอง โดยในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้การประเมินตนเองในการศึกษาเจตคติทางอาชีพ เพื่อพิจารณาอาชีพของตนเองต่อไปในอนาคต

3.2 ความสำคัญของการประเมินตนเอง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545: 113 – 115) กล่าวว่า การประเมินตนเอง สิ่งสำคัญจะต้องทำใจเป็นกลาง ปราศจากอคติทั้งหลายทั้งปวง ประเมินตามสภาพความเป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏทั้งส่วนดีและส่วนที่ควรปรับปรุงในตนเอง ได้แก่

1. การประเมินส่วนดี ซึ่งแบ่งได้ 4 ลักษณะคือ

1.1 สภาพร่างกาย ได้แก่ การมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงจะช่วยเสริมให้บุคคลมีสุขภาพจิตที่ดี ประหยัดเงิน และประหยัดเวลาในการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และจะไม่นับบุคคลที่ถูกรังเกียจจากสังคม เพราะเจ็บป่วยด้วยโรคภัย ยิ่งถ้าเป็นบุคคลที่มีรูปร่างท้วมทรวง ใบหน้าได้สัดส่วน และผิวพรรณดีงาม ยิ่งจะช่วยให้บุคคลภาคภูมิใจในตนเองว่าชีวิตนี้ดีแล้ว ประเสริฐแล้ว จะครองตนให้ดีเสมอ

1.2 สภาพจิตใจ ได้แก่ ความกล้าหาญ สภาพจิตใจไม่หวั่นไหว ไม่หวาดระแวง มีกำลังใจ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณาปราณี ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น ความเป็นมิตร ความมีน้ำใจ และความไม่เห็นแก่ตัวตนเป็นที่น่ารักเกียจ ฯลฯ บรรดาความดีงามของสภาพจิตใจของบุคคล อาจเรียกได้ว่าเป็นความดีงามอันประเสริฐของบุคคล ที่บุคคลพึงรักษาไว้และพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

1.3 สภาพความเฉลียวฉลาดและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา มีระดับ ไอ.คิว.สูงกว่า 120 และมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ระดับ อี.คิว.ที่เหมาะสม

1.4 สภาพทางสังคม ได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้เสมอ

2. การประเมินส่วนที่ควรปรับปรุง แบ่งได้ 4 ลักษณะคือ

2.1 สภาพร่างกาย ได้แก่ การมีสุขภาพอ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บรบกวนอยู่เสมอ รวมทั้งการมีสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ และหรือไม่สมประกอบเหมือนบุคคลทั่ว ๆ ไป ตลอดจนมีรูปร่างทรวดทรง ลักษณะใบหน้าและผิวพรรณที่น่ารังเกียจ และไม่พึงปรารถนา จนทำให้เป็นปมด้อยของบุคคลนั้น ๆ แต่ถ้าบุคคลยอมรับปมด้อยและควบคุมมิให้ความเลวดังกล่าวมีอำนาจเหนือจิตใจหรือเหนือสติ นั่นคือ บุคคลจะต้องหลีกเลี่ยงความรู้สึกอับอายขายหน้า ความรู้สึกผิดหวังและหม่นหมองอันเนื่องมาจากความเลวของตน จนกระทั่งสูญเสียความมั่นใจในตนเองไปทั้งหมด เกือบชังและมุ่งทำลายตนเองในที่สุด นี่คือนัยสำคัญของจิตใต้สำนึกในการประเมิน เพื่อให้ทราบถึงความเลวของตนเอง จะได้เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาตนเองต่อไป

2.2 สภาพจิตใจ ได้แก่ สภาพความซื่อสัตย์ จิตใจหวั่นไหว หวาดระแวง ขาดกำลังใจ ขาดความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ขาดน้ำใจ ขาดความเมตตากรุณาปรานี และขาดความเป็นมิตร แต่อุดมไปด้วยกิเลส และความเลวทั้งหลายทั้งปวง เช่น โลก โกรธ หลง หึงงายโส เดือดดาล ก้าวร้าว กระทบบกระแทกแตกดัน ขุ่นเคืองใจ รำคาญใจ ขี้บ่น ขี้มเสรำ ระทม ขมขื่น อิจฉาริษยา เกือบชัง อาฆาต ผูกพยาบาท และมีความเห็นแก่ตัวจนน่ารังเกียจ เป็นต้น ทำให้ชีวิตนี้ไม่มีความสุข บรรดาความเลวของสภาพจิตใจดังกล่าว จะเป็นตัวการบั่นทอนสภาพจิตใจ และเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินชีวิตและการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้น บุคคลจึงควรประเมินตนเอง เพื่อตั้งสติ จะได้ลดละและเลิกความเลวทั้งหลาย มิให้มีอยู่หรือให้มีอยู่น้อยที่สุดในสภาพจิตใจของตน และจะได้จุดเริ่มต้นของการพัฒนาตนเองต่อไป

2.3 สภาพความเฉลียวฉลาดและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ได้แก่ ความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญา มีระดับ ไอ.คิว.ต่ำกว่า 100 และมีความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ระดับ อี.คิว.ที่ต้องปรับปรุง

2.4 สภาพทางสังคม ได้แก่ การขาดความมีมนุษยสัมพันธ์ และไม่สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้

จากการศึกษาพบว่า การประเมินตนเอง จะต้องทำด้วยใจเป็นกลาง ปราศจากอคติ ประเมินตามสภาพความเป็นจริงตามข้อมูลที่ปรากฏทั้งส่วนดีและส่วนที่ควรปรับปรุงในตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลตามความเป็นจริงที่เป็นตัวตนของตัวเองมากที่สุด ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินตนเองนั้นไปปรับปรุงหรือนำไปพัฒนาตนเองต่อไป

3.3 กระบวนการประเมินตนเอง

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545: 91 – 93) กล่าวว่า บุคคลจะต้องศึกษาตนเอง เพื่อที่จะได้รู้จักตนเอง ทำความเข้าใจว่าตนเองคือใคร มีชาติตระกูลอย่างไร ต้องการอะไร ระดับใด บุคลิกภาพ ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความถนัด ความฉลาด ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ปมด้อย ปมเด่น ตามลักษณะขององค์ประกอบของพฤติกรรม เพื่อให้ได้เข้าใจและรู้จักตนเองได้ดี อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงพฤติกรรมหรือกระบวนการพัฒนาตนเองสำหรับการศึกษาดูตนเอง มีดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น เป็นการสร้างความคิด ความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับภาพลักษณ์ รูปร่าง และทรวดทรง ตลอดจนความรู้สึก การยอมรับหรือไม่ยอมรับตนเอง เพื่อที่เปิดเผยหรือไม่เปิดเผยตนเอง

2. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเดิม อาจศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ชาติตระกูล ค้นหาคำตอบว่าเราคือใคร มีพื้นฐานชาติตระกูลดั้งเดิมเป็นอย่างไร สกุลเดิมคืออะไร จะเปลี่ยนเป็นอะไร หรือขอใช้ร่วมกับใคร ในฐานะใด

2.2 สภาพครอบครัว พิจารณาว่าสภาพของครอบครัวมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่น และมีความสมบูรณ์พูนสุขมากน้อยเพียงใด บิดามารดารู้สึกดีหรือไม่ดี ครอบครัวมีความอบอุ่นมากน้อยเพียงใด บิดามารดาได้รับการยอมรับจากสังคมมากน้อยเพียงใด พี่น้องมีสภาพอย่างไร รักใคร่สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันดีหรือแย่งชิงดีชิงเด่น ทะเลาะเบาะแว้งกันเป็นประจำหรือไม่

2.3 สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว พิจารณาว่าบิดามารดามีอาชีพอะไร มีความมั่นคงเพียงใด ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความมั่นคงมากน้อยเพียงใด มีหนี้สินที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือหนี้สินจากการลงทุนเพื่อการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใด

2.4 สภาพของสังคมประกิต (Socialization) พิจารณาว่าในช่วงชีวิตเยาว์วัย บิดามารดาได้ถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ ภาษา วัฒนธรรม ความรู้สึก และพฤติกรรมการแสดงออกด้านความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) มากน้อยเพียงใด และในช่วงชีวิตดังกล่าวมีพฤติกรรมถูกเก็บกดไว้อย่างไร

2.5 สภาพความคาดหวังของบิดามารดา พิจารณาว่าบิดามารดามีความคิดหวังต่ออนาคตของเราอย่างไร ท่านได้ตั้งจุดหมายปลายทางของชีวิต อยากให้เราประกอบอาชีพอะไร หรือเป็นอะไร หรือท่านตามใจเราสุดแต่เราอยากจะเป็นอะไร เพียงแต่ท่านจะติดตามเพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด หรือปล่อยตามยถากรรม

2.6 สภาพการได้รับการศึกษาอบรม พิจารณาว่าในช่วงเยาว์วัยเราได้รับการศึกษาอบรมจากสถาบันการศึกษาใด เป็นสถาบันการศึกษาที่ได้มาตรฐานหรือไม่ ครูอาจารย์ได้อบรมและ

ปลูกฝังค่านิยม และความมีวินัยให้มากขึ้นเพียงใด เราได้ศึกษาในสาขาวิชาใด เป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงานหรือไม่ ในช่วงเวลาดังกล่าว เราได้รับความประทับใจทั้งเชิงบวกและเชิงลบจาก สถาบันการศึกษา ครูอาจารย์ เพื่อนนักเรียน ตลอดจนผู้บริหารมากน้อยเพียงใด

2.7 สภาพโซควาสนา และดวงชะตาชีวิต ในเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับโซควาสนา และ ดวงชะตาชีวิตของบุคคลเพียงใด ถ้าเรามีความเชื่อ เราจะตรวจดวงและชะตาชีวิต ดูลายมือ ดูโผยบชี ดูบุญจลัษณ์ หรือโหวงเฮ้ง และอื่น ๆ เราจะใช้ดวงชะตาชีวิตที่เป็นบวก เพื่อให้กำลังใจแก่ตนเอง มุมานะ อดทน พยายามต่อสู้อุปสรรคทั้งปวง เพื่อให้ได้พบกับความสำเร็จในอนาคตให้ได้ หรือทราบ ข้อมูลที่อาจจะเป็นลบ จะได้ระมัดระวังตัว และจัดการทำบุญสะเดาะเคราะห์ไป หากว่าเราได้พยายาม อย่างที่สุดแล้ว บังเอิญไม่ได้ ให้ถือว่าเป็นดวง โชค หรือวาสนามีเพียงเท่านั้น

2.8 ประวัติการเจ็บป่วย เป็นการศึกษาถึงประวัติการเจ็บป่วยของตนเองว่า ในอดีต เคยมีประวัติการเจ็บป่วยอะไรบ้าง เคยเข้ารับการรักษาอะไรบ้าง และบัดนี้หายเป็นปกติหรือยัง

3. การศึกษาข้อมูลปัจจุบัน ศึกษาเกี่ยวกับโปรแกรมวิชาที่สมัครเข้ารับการศึกษาค่าพอใจ หรือไม่พอใจ ถ้าไม่พอใจมีการขอเปลี่ยนได้หรือไม่ ผลการเรียนเป็นอย่างไร รายได้หรือทุนที่ได้รับ เพียงพอกับค่าใช้จ่ายหรือไม่ หรือมีปัญหาอย่างไร ตนเองมีการมองตนเองอย่างไร มีการศึกษาค่านิยม บุคลิกภาพ เสน่ห์ ความน่าประทับใจ การมองโลก และสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองชอบ เช่น สีส กีฬา งานอดิเรก เป็นต้น เพื่อสะท้อนถึงจุดยืน หรือความรู้สึกของตนในปัจจุบัน อันจะเป็นข้อมูลในการแสดงพฤติกรรม หรือกระบวนการพัฒนาตนเองต่อไป

3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง

เพชรรัตน์ แสงงาม (2547: 88) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพหุปัญญากับความสนใจใน อาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 350 คน ผลการศึกษาพบว่า การประเมินตนเองของผู้มีความสามารถด้านความเข้าใจตนเอง ได้แก่ปัจเจก บุคคลที่ตระหนักในตน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเข้าถึงความรู้สึกของตนเอง สามารถ แยกแยะความรู้สึกต่าง ๆ และใช้เป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมของตนได้ สามารถเข้าใจจุดอ่อน จุด ด้อย ความปรารถนา และความสามารถของตนเอง พบว่า ความสามารถด้านความเข้าใจตนเองมี ความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพประเภทช่างฝีมือและกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคนิค งาน ศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม งานจัดการและค้าขาย และงานสำนักงานและงานเสมียน

จอมขวัญ จงประเสริฐยิ่ง (2547: 86) ศึกษาความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้อง กับลักษณะตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขต กรุงเทพมหานคร จำนวน 287 คน โดยศึกษาลักษณะตนที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มอาชีพของ

ฮอลแลนด์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการเลือกอาชีพ และพบว่า การรู้จักตนเองสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีผลทางตรงต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ และมีผลต่อวุฒิภาวะทางอารมณ์โดย ผ่านค่านิยมในการทำงาน หากบุคคลใดประเมินตนเองแล้วพบว่าตัวตนตรงกับที่ตนคาดหวัง บุคคลนั้น จะรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการพัฒนาความสามารถในการเลือกอาชีพมีความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะตนเองสูงขึ้น

ดวงกมล หงษ์รัตน์ (2544: 110) ศึกษาเกี่ยวกับการรู้จักตนเองด้านความสามารถ ด้าน ค่านิยมในการทำงาน และการวางแผนอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานบริษัทจำหน่ายและให้บริการ เครื่องใช้ไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 363 คน ด้วยวิธีวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุและ ผล การศึกษาพบว่า การรู้จักตนเองด้านความสามารถ และการรู้จักตนเองด้านค่านิยมในการ ทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการวางแผนอาชีพ

กาญจนา บ็องสีดา (2544: 77) ศึกษาความคับข้องใจในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพของ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สถาบันราชภัฏมหาสารคาม ปีการศึกษา 2543 โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา 421 คน ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาโดยรวมมีความคับข้องใจในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า นักศึกษามีความคับข้องใจในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ 2 ด้าน คือ ด้านการรู้จักตนเอง และด้านการรู้ข้อมูลทางอาชีพ ส่วนอีก 2 ด้าน คือ ปัญหาด้านสุขภาพและร่างกาย กับด้านการ ตัดสินใจและครอบครัวนั้น นักศึกษามีความคับข้องใจในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพในระดับต่ำ

วีระยา สุทธยาคม (2541: 47) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิ ภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้การวิเคราะห์หาสาเหตุ โดยมีกลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 วิทยาเขตพัฒนชกรมของสถาบัน เทคโนโลยีราชมงคล ส่วนกลาง จำนวน 709 คน จากผลการศึกษาพบว่า การรู้จักตนเองมีผลโดยตรง และโดยอ้อมต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ นอกจากนี้ การรู้จักตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ส่วนอาชีพของพ่อแม่ มีอิทธิพลโดยอ้อมต่อวุฒิภาวะทางอาชีพโดยผ่านมาทางผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน และค่านิยมในการทำงาน จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าถ้าทำให้นักเรียนรู้จักตนเองนักเรียนจะมี ความสามารถในการเลือกอาชีพสูงขึ้น

ฮิก (Haig, 1981: 156 – 159) ศึกษาผลการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มของนักเรียนมัธยมระดับ 12 ของวิทยาลัยโคราห์ ซึ่งในโปรแกรมประกอบด้วย การรู้จักตนเอง การค้นหาประสบการณ์ตนเอง โดย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มเพื่อนำไปสู่การวางแผนอาชีพ โดยการวัดพัฒนาการ ทางอาชีพ แบบการประเมินตนเอง พบว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่าโปรแกรมที่ประกอบด้วยกิจกรรมการรู้จักตนเอง การค้นหาประสบการณ์ตนเอง ทำให้นักเรียน มีความสามารถในการเลือกอาชีพสูงขึ้น

แมคเดอร์นอท (McDernott. 1977: 465 – 469) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรู้จักตนเองและข้อมูลความพร้อมทางอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับ 10 ในรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่า การให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและการรู้จักตนเองทำให้มีพัฒนาการทางอาชีพดีขึ้น

ซิกเลอร์ (Ziegler. 1970: 133 – 136) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้จักตนเองและความคิดรวบยอดในเรื่องของอาชีพกับความสนใจในอาชีพของนักศึกษาชายในมหาวิทยาลัย พบว่า นักศึกษาจะมีความคิดรวบยอดในงานอาชีพที่ตนเองชอบมากที่สุด มีความคล้ายคลึงกับตนเองมากกว่าในงานอาชีพที่ชอบน้อยที่สุด แสดงว่า บุคคลจะเลือกชอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งตามความคิดเห็นของตนเอง คือจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการรู้จักตนเองและการเลือกอาชีพของบุคคล

จากการศึกษาพบว่า การประเมินตนเอง ช่วยสำรวจความสามารถด้านความเข้าใจตนเอง สามารถแยกแยะความรู้สึกต่าง ๆ และใช้เป็นแนวทางกำหนดพฤติกรรมของตนได้ สามารถเข้าใจ จุดอ่อน จุดด้อย ความปรารถนา และความสามารถของตนเอง และเมื่อหากบุคคลใดประเมินตนเอง แล้วพบว่าตัวตนตรงกับที่ตนคาดหวัง บุคคลนั้นจะรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะนำการประเมินตนเองมาใช้ในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติให้แก่นักเรียนเพื่อเข้าสู่การพัฒนาการทางอาชีพต่อไป

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ

4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

จรรยา สุวรรณทัต; ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์ (2546: 219) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปเป็นลักษณะรวมของบุคคลนั้น อันประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออก และลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

อมรรัตน์ เนตรมุกดา (2545: 7) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะส่วนรวมหรือแบบแผนพฤติกรรมที่คงที่สม่ำเสมอของบุคคล ในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบ อันแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวของบุคคล เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุชา จันทน์เอม (2544: 95) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะที่สำคัญต่อการปรับตัวของบุคคล ได้แก่ รูปร่าง หน้าตาท่าทาง ความสามารถ แรงจูงใจ และการแสดงออกทางอารมณ์ และผลที่เกิดจากประสบการณ์ และอาจกล่าวได้ว่า บุคลิกภาพคือหมวดหมู่ของลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันและแสดงลักษณะที่เป็นเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ (2543: 320) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง การผสมผสานระบบต่าง ๆ ภายในตัวบุคคล ทั้งส่วนที่มองเห็นได้ชัดเจน เช่น การแต่งกาย รูปร่างหน้าตา ลักษณะการ

พูด ฯลฯ และระบบภายในซึ่งเห็นได้ไม่ชัดเจน เช่น ลักษณะอารมณ์ จิตใต้สำนึก วิธีคิด ความรู้สึก และ ค่านิยม ฯลฯ ประสบการณ์ พันธุกรรม การเรียนรู้ประสบการณ์วัยเด็ก ลักษณะสังคมวัฒนธรรม หลอมบุคคลแต่ละคนให้มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันออกไป จนมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 142) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรม ของบุคคล อันเป็นผลรวมของลักษณะภายนอกและลักษณะภายในของบุคคล อันทำให้บุคคลนั้นมี ลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากบุคคลอื่น

สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2542: 173) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคล โดยรวม ซึ่งประกอบด้วย การพูด การคิด และการกระทำ

โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน (2541: 259) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ผลรวมอย่างมีระบบ ของพฤติกรรมต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยเฉพาะตัวบุคคล

ศรีเรื่อน แก้วกังวาน (2539: 5) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของ บุคคลในด้านต่าง ๆ ทั้งส่วนภายนอกและส่วนภายใน ซึ่งส่วนภายนอก ได้แก่ ส่วนที่มองเห็นชัดเจน เช่น รูปร่าง หน้าตา กิริยามารยาท การแต่งตัว วิธีพูดจา การนั่ง การยืน เป็นต้น ส่วนภายใน ได้แก่ ส่วนที่ มองเห็นได้ยาก แต่อาจทราบได้โดยการอนุมาน เช่น สติปัญญา ความถนัด ลักษณะอารมณ์ประจำตัว ความใฝ่ฝันปรารถนา ปรัชญาชีวิต ค่านิยม และความสนใจ เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะของตนเองที่รวมทั้ง ภายในและภายนอก การแสดงออกหรือท่าทางต่างๆ ที่ทำให้บุคคลมีลักษณะที่เฉพาะของแต่ละบุคคล

4.2 การจำแนกบุคลิกภาพทางอาชีพ

ฮอลแลนด์ (Holland. 1973: 13 – 18) ได้จำแนกลักษณะบุคลิกภาพตามความสนใจ อาชีพต่าง ๆ 6 ประเภท คือ

1. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (Realistic) บุคคลเหล่านี้ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เครื่องมือ จักรกล และสัตว์เลี้ยง แต่ไม่ชอบกิจกรรม ด้านการศึกษาและการแพทย์ ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงมีความสามารถทางด้านช่าง เครื่องยนต์ การเกษตร ไฟฟ้า เทคนิค แต่ด้อยความสามารถทางด้านสังคมและการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้ มักชอบกิจกรรมที่ต้องใช้พลังกำลัง ชอบ ทำงานกลางแจ้ง กิจกรรมที่ไม่สลับซับซ้อน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เช่น เครื่องจักรกล ขาดทักษะ ทางภาษา ขาดทักษะในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล หลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ต้องสังคมกับบุคคล อื่น ไม่ชอบเป็นจุดสนใจของผู้อื่น ค่อนข้างก้าวร้าว มีลักษณะความเป็นชาย มีค่านิยมทางการเมืองและ

เศรษฐกิจในรูปแบบที่มีระบบระเบียบแบบแผน ยึดถือประเพณีนิยม นิยมสิ่งที่เป็นรูปธรรม และลักษณะภายนอกของบุคคล เช่น เงิน อำนาจ สถานภาพ

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพ คือ มีความเป็นผู้ใหญ่ มีความอดทน บึกบึน มีความบากบั่น กล้าแสดงผลงาน ขาดทักษะในการสร้างสัมพันธภาพทางสังคม

การประเมินตนเอง คือ มีความเป็นผู้หน้าตา มีทักษะในการสื่อสารต่ำ มีสุนทรีย์ต่ำ

สรุปแล้วกลุ่มบุคคลประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (Realistic) มีพฤติกรรมดังนี้

1. ชอบอาชีพประเภทงานช่างฝีมือกลางแจ้ง แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานบริการ การศึกษาและสังคม

2. ชอบใช้ความสามารถที่มีแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานและเรื่องอื่น ๆ

3. รับรู้ตนเองในฐานะผู้ที่มีความสามารถทางเครื่องยนต์ และกีฬา แต่ขาดความสามารถทางการเข้าสังคม

4. นิยมสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนิยมภายนอกของบุคคล เช่น เงิน อำนาจ สถานภาพ

โดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ข้างต้น บุคคลจึงมีลักษณะดังนี้ คือ ซื่อสัตย์ หัวอ่อน เปิดเผย จริงจัง แข็งแรง วัตถุนิยมเป็นธรรมชาติ พากเพียร เสมอต้นเสมอปลาย เก็บตัว มั่นคง มัธยัสถ์ ไม่คิดมาก ไม่หมกมุ่น

อาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ ป่าไม้ ครูสอนอุตสาหกรรมศิลป์ ผู้จัดการรายการทางวิทยุ วิศวกรรเครื่องยนต์ วิศวกรเหมืองแร่ วิศวกรโยธา ช่างเทคนิค อุตสาหกรรม ช่างเครื่องบิน ช่างเครื่อง ช่างฟิต ผู้ช่วยทันตแพทย์ ช่างไฟฟ้า ผู้ดูแลสวนป่า ช่างทำกุญแจ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ นักเดินเรือ ช่างตัดเสื้อ

2. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภททางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Investigative) บุคคลเหล่านี้ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต สัญลักษณ์ การจัดระบบ การทดลองด้านกายภาพ ชีวภาพ และปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้เข้าใจและควบคุมปรากฏการณ์นั้น ๆ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชักชวน การเข้าสังคม และการเลียนแบบ

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้ มักจะชอบคิด สังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยจนญาณอย่างมีเหตุผล ชอบแก้ปัญหา ชอบใฝ่หาความรู้ มีหลักการ สนใจการจัดระบบ การทดลองทางด้านกายภาพ ชีวภาพ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เพื่อจะได้เข้าใจและควบคุมปรากฏการณ์นั้น ชอบทำงานที่สลับซับซ้อน ชอบคิดมากกว่าเป็นผู้ลงมือกระทำ ไม่ติดประเพณีนิยม หลีกเลี้ยงงานประเภทค้าขาย การชักชวน การเข้าสังคม และการเลียนแบบ

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดเห็นรุนแรง มีความบากบั่น อุทิศเวลาให้กับงาน เก็บตัว ไม่ใคร่สนใจสังคม

การประเมินตนเอง คือ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ไม่ชอบเอาอย่างใครสูง มีความร่าเริงต่ำ

สรุปแล้วกลุ่มบุคคลประเภทงานประเภททางวิทยาศาสตร์และเทคนิค (Investigative) มีพฤติกรรมดังนี้

1. ชอบประกอบอาชีพประเภทงานประเภททางวิทยาศาสตร์และเทคนิค แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทการจัดการและการขาย
2. ชอบใช้ความสามารถที่มีแก้ปัญหาเกี่ยวกับงานและเรื่องอื่น ๆ
3. รับรู้ตนเองในฐานะนักวิชาการ เชื่อมั่นในความคิดของตัวเอง มีความสามารถทางด้านการคำนวณและวิทยาศาสตร์ แต่ขาดความสามารถในการเป็นผู้นำ
4. มีค่านิยมทางด้านวิทยาศาสตร์

โดยเหตุที่มีความสนใจ ความสามารถ การรับรู้ตนเอง และค่านิยมต่าง ๆ ข้างต้น บุคคลจึงมีลักษณะดังนี้ คือ ชอบวิเคราะห์ รอบคอบ เป็นนักวิจารณ์ ใฝ่หาความรู้ ฉลาด รักอิสระ เก็บตัว มีหลักการ อุดม เนียบขาด มีเหตุผล ไว้ตัว

อาชีพที่เหมาะสมกับบุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ นักเศรษฐศาสตร์ แพทย์ นักมนุษยศาสตร์ นักดาราศาสตร์ นักฟิสิกส์ นักเคมี นักวางแผนเครื่องผลิตผล ผู้ช่วยแพทย์ในห้องทดลอง นักชีววิทยา ครูสอนคำนวณ จักษุแพทย์ นักจิตวิทยา นักแบคทีเรีย ผู้จำหน่ายยา ผู้ควบคุมห้องคอมพิวเตอร์ ศัลยแพทย์ สัตวแพทย์ ผู้รักษาสวนสัตว์ ทันตแพทย์ นักอุตุนิยมวิทยา นักธรณีวิทยา

3. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานบริการสังคม (Social) บุคคลเหล่านี้ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ การฝึกหัด การพัฒนา การอนุรักษ์ และการสั่งสอน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เครื่องมือ เครื่องยนต์

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้ ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เป็นอิสระ มีสุนทรีย์ รักความงาม มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ชอบใช้ชีวิตและทำกิจกรรมตามลำพัง ไม่ค่อยควบคุมตนเอง มักจะทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ใจปรารถนา มีความต้องการที่จะแสดงออกทางศิลปะ ไม่ชอบเลียนแบบ มีความคิดริเริ่ม หลีกเลี้ยงงานประเภทใช้ระเบียบแบบแผน

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพ คือ มีสุนทรีย์ มีศิลปะ ชอบคิดคำนึง ชอบครุ่นคิดคนเดียว เก็บตัว

การประเมินตนเอง คือ มีความเป็นอิสระสูง มีความเข้าใจตนเองสูง มีความสามารถในการควบคุมตนเองสูง มีความสามารถในการแสดงความรู้สึกที่ลึกซึ้งและมีความหมายสูง

สรุปแล้วกลุ่มบุคคลประเภทงานบริการสังคม (Social) มีพฤติกรรมดังนี้

1. ชอบอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม แต่ไม่ชอบอาชีพงานประเภทช่างฝีมือและกลางแจ้ง

2. รับรู้ตนเองในฐานะคนที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น มีความสามารถทางการสอน แต่ความสามารถทางด้านเครื่องดนตรีและวิทยาศาสตร์

3. มีค่านิยมเกี่ยวกับปัญหาและกิจกรรมด้านสังคมและการกีฬา

ลักษณะของบุคคลกลุ่มนี้ คือ มีเมตตา ให้ความร่วมมือ มีเมตริจิต กว้างขวาง ชอบบำเพ็ญประโยชน์ มีอุดมคติ มีความคิดลึกซึ้ง เมตตากรุณา จูงใจคนเก่ง มีความรับผิดชอบ เข้าสังคม เข้าใจเพื่อนมนุษย์

อาชีพที่บุคคลกลุ่มนี้สนใจ ได้แก่ ผู้อำนวยการทางสังคมสงเคราะห์ ผู้ดูแลหอพัก ผู้สัมภาษณ์ ผู้ประสานงาน ผู้บริหารการศึกษา นักประวัติศาสตร์ ผู้ให้คำปรึกษา ผู้จัดการโรงแรม ผู้จัดการร้านอาหาร ครูพลศึกษา จิตแพทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักรัฐศาสตร์ นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล ครู บรรณารักษ์ ผู้อำนวยการทางด้านบุคลากร

4. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานสำนักงานและงานเสมียน (Convention) บุคคลเหล่านี้ชอบกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบหรือระเบียบ เช่น เก็บรายงาน จัดเก็บข้อมูล คัดลอกข้อมูล แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เป็นนามธรรมที่มีอิสระและต้องค้นคว้า

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้ คือ

1. ชอบงานประเภทงานสำนักงานและเสมียน แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานศิลปะและวรรณกรรม

2. รับรู้ตนเองในฐานะผู้ชอบเสมียนแบบ ชอบจัดระเบียบ มีความสามารถทางด้านงานสารบรรณและตัวเลข แต่ขาดความสามารถทางด้านศิลปะ

3. นิยมผู้ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจและเศรษฐกิจ

ลักษณะของบุคคลกลุ่มนี้ คือ ชอบเสมียนแบบ ยุติธรรม วางท่า มีสมรรถภาพ ไม่ยืดหยุ่น อ่อนน้อม เรียบร้อย คล่องแคล่ว เจ้าระเบียบ เยือกเย็น ไม่มีจินตนาการ

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้คือ ชอบติดต่อกับผู้อื่น ชอบสนทนา ชอบใช้ความรู้หรือสั่งสอนผู้อื่น ชอบแสดงตัว ความเป็นมิตร รื่นเริง มีความรับผิดชอบ มีทักษะทางภาษา ต้องการความสนใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น มีลักษณะเป็นหญิง มักหลีกเลี่ยงการใช้ความคิดเชิงปัญญา มักแก้ปัญหาโดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกการใช้สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล หลีกเลี่ยงงานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีและด้านวิทยาศาสตร์

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพคือ ชอบสมาคม ร่าเริง ชอบท่องเที่ยว รักษาระเบียบ ประเพณี มีความรับผิดชอบ มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ชอบพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่น มีลักษณะท่าทางและนิสัยเป็นผู้หญิง

การประเมินตนเอง มีความเป็นผู้นำสูง มีทักษะในการพูดสูง ชอบการสมาคมสูง มีจิตใจที่ทำอะไรทำจริงสูง

อาชีพของบุคคลกลุ่มนี้คือ สมุห์บัญชี ครูสอนบริหารธุรกิจ ผู้เชี่ยวชาญทางการเงิน ผู้จัดการฝ่ายให้ยืม ผู้ประเมินผล เสมียนติดต่อทางการค้า เสมียนในสำนักงาน ตัวแทนฝ่ายขาย ผู้เบิกเงิน เลขานุการ ผู้ช่วยบรรณารักษ์ ผู้ค้นหาคำผิดจากการพิมพ์หนังสือ เลขานุการฝ่ายบุคคล

5. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและการขาย (Enterprising) บุคคลกลุ่มนี้ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน หรือผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต เป็นสัญลักษณ์หรือระเบียบแบบแผน

ลักษณะทั่วไปของผู้มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้ จะมีลักษณะของความ เป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม มีความเชื่อมั่นใจตนเอง กล้าได้แย่ง กล้าได้กล้าเสีย ชอบผจญภัย พร้อมทั้งจะเสี่ยง พร้อมทั้งจะทดลอง มีความเป็นอิสระ มีความสนใจอำนาจ มีความก้าวร้าวทางวาจา มีทักษะในการเจรจาซื้อขาย และลงทุน มักหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ต้องใช้พลังกำลังความคิดเชิงปัญญาในระยะยาว และไม่ชอบกิจกรรมที่เป็นระเบียบแบบแผน หรืองานที่เป็นวิทยาศาสตร์หรือเทคนิค

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพ คือ กล้าคิดกล้าทำ ชอบการวางแผน ชอบการสมาคม มีอำนาจเหนือผู้อื่น ร่าเริง สนุกสนาน ชอบท่องเที่ยว รักษาระเบียบประเพณี ชอบพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่น ทำตามอารมณ์ ไม่ชอบใช้กำลังความคิดเชิงปัญญายาวนานเกินควร

การประเมินตนเอง มีความเป็นผู้นำสูง ชอบการสมาคมสูง มีความก้าวร้าวสูง มีความเข้าใจตนเองสูง มีจิตใจที่ทำอะไรทำจริงสูง มีความร่าเริงสูง

กลุ่มบุคคลนี้มีพฤติกรรมดังนี้ คือ

1. ชอบอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย แต่ไม่ชอบอาชีพงานประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค

2. รับรู้ตนเองในฐานะผู้กว้างขวาง มีความเชื่อมั่นใจตนเอง เข้าสังคมเก่ง มีความสามารถทางการเป็นผู้นำในการพูด แต่ด้อยความสามารถทางวิทยาศาสตร์

3. นิยมผู้มีความสามารถทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

บุคคลกลุ่มนี้จะมีลักษณะดังนี้ คือ ชอบเสี่ยงภัย ทะเยอทะยาน กล้าได้แย่ง นำเชื่อถือ กระปรี้กระเปร่า เปิดเผย ใจร้อน มองโลกในแง่ดี สนุกสนาน เชื้อมั่นในตนเอง เข้าสังคมง่าย ช่างพูด

อาชีพของบุคคลกลุ่มนี้ คือ นักวิจัยการตลาด นายธนาคาร ผู้ประกันชีวิต นายหน้าซื้อขาย วิศวกรรวมทางอุตสาหกรรม ผู้ทำสัญญาซื้อขาย ผู้จัดการฝ่ายขาย พนักงานขายสินค้า ทนายความ ผู้พิพากษา โฆษกสถานีวิทยุกระจายเสียง ผู้ช่วยฝ่ายบริหาร ข้าราชการ ผู้จัดการร้านอาหาร สำนักงาน ห้างร้าน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ผู้จัดการสำนักจัดหางาน แอร์โฮสเตส

6. บุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานศิลปะ (Artistic) บุคคลกลุ่มนี้ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เป็นอิสระ ไม่เป็นระเบียบแบบแผน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปธรรม ความเป็นระเบียบแบบแผน

ลักษณะทั่วไปของผู้ที่มีบุคลิกภาพกลุ่มนี้คือ มักชอบใช้กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม และกิจกรรมทางภาษา ยึดถือประเพณีเดิม ชอบทำตามระเบียบแบบแผนมากกว่าการริเริ่มทำด้วยตนเอง ให้คุณค่ากับการเป็นเจ้าของวัตถุ เป็นพวกวัตถุนิยมและเจ้าระเบียบ ไม่ชอบยืดหยุ่น ชอบบทบาทของการเป็นผู้ใต้บังคับบัญชา มีลักษณะเป็นผู้ตาม ชอบเลียนแบบ

ลักษณะเด่นของบุคลิกภาพ คือ มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงผลงาน มีลักษณะยอมตาม ชอบฟังพาดูอาศัยผู้อื่น รักษาระเบียบประเพณี มีความขี้อาย ใฝ่รู้ ชอบสนุกรสนาน

การประเมินตนเอง มีจิตใจที่ทำอะไรทำจริงสูง เรียบร้อยมาก เคร่งครัดในระเบียบ

บุคคลกลุ่มนี้จะมีพฤติกรรมดังนี้

1. ชอบอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม แต่ไม่ชอบอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียน

2. รับรู้ตนเองในฐานะผู้ชอบแสดงออก มีความคิดริเริ่ม มีพรสวรรค์ ไม่ชอบเลียนแบบ รักอิสระ มีความสามารถทางด้านศิลปะ และดนตรี หรือการแสดง การเขียน การพูด แต่ขาดความสามารถทางด้านสารบรรณ

3. นิยมผู้มีความสามารถทางด้านการศึกษา

ลักษณะของบุคคลกลุ่มนี้ ได้แก่ ผู้กำกับละคร ครูสอนภาษาอังกฤษ ผู้รายงานหนังสือพิมพ์ ครูสอนละคร ครูสอนรำ ผู้แปลภาษาต่างประเทศ ครูสอนศิลปะ ครูสอนวรรณคดี ครูสอนดนตรี ผู้กำกับดนตรี ผู้ทำงานโฆษณา นักแสดง ประชาสัมพันธ์ นางแบบ นักเขียน สถาปนิก นักวิจารณ์ นักแต่งเพลง ผู้ออกแบบเครื่องแต่งกาย ผู้ตกแต่งอาคารภายใน

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ได้จำแนกการประเมินตนเองออกเป็นหกด้าน ตามทฤษฎีอาชีพของฮอลแลนด์ ซึ่งแบ่งการประเมินตนเองตามพฤติกรรม ลักษณะทั่วไปและลักษณะเด่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางอาชีพ ผู้ศึกษาจึงนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพต่อไป

4.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ

วรพจน์ สถิตย์เสถียร (2548: 86) ได้ศึกษาเรื่องบุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับกลวิธีเผชิญความเครียดของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทางด้านบุคลิกภาพที่มีความสามารถในการจัดการกับชีวิตตนเอง พบว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพมีสติสูงเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ มีความเป็นเหตุเป็นผล มีความรับผิดชอบ มีความต้องการประสบความสำเร็จในงานตามเป้าหมาย

เพชรรัตน์ แสงงาม (2547: 73) ได้ศึกษาการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพกับความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กับนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระนอง จำนวน 6 โรงเรียน 11 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 350 คน โดยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน พบว่าบุคลิกภาพทางอาชีพของนักเรียนมีความสนใจในแต่ละอาชีพในระดับปานกลาง โดยมีบุคลิกภาพแบบความสนใจในงานอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม มากที่สุด รองลงมาคือบุคลิกภาพแบบงานฝีมือและกลางแจ้ง และบุคลิกภาพแบบงานบริการการศึกษาและสังคม เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ความสนใจในอาชีพบุคลิกภาพแบบงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือความสนใจอาชีพบุคลิกภาพแบบประเภทงานสำนักงานและเสมียน และความสนใจอาชีพบุคลิกภาพแบบประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม

ทามาไร้ (Tamalro. 1985: 2402) ศึกษาการเลือกการเรียนของนักศึกษาวิชาช่างอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีของนักเรียนวิทยาลัยตามทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ ได้ศึกษาตัวแปรด้านบุคลิกภาพ กับผลสำเร็จทางการเรียน พบว่า นักเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบการจัดการและธุรกิจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบงานช่างฝีมือและงานกลางแจ้ง และนักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบงานช่างฝีมือและงานกลางแจ้งกับบุคลิกภาพแบบการจัดการและธุรกิจ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าบุคลิกภาพแบบงานบริการการศึกษาและสังคม

ฮอลแลนด์ (Holland. 1979: 53; citing Holland, Gottfredson; & Nafiger. 1973) ได้ทำการศึกษาเรื่องคู่มือการใช้แบบสอบถามข้อมูลตนเองจากแบบสำรวจ SDS กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 12 โรงเรียน ใน 4 มลรัฐ และระดับอุดมศึกษาจากวิทยาลัย และมหาวิทยาลัย 10 แห่ง ใน 9 มลรัฐ ในสหรัฐอเมริกา พบว่ากลุ่มนักเรียนและนักศึกษาที่เป็นชายมีแนวโน้มสูงที่จะเลือกอาชีพในกลุ่มงานฝีมือและงานกลางแจ้ง (Realistic) กลุ่มงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค (Investigative) และกลุ่มงานจัดการและค้าขาย (Enterprising) สำหรับนักเรียนและนักศึกษาหญิง พบว่ามีแนวโน้มสูงที่จะเลือกอาชีพในกลุ่มงานบริการการศึกษาและสังคม (Social) กลุ่มงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม (Artistic) และกลุ่มงานธุรการและเสมียน (Conventional)

จากการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพทางอาชีพ มีผลต่อความสามารถในการจัดการกับชีวิตตนเอง บุคคลที่มีบุคลิกภาพมีสติสูงเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ ความเป็นเหตุเป็นผล มีความรับผิดชอบ มีความต้องการประสบความสำเร็จในงานตามเป้าหมาย นักเรียนที่มีบุคลิกภาพต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน และเพศส่งผลต่อบุคลิกภาพในการเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม

5.1 ความหมายของค่านิยม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2547: 5) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนสนใจ สิ่งที่คนปรารถนา จะได้ ปรารถนาจะเป็น หรือกลับกลายมาเป็นสิ่งที่คนถือว่าเป็นสิ่งบังคับต้องทำ ต้องปฏิบัติ เป็นสิ่งที่คนบูชายกย่องและมีความสุขที่ได้เห็น ได้ฟัง ได้เป็นเจ้าของ ค่านิยมจึงเป็นวิถีของการจัดรูปความประพฤติที่มีความหมายต่อบุคคล และเป็นแบบฉบับความคิดสำหรับยึดถือในการปฏิบัติตัวของคนในสังคม

จันทร์เพ็ญ พลละคร (2546: 9) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยอมรับไว้เป็นความเชื่อ หรือความนึกคิดของตนเองที่เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของตนเองหรือสังคม

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2545: 96) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเอง และเข้าใจในตัวผู้อื่นด้วย

สิริอร วิชชาวุธ (2544: 189) กล่าวว่า ค่านิยมในการทำงาน คือ ความเชื่อมั่นส่วนบุคคลของพนักงานเกี่ยวกับสิ่งที่เขาคาดหวังว่าจะได้จากงานและเป็นวิถีทางที่กำหนดการประพฤติปฏิบัติตัวของเขาคว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไรในการทำงาน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531: 21) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึง สภาพหรือการกระทำ หรือสิ่งที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งเชื่อหรือนิยามว่า มีคุณค่าควรยึดถือหรือยึดมั่น เพื่อจะได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง นอกจากนี้ ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และตามความคิดเห็นของคนในสังคม

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ค่านิยมทางอาชีพ หมายถึง สิ่งที่บุคคลยึดถือ มีความเชื่อ และใช้เป็นแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพของตนเอง

5.2 ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากว่าค่านิยมที่มนุษย์เรามีอยู่นั้น ทำหน้าที่มากมายหลายอย่างที่เกี่ยวกับชีวิตของเรา ซึ่ง สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ (จันทร์เพ็ญ พลละคร. 2546: 11อ้างอิงจาก สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ. 2522: 68) ได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ว่า

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ให้นำพฤติกรรมการปฏิบัติในหลายทาง
เช่น

1.1 เป็นเกณฑ์ใช้ในการประเมิน ตัดสิน ชื่นชม ยกย่อง หรือติเตียนตนเองหรือการกระทำ
ของผู้อื่น ๆ

1.2 เป็นตัวกำหนดให้เราเลือกนิยามคุณ徳การณ์ทางการเมืองบางคุณ徳การณ์มากกว่า
คุณ徳การณ์อื่น ๆ

1.3 จูงใจให้เราแสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ

1.4 เป็นบรรทัดฐานที่ช่วยในการชักชวน ทำทนาย คัดค้าน และถกเถียงหรือพยายามที่
จะเปลี่ยน

1.5 เป็นบรรทัดฐานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความคิดและการกระทำของ
ตนเอง

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการและจิตใจของมนุษย์

จากการศึกษาพบว่า ความสำคัญของค่านิยม เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึง สร้างจุดยืนเพื่อให้
เราไปสู่จุดมุ่งหมาย และเป็นแรงจูงใจเพื่อเข้าสู่อาชีพ โดยการพิจารณาสิ่งที่มีอิทธิพลในการเลือกอาชีพ
อย่างมีแนวทางที่เหมาะสมกับตนเอง

5.3 ประเภทของค่านิยม

ฮอลพอร์ตและคณะ (สิริอร วิชชาวุธ. 2544: 190; อ้างอิงจาก Allport; et al. 1951) แบ่ง
ค่านิยมของมนุษย์เป็น 6 ประเภท คือ

1. ทางทฤษฎี (Theoretical) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการ
ค้นพบข้อเท็จจริงและความจริงด้วยการใช้เหตุผลและคิดอย่างเป็นระบบ

2. ทางเศรษฐกิจ (Economic) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการ
ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ การปฏิบัติได้จริง และการสร้างความมั่งคั่ง

3. ทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจใน
ความงาม การมีรูปแบบ และความมีศิลปะ

4. ทางสังคม (Social) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในมนุษย์ ใน
ความรักและการมีมนุษย์สัมพันธ์ต่อกัน

5. ทางการเมือง (Political) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการ
ได้มาซึ่งอำนาจ และการมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น

6. ทางศาสนา (Religious) เป็นค่านิยมที่เห็นความสำคัญและให้ความสนใจในการรวบรวมประสบการณ์เป็นหนึ่งเดียวกันและเข้าใจถึงแก่นแท้ของสรรพสิ่งในจักรวาล

โรคิช (สิริอร วิชชาวุธ. 2544: 191; อ้างอิงจาก Rokeach. 1973) สร้างเครื่องมือวัดค่านิยม ชื่อว่า The Rokeach Value Survey (RVS) เพื่อใช้ศึกษาค่านิยมทางวัฒนธรรมในระดับปัจเจกบุคคล RVS ประกอบด้วยค่านิยม 2 ชุด คือ Terminal values หมายถึง การเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ตนปรารถนาในชีวิต เปรียบเสมือนเป้าหมายที่บุคคลอยากได้ในชีวิต Instrumental values หมายถึง ครอบครองของพฤติกรรมที่จะนำไปสู่สิ่งที่ปรารถนาในชีวิตรายละเอียดของค่านิยมทั้ง 2 ชุด ได้แก่

Terminal values	Instrumental values
- ความสะอาดสบายในชีวิต	- ความมุ่งมั่น (ทำงานหนักและมีแรงบันดาลใจ)
- ความตื่นตัวของชีวิต	- การเปิดใจกว้าง
- ความรู้สึกสำเร็จ	- ความสามารถ (สมรรถภาพและประสิทธิภาพ)
- ความสันติสุขของโลก (ปราศจากสงครามและความขัดแย้ง)	- ความร่าเริง (ขึ้นบาน สนุกกับชีวิต)
- ความสวยงาม (ความงามของธรรมชาติและศิลปะ)	- ความสะอาด (เรียบร้อย)
- ความเสมอภาค (มีโอกาสเท่าเทียมกัน)	- ความกล้า (ยืนหยัดเพื่อความเชื่อของตน)
- ครอบครัวที่ปลอดภัยมั่นคง (ดูแลบุคคลอันเป็นที่รัก)	- การให้อภัย
- ความมีอิสระ (มีอิสระในการเลือก)	- การให้ความช่วยเหลือ
- ความสุข (ความสุขเกษมสำราญใจ)	- ความซื่อสัตย์ (มีความจริงใจ)
- ความสอดคล้อง (ปลอดภัยจากความขัดแย้งภายใน)	- การมีจินตนาการ
- การมีวุฒิภาวะทางความรัก	- ความเป็นอิสระ (พึ่งตนเอง)
- ความบันเทิงใจในชีวิต (สนุกกับชีวิตมีเวลาว่างให้ชีวิต)	- ความเป็นตรรกะ (มีเหตุผล)
- ความปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้าย (ความปลอดภัย เป็นอมตะ)	- ความรัก (อย่างรักใคร่)
- ความยอมรับนับถือตน	- การอยู่ในโอวาท (ในหน้าที่ ด้วยความยำเกรง)
- การได้รับการยกย่องนับถือในสังคม	- ความสุภาพ
- การเป็นเพื่อนแท้	- ความรับผิดชอบ
- ความรอบคอบ (ความเข้าใจในชีวิต)	- การควบคุมตนเอง

ภาพประกอบ 5 ค่านิยม Terminal values และ Instrumental values

ฮอฟสเต็ด (สิริอร วิชาวุธ. 2544: 193; อ้างอิงจาก Hofstede, 1980, 1991) ทำการศึกษาค่านิยมทางวัฒนธรรม และแบ่งค่านิยมทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นวิถีทางพฤติกรรมของคนในสังคมออกเป็น 4 อย่างคือ

1. Power distance เป็นค่านิยมในการยอมรับการมีอำนาจที่ไม่เท่ากันของบุคคลในตำแหน่งของสถาบัน และถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย

2. Individualism/collectivism ค่านิยมในความสัมพันธ์ทางสังคมมี 2 ลักษณะ คือ Individualism เป็นค่านิยมในความสัมพันธ์หลวม ๆ ทางสังคมซึ่งปัจเจกบุคคลถูกคาดหวังให้ดูแลเฉพาะตนและครอบครัวใกล้ชิด (คู่ครองและบุตร) กับ collectivism เป็นค่านิยมในความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นทางสังคม ซึ่งปัจเจกบุคคลถูกคาดหวังให้ทำเพื่อกลุ่ม (ครอบครัว เพื่อน เครือญาติ) เป็นการแลกเปลี่ยนกับความจงรักภักดี

3. Masculinity/Femininity เมื่อ Masculinity เป็นค่านิยมในความสำเร็จ ความเป็นวีรบุรุษ การกล้าแสดงออก และความสำเร็จในวัตถุประสงค์ กับ Femininity เป็นค่านิยมในความสัมพันธ์ การถ่อมตน การดูแลเอาใจใส่ผู้ที่อ่อนแอ และความกลมกลืน

4. Uncertainty avoidance ความรู้สึกอึดอัด หรือ ความปลอดภัยเมื่อตกอยู่ในสภาพการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีความคลุมเครือ

ในแง่มุมมองของค่านิยมในการทำงาน มองว่าค่านิยมในการทำงานเป็นตัวกำหนดวิถีทางและเป็นตัวจัดอันดับก่อนหลังในการกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ในการทำงาน ตลอดจนมีผลต่อการรับรู้และต่อเจตคติของบุคคล ค่านิยมทั้งหลายอย่างเกิดขึ้นมาจากวัฒนธรรมโดยมีระบบของสังคมเป็นตัวสอนและเสริมแรงค่านิยมเหล่านั้นให้แก่บุคคล ผู้ที่สอนและให้ตัวเสริมแรงแก่ค่านิยมคงหนีไม่พ้น บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู หัวหน้ากลุ่มต่าง ๆ ผู้บริหารในองค์กร ผู้บริหารประเทศ ตลอดจนบุคคลที่ได้รับความนิยมนิยมและมีความสำคัญในสังคม

นอร์ตและคณะ (สิริอร วิชชาวุธ. 2544: 195 – 196; อ้างอิงจาก Nord. et al. 1988) แบ่งค่านิยมในการทำงานออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ค่านิยมภายในตัวงาน (Intrinsic work values) เป็นค่านิยมที่ให้คุณค่าในตัวงาน บุคคลที่มีความปรารถนาในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และเห็นความสำคัญของการร่วมสร้างผลงาน เป็นพวกที่มีค่านิยมภายในตัวงาน บุคคลเหล่านี้จะชอบงานที่ท้าทาย ซึ่งต้องใช้ทักษะและความสามารถในการทำงาน ชอบทำงานที่ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง งานที่มีการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ และงานที่เปิดโอกาสให้มีความก้าวหน้าในตนเอง หากบุคคลที่มีค่านิยมภายในตัวงานต้องทำงานที่ซ้ำซากจำเจและไม่มีโอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ บุคคลนั้นจะเกิดความขัดแย้งภายในใจ ทำให้ทำงานอย่างไม่มีความสุข มีพฤติกรรมทำงานที่ไม่น่าปรารถนา และในที่สุดจะลาออกจากงาน

2. ค่านิยมภายนอกตัวงาน (Extrinsic work values) เป็นค่านิยมที่ให้คุณค่าแก่สิ่งแวดล้อมอื่นนอกจากตัวงาน บุคคลที่ทำงานด้วยเหตุผลของค่าจ้าง สวัสดิการ และความคงของงาน เป็นผู้ที่มีค่านิยมภายนอกตัวงาน บุคคลที่มีค่านิยมภายนอกตัวงานจะเน้นเหตุผลของการกระทำใน

แง่มุมของผลตอบแทนทางเศรษฐกิจและความมั่นคง บุคคลเหล่านี้จะแสวงหางานที่ตอบสนองแรงจูงใจภายนอก เช่น การทำงานเพื่อหวังจะได้รับค่าตอบแทนสูง การทำงานในหน้าที่เฉพาะหน้าที่ได้รับผลตอบแทน การย้ายงาน (ย้ายบริษัท/องค์กร) เพื่อเลื่อนตำแหน่งจากพนักงานไปเป็นหัวหน้าหรือจากระดับหัวหน้าไปเป็นระดับผู้จัดการ หรือย้ายงานเพื่อได้รับค่าตอบแทนสูงขึ้นโดยไม่สนใจว่าตนเองมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะทำงานนั้นได้หรือไม่ เป็นต้น

เมกรีโนและคณะ (สิริอร วิชชาวุธ. 2544: 196; อ้างอิงจาก Shermerhorn. 1997) ตั้งความหวังว่าบุคคลในที่ทำงานควรมีค่านิยม 4 อย่างคือ

1. ความสำเร็จ (Achievement) การทำสิ่งต่าง ๆ ให้เสร็จ และทำงานหนักเพื่อพิชิตความยากลำบากในชีวิต
2. การให้ความช่วยเหลือและสนใจผู้อื่น (Helping and concern for others) การสนใจและการช่วยเหลือผู้อื่น
3. ความซื่อสัตย์ (Honesty) การบอกความจริงและกระทำในสิ่งที่คิดว่าถูกต้อง
4. ความเที่ยงธรรม (Fairness) ยุติธรรมและไม่เอาเปรียบกัน

จาไมสันและโอมารา (สิริอร วิชชาวุธ. 2544: 196; อ้างอิงจาก Jamieson & O'Mara. 1991) ทำการสำรวจพบว่าค่านิยมที่เป็นที่นิยม 9 อย่าง ในหมู่นักจัดการและนักบริหารทรัพยากรบุคคล ดังนี้

1. การได้รับการเห็นถึงความสามารถและความสำเร็จ (Recognition for competence and accomplishments)
2. การยกย่องนับถือและการมีเกียรติ (Respect and dignity)
3. การมีสิ่งให้เลือกและการมีความอิสระ (Personal choice and freedom)
4. การมีส่วนร่วมในงาน (Involvement at work)
5. ความภาคภูมิใจในงานของตน (Pride in one's work)
6. การมีวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ (Life style quality)
7. ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Financial security)
8. การพัฒนาตนเอง (Self – development)
9. การมีสุขภาพแข็งแรง (Health and wellness)

ฮอดเก็ต (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2545: 96 – 97; อ้างอิงจาก Hodgetts. 1992) แบ่งค่านิยมออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

1. ค่านิยมทางวิชาการ (Theoretical Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้ จะเป็นบุคคลที่พยายามไฝ่หาความรู้ และความจริงจากสิ่งต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ วีดิทัศน์ เทป ซีดีรอม คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสื่อสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เป็นต้น

2. ค่านิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้จะเป็นบุคคลที่คิด พูด และกระทำการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการได้กำไร ทั้งสิ่งที่เป็นเงินตราและสิ่งที่มีใช้เงินตรา เช่น บุคคลที่ชอบค้าขายเพื่อแสวงหากำไร และบุคคลที่มุ่งหวังความร่ำรวย เป็นต้น

3. ค่านิยมทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้ จะเป็นบุคคลที่รักและชอบสัมผัสความสุข ความงาม ความวิจิตรพิสดาร ความไพเราะเพราะพริ้งของงานศิลปกรรมทั้งหลาย เช่น ภาพสวย ๆ งาม ๆ รูปลักษณ์ของบุคคลที่สวยงาม ๆ และความไพเราะของดนตรี ตลอดจนการแสดงศิลปะต่าง ๆ ที่สวยงาม ๆ เป็นต้น

4. ค่านิยมทางสังคม (Social Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้ จะเป็นบุคคลที่มีความรักในเพื่อนมนุษย์มากกว่าบุคคลอื่น ชอบสร้างความสัมพันธ์และร่วมสังสรรค์กับบุคคลอื่น ชอบช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เช่น บุคคลที่ชอบทักทายผู้อื่นก่อน บุคคลที่มีน้ำใจ มีความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น เป็นต้น

5. ค่านิยมทางศาสนา (Religious Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้ จะยึดถือคำสั่งสอนในศาสนาอื่น ๆ อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติตนตามคำสั่งสอน พยายามถ้อยทอดความเชื่อ และแนวทางการดำเนินชีวิตของตนไปสู่บุคคลอื่น เช่น พุทธศาสนิกชนยึดถือในเรื่องของกฎแห่งกรรม ทำดียอมได้ดี การที่บุคคลได้ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข ก็เพราะบุญกุศลที่ได้สร้างสมไว้ แต่บุคคลจะประสบเหตุร้ายเป็นเพราะกรรมเก่า เป็นต้น

6. ค่านิยมทางการเมือง (Political Value) บุคคลที่มีค่านิยมในลักษณะนี้ จะให้ความสนใจเกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมือง การปกครอง และการบริหารงานของรัฐบาล ทั้งระดับรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลระดับเมือง และรัฐบาลกลาง เช่น บุคคลที่ชอบฟังข่าวและติดตามข่าวการเมือง บุคคลที่ร่วมวงสนทนาการเมือง และบุคคลที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ค่านิยมทางอาชีพ มีความสอดคล้องกับบุคลิกภาพทางอาชีพ เพราะค่านิยมจะแสดงให้เห็นถึงความคิด และการแสดงออกทางพฤติกรรม ส่งผลถึงการแสดงออกทางบุคลิกภาพทางอาชีพนั้นๆ ของค่านิยมที่ต้องการเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย

5.4 พื้นฐานของค่านิยมทางอาชีพ

บราวน์ (นันทา สุวัทษา. 2548: 28 – 29) แบ่งประเด็นพื้นฐานที่มาจากค่านิยมดังนี้

1. การจัดลำดับค่านิยมของแต่ละบุคคลมีเพียงสองหรือสามลำดับเท่านั้น

2. ค่านิยมที่จัดไว้เป็นลำดับแรกคือสิ่งที่กำหนดตัวเลือกบทบาทที่สำคัญ ถ้าบุคคลนั้นอยู่ในเกณฑ์ต่อไปนี้

2.1 ตัวเลือกแรกจะต้องตอบสนองค่านิยมในบทบาทชีวิตได้

2.2 ตัวเลือกที่นำมาใช้กับค่านิยมในชีวิตต้องเป็นตัวเลือกที่วิเคราะห์ไว้อย่างชัดเจนแล้ว

2.3 การนำตัวเลือกแต่ละตัวไปปฏิบัติมีระดับความยากง่ายพอกัน

3. ค่านิยมจะผ่านการเรียนรู้ข้อมูลค่านิยมจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจจะประมวลผลไปพร้อมกับลักษณะนิสัยที่รับช่วงต่อกันมาของแต่ละบุคคล

4. ความพึงพอใจในชีวิตขึ้นอยู่กับบทบาทชีวิตที่สนองรับกับค่านิยมของแต่ละบุคคล

5. ความโดดเด่นของบทบาทที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความพอใจต่อค่านิยมในบทบาทชีวิต

6. บทบาทชีวิตจะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ บางปัจจัยมาจากการเรียนรู้จากทักษะ ความเหมาะสมทางปัญญา ความเหมาะสมทางความพอใจและความถนัดทางกายภาพ

จากการศึกษาพบว่า พื้นฐานของค่านิยมทางอาชีพ จะมีค่านิยมที่สำคัญเพียงไม่กี่ลำดับเท่านั้น สามารถถ่ายทอดกันจากบุคคลสู่บุคคลได้ ซึ่งค่านิยมจะกำหนดทางความคิดเพื่อแสดงออกถึงออกทางพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายตามค่านิยมต่อไป

5.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมทางอาชีพ

จันทร์เพ็ญ พลละคร (2546: 60) ได้ศึกษาค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา พบว่านักเรียนมีค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ค่านิยมด้านสภาพแวดล้อม ส่วนด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดอิสระ ด้านรายได้ ด้านเกียรติยศชื่อเสียงและความก้าวหน้า ด้านบริการ มีค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลาง

เปรมฤดี ปธานราชฤทธิ์ (2546: 61) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบค่านิยมต่อการประกอบอาชีพของนักเรียนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 120 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วค่านิยมต่อการประกอบอาชีพที่นักศึกษาทั้งสองสาขาวิชามีความแตกต่างกันในบางข้อ ได้แก่ ค่านิยมต่อการประกอบอาชีพที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษ

ศาสตร์และสาหรณืเทศศาสตร์ให้ควมสำคัญสูงกว่ำนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการตลาดได้แก่วางานที่ต้องเต็มใจรับผิดชอบต่องาน เน้นคุณภาพ ต้องใช้ความอดทน มีเวลาการทำงานที่เหมาะสม มีความเงียบสงบ มีบรรยากาศเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ใช้การครุ่นคิดไตร่ตรอง และเน้นการปฏิบัติ และค่านิยมต่อการประกอบอาชีพที่นักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการตลาดให้ควมสำคัญสูงกว่ำนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสาหรณืเทศศาสตร์ได้แก่วางานที่น่าสนใจ มีโอกาสเติบโตและก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทำทวยความสามารถ มีค่าตอบแทนสูงสำหรับงานที่มีคุณภาพ ให้การยกย่องชมเชยเมื่อปฏิบัติงานได้ดี ให้การสนับสนุนในการปฏิบัติงาน ใช้ความสามารถในการปรับเปลี่ยน ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ใช้ความรวดเร็วในการหยิบฉวยโอกาส มีความเสี่ยง มีการแข่งขันและมุ่งเอาชนะผู้อื่น

วิธาร ช่างทอง (2538: 77) ได้ศึกษาค่านิยมในอาชีพของนักการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักศึกษามีค่านิยมในอาชีพด้านต่าง ๆ จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดตามลำดับดังนี้ คือ ด้านเกียรติยศชื่อเสียงและความก้าวหน้า ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านบริการสังคมและทำประโยชน์ต่อสังคม ด้านธรรมชาติของงานและวัตถุ ด้านความมีอิสระ และด้านรายได้ และนักศึกษากลุ่มการเรียนในเขตเทศบาล มีค่านิยมในอาชีพด้านรายได้ และด้านความมั่นคงปลอดภัย และนักศึกษานอกเขตเทศบาลมีค่านิยมในอาชีพด้านความมีอิสระ ด้านเกียรติยศชื่อเสียง และความก้าวหน้า ด้านบริการสังคมทำประโยชน์ต่อสังคมสูงกว่ำนักเรียนในเขตเทศบาล

เพอร์โรน (Perrone. 1965: 248) ได้ศึกษาค่านิยมและการเลือกอาชีพของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 169 คน พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นตรงกันว่าค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญที่สุดคือ การมีรายได้ มีความมั่นคงถาวรในอาชีพนั้น ๆ ส่วนค่านิยมที่มีความสำคัญน้อยคือ การช่วยเหลือผู้อื่น การทำงานที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ การทำงานโดยอิสระ ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกับระหว่างบิดามารดาและตัวนักเรียน

จากการศึกษาพบว่า ค่านิยมของการเลือกอาชีพ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับมาก และค่านิยมทางอาชีพที่มีความสอดคล้องกับบุคลิกภาพ ค่านิยมและการเลือกอาชีพของนักเรียนหญิงมีความคิดว่าค่านิยมทางอาชีพที่สำคัญที่สุดคือ การมีรายได้ มีความมั่นคงถาวรในอาชีพนั้น ๆ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาค่านิยมทางอาชีพว่ามีผลเกี่ยวข้องที่สำคัญอีกด้านหนึ่งกับการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่สำคัญต่อการเข้าสู่โลกอาชีพ

6. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะ

6.1 ความหมายของทักษะ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 91) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง แผนของพฤติกรรมที่มีการต่อเนื่องกัน ซึ่งจะประกอบด้วยสิ่งเร้าและการตอบสนองเพื่อให้การประกอบกิจกรรมนั้นเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

สมยศ ภูษัง (2546: 5) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้อง แม่นยำ และมีความชำนาญในการปฏิบัติจนเป็นที่เชื่อถือและยอมรับของบุคคลทั่วไป

ตุลา มหาพสุธานนท์ (2545: 49) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการแปลงวิทยาการไปสู่การปฏิบัติงาน

พยอม วงศ์สารศรี (2542: 57) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง หรือเป็นความชำนาญในการทำกิจกรรมได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้องนั่นเอง

มาลี จุฑา (2542: 127) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรม การเคลื่อนไหวของบุคคลที่ประสานสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่

โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Katz, 1983: 93) กล่าวว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถที่สามารถพัฒนาได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นทักษะที่มีมาแต่กำเนิด นอกจากนี้ยังต้องเป็นทักษะที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานได้จริง ไม่ใช่ทักษะที่แฝงอยู่ในตัว เพราะฉะนั้นเกณฑ์ที่จะใช้วัดความมีทักษะในที่นี้ก็คือ การปฏิบัติกรอย่างได้ผลภายใต้สภาวะการณ์ที่แตกต่างกัน

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ทักษะ หมายถึง ความรู้ความสามารถที่สามารถทำได้ดีหรือมีความถนัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถทำได้ดี ที่มีความเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานอาชีพที่เกี่ยวข้อง

6.2 ประเภทของทักษะ

มาลี จุฑา (2542: 128) ได้แบ่งประเภทของทักษะไว้ 2 ประเภท ดังนี้

1. ทักษะทางกลไกการสัมผัส (Sensormotor Skill) เป็นทักษะเกี่ยวกับการใช้กลไกกล้ามเนื้อและข้อต่อ เป็นการเคลื่อนไหวทางกลไกอัตโนมัติ เช่น การเดิน การขี่จักรยาน การใช้เครื่องครัว การเดินรำ

2. ทักษะทางกลไกการรับรู้ (Perceptual-motor Skill) เป็นทักษะในระดับที่ซับซ้อนขึ้น ต้องอาศัยทั้งการรับรู้และการเคลื่อนไหวทางกลไก มักจะเป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และ

เกี่ยวข้องกับการจำและการคิด เช่น ในขณะที่เราใช้นิ้วมือเขียนหนังสือ เราจะต้องใช้การเคลื่อนไหวของ นิ้วและมือ การจำ การคิด และสายตา เป็นต้น

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 15 – 16) ได้แบ่งประเภทของทักษะไว้ ดังนี้

1. ทักษะการสื่อความหมาย เป็นทักษะการรับสารที่แสดงถึงความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ ดีความ แล้วจดจำ และเมื่อต้องการที่จะระลึกเพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตน ให้แก่ผู้อื่น โดยแปลงความคิดให้อยู่ในรูปของภาษาต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด ศิลปะ ดนตรี คณิตศาสตร์ ฯลฯ ได้แก่ทักษะดังนี้

- ทักษะการฟัง
- ทักษะการจำ
- ทักษะการอ่าน
- ทักษะการรับรู้
- ทักษะการเก็บความรู้
- ทักษะการดึงความรู้
- ทักษะการจำได้
- ทักษะการใช้ความรู้
- ทักษะการอธิบาย
- ทักษะการทำความเข้าใจ
- ทักษะการบรรยาย
- ทักษะการพูด
- ทักษะการเขียน
- ทักษะการแสดงออก

2. ทักษะที่เป็นแกน หรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป เป็นทักษะที่ต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ที่มีความสลับซับซ้อน ซึ่งคนเราจำเป็นต้องใช้ในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ชีวิตอยู่ ได้แก่ทักษะดังนี้

- ทักษะการสังเกต
- ทักษะการสำรวจ
- ทักษะการตั้งคำถาม
- ทักษะการรวบรวมข้อมูล
- ทักษะการจัดหมวดหมู่
- ทักษะการตีความ
- ทักษะการเชื่อมโยง
- ทักษะการใช้เหตุผล
- ทักษะการระบุ
- ทักษะการจำแนกความแตกต่าง
- ทักษะการจัดลำดับ
- ทักษะการเปรียบเทียบ
- ทักษะการอ้างอิง
- ทักษะการแปลความ
- ทักษะการขยายความ
- ทักษะการสรุปความ

3. ทักษะขั้นสูง หรือทักษะที่ซับซ้อน เป็นทักษะที่มีขั้นตอนหลาย ๆ ขั้นตอน และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดที่เป็นแกนหลาย ๆ ทักษะ ในแต่ละขั้น ทักษะการคิดขั้นสูงจึงจะพัฒนาได้ เมื่อพัฒนาการคิดขั้นพื้นฐานจนมีความชำนาญพอสมควรแล้ว ได้แก่ทักษะดังนี้

- ทักษะการนิยาม
- ทักษะการวิเคราะห์

- ทักษะการผสมผสาน
- ทักษะการปรับโครงสร้าง
- ทักษะการดำเนินงาน
- ทักษะการตั้งสมมติฐาน
- ทักษะการกำหนดเกณฑ์
- ทักษะการหาความเชื่อพื้นฐาน
- ทักษะการจัดระบบ
- ทักษะการจัดโครงสร้าง
- ทักษะการหาแบบแผน
- ทักษะการประยุกต์
- ทักษะการทดสอบสมมติฐาน
- ทักษะการพิสูจน์

6.3 ทักษะทางอาชีพ

วัลย์พรรณ ชำนาญเศรษฐกุล (2543: 15) ได้แบ่งประเภทของทักษะทางอาชีพตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ไว้ ดังนี้

1. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานช่างฝีมือและงานกลางแจ้ง (Realistic : R) ได้แก่ งานที่ต้องการทักษะทางการใช้เครื่องจักรกล การเคลื่อนไหวของร่างกาย งานที่เป็นรูปธรรมแทบทุกชนิด ซึ่งอาชีพในกลุ่มนี้ คือ กลุ่มอาชีพทางวิศวกร ช่างเทคนิคต่าง ๆ อาชีพทางเกษตร ป่าไม้ ประมง รวมทั้งนักเดินเรือและช่างตัดเสื้อ

2. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค (Investigative : I) ได้แก่ งานที่ต้องการทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต การใช้ความคิดและที่เป็นนามธรรม ซึ่งอาชีพในกลุ่มนี้ คือ อาชีพวิชาการทุกแขนง ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ นักเศรษฐศาสตร์ นักอุตุนิยมิวิทยา นักธรณีวิทยา เป็นต้น

3. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม (Artistic : A) ได้แก่ งานที่ต้องการทักษะทางด้านความสามารถทางด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การใช้จินตนาการ และความเป็นอิสระ ซึ่งอาชีพในกลุ่มนี้ คือ อาชีพทางด้านศิลปะทุกแขนง งานประพันธ์ งานแสดง รวมทั้งครูสอนทางด้านศิลปะ นางแบบ นักแต่งเพลง มัณฑนากร เป็นต้น

4. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม (Social : S) ได้แก่ งานที่ต้องการทักษะทางด้านการทำงานร่วมกับคนอื่น การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและให้บริการผู้อื่น อาชีพในกลุ่มนี้ คือ อาชีพทางด้านบริการประชาชนต่าง ๆ เช่น นักแนะแนว นักสังคมสงเคราะห์พยาบาล อาจารย์มหาวิทยาลัย ครู บรรณารักษ์ ผู้ดูแลหอพัก เป็นต้น

5. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานการจัดการและธุรกิจ (Enterprising : E) ได้แก่ งานที่ต้องการทักษะทางด้านคำพูด ชักจูงโน้มน้าวจิตใจ สามารถนำ ควบคุม ดูแลและวางแผน อาชีพ

ในกลุ่มนี้ คือ อาชีพทางค้าขาย และนายธนาคาร นายหน้า นักวิจัยตลาด ผู้จัดการฝ่ายการขาย หนายความ โฆษกวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งผู้จัดการร้านอาหาร เป็นต้น

6. ทักษะทางอาชีพของงานประเภทงานสำนักงานและงานเสมียน (Convention : C) งานที่ต้องการทักษะของงานที่มีหน้าที่บอกไว้ชัดเจนเป็นงานประจำ ทำเป็นวงจรตามที่ถูกกำหนดไว้ มักจะเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ใหญ่ อาชีพในกลุ่มนี้ ได้แก่ งานในออฟฟิศ งานบัญชี เลขานุการ ทำงานในธนาคาร ผู้ประเมินผล เสมียนในสำนักงาน เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่าทักษะทางอาชีพ สามารถแบ่งออกได้ตามทฤษฎีอาชีพของ ฮอลแลนด์ ซึ่งในกลุ่มอาชีพจะแยกกันได้อย่างชัดเจน และบางกลุ่มอาชีพอาจจะมีทักษะทางอาชีพที่คล้ายคลึงกัน แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเข้าสู่อาชีพเป็นสิ่งสำคัญในซึ่งควรอาศัยการศึกษาข้อมูล และมีการประเมินตนเองเพื่อให้เราเข้าสู่โลกของอาชีพได้อย่างมีจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกันทั้ง บุคลิกภาพ ค่านิยมและทักษะทางอาชีพที่เป็นไปในทางเดียวกัน

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางอาชีพ

จอมขวัญ จงประเสริฐยิ่ง (2547: 88) ศึกษาความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะของตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านทักษะการเรียนรู้ พบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ หรือขาดความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะตนเองเมื่อได้รับโปรแกรมการพัฒนาความสามารถแล้ว ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้านความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ดีขึ้น

วลัยพรรณ ชำนาญเศรษฐกุล (2543: 80) ศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสอดคล้องในการเลือกอาชีพ ของนักศึกษาสาขาวิชาการแนะแนว ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านทักษะทางการเรียน พบว่า ทักษะทางการเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเลือกอาชีพ และมีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพ

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนต่ำ หรือขาดความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะตนเองเมื่อได้รับโปรแกรมการพัฒนาความสามารถแล้ว ทำให้นักเรียนมีความสามารถด้าน ความรู้ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้เมื่อได้รับการพัฒนา ก็ความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะของตนเองได้เช่นเดียวกัน และทักษะทางการเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเลือกอาชีพ มีความสอดคล้องในการเลือกอาชีพต่อกัน ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ โดยให้การพัฒนาแก่นักเรียนทุกกลุ่ม เพราะการพัฒนาคุณภาพทางอาชีพแก่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็สามารถพัฒนาทักษะที่มีอยู่นำไปพัฒนาในการประกอบอาชีพได้

7. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ

7.1 ความหมายของความสนใจ

ซูมาลี ธนวุฒิมิตติวรกุล (2541: 43) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึก อารมณ์ที่แสดงออกอยากรู้ อยากเห็น ซึ่งเป็นไปในทางบวกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยพร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความสมัครใจของตน

พนาน้อย รอดชู (2540: 46) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกอยากรู้ อยากเห็น อยากแสวงหาความรู้ที่ชื่นชอบ ความพอใจ หรือความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อวัตถุ แนวความคิด ประสบการณ์หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมไปถึงความตั้งใจในการเลือกวัตถุ หรือกิจกรรมนั้น ซึ่งทำให้บุคคลเพียรพยายามและสามารถกระทำการจนบรรลุจุดหมาย ความสนใจอาจใช้เวลานานหรือเป็นเพียงความรู้สึกชั่วครู่ก็ได้

โวลแมน (Wolman. 1975: 199) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อความสำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง รวมทั้งความตั้งใจในการเลือกสิ่งนั้น หรือกิจกรรมนั้น

กู๊ด (Good. 1973: 311) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบที่คนเราแสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจมีเพียงช่วงขณะหนึ่ง หรืออาจมีถาวรตลอดไป แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความอยากรู้ อยากเห็นของบุคคลนั้น โดยมีอิทธิพลจากประสบการณ์ของตนเอง

ธอร์ดไคค์ และฮาเกน (Thorndike; & Hagan. 1961: 24) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง แนวโน้มในการแสวงหา และเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

ดีวอี้ (Dewey. 1959: 66) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ หรือ พอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แนวความคิดใดความคิดหนึ่ง หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

โฟรห์ลิก (Frohlick. 1957: 135) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง แรงผลักดันที่กระตุ้นให้บุคคลกระทำการใด ๆ หรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะเลือกหรือทำสิ่งใดที่ตนชอบมากกว่าสิ่งอื่น ๆ นั่นคือ การชอบหรือสิ่งที่ชอบนั่นเอง

เพดจ์ โทมัส และมาร์แชล (Page, Thomas; & Marshall. 1977: 181) กล่าวว่า ความสนใจ หมายถึง ความประสงค์ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสมบางอย่าง และความสนใจเป็นอาการที่จิตใจพุ่งเค้นกับการเลือกกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรืออาการสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น ความสนใจ หมายถึง สิ่งที่บุคคลมีความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือชื่นชอบในกิจกรรมดังกล่าวมากกว่างานอื่น ๆ โดยที่ได้ทำ โดยทำแล้วรู้สึกเพลิดเพลินต่อสิ่งที่ได้ทำ และมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำในกิจกรรมนั้น ๆ

7.2 องค์ประกอบของความสนใจ

ซูมาลี ธนวุฒิกิตติวรกุล. (2541: 44; อ้างอิงจาก สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม 2518: 73) กล่าวถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสนใจไว้ดังนี้

1. ความสนใจนั้นเกิดขึ้นจากความพร้อม ความต้องการและอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม
2. ความสนใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลโดยเฉพาะ คนเราทุกคนไม่จำเป็นจะต้องมีความสนใจในสิ่งเดียวกัน และในระยะเวลาเดียวกัน
3. ความสนใจนั้นมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสุขภาพของร่างกาย เด็กจะสนใจสิ่งใดเป็นระยะสั้นหรือยาว ย่อมขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของร่างกาย
4. ความสนใจเฉพาะอย่างนั้น อาจเปลี่ยนไปตามวัยและเวลาของแต่ละบุคคล แต่แบบแผนของความสนใจค่อนข้างคงที่ ทำให้วัดความสนใจของตนในอนาคตได้
5. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับสภาพจิตใจและเชาวน์ปัญญาของเด็ก เด็กมีเชาวน์ปัญญาต่ำ จะสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่มากอย่าง และไม่สลับซับซ้อนนัก ผิดกับเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาสูง มักจะสนใจหลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน และเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน
6. ความสนใจมีความสัมพันธ์อย่างสูงกับรากฐานทางประสบการณ์ของเด็ก เด็กจะสนใจเรื่องใด เด็กจำเป็นต้องมีความรู้เรื่องพอสมควร ถ้าเด็กขาดประสบการณ์เด็กอาจไม่สนใจ เป็นแต่เพียงความอยากรู้อยากเห็นชั่วคราว แล้วก็เลิกความสนใจไป

7.3 การวัดความสนใจอาชีพ

การวัดความสนใจสามารถวัดได้หลายวิธี ซึ่งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาได้เสนอดังนี้
จิระพร จงศิริ (2545: 17 – 18) ได้เสนอแนะเทคนิคสำหรับการวัดความสนใจไว้ดังนี้

1. ค้นหาสิ่งที่แต่ละบุคคลชอบทำในระยะ 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ถ้าเขายอมสละเวลาว่างที่มีอยู่ เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ ก็แสดงว่าเขามีความสนใจในสิ่งนั้น
 2. ค้นหาว่าแต่ละบุคคลมีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ถ้าเขามีความรู้ในเรื่องนั้นมาก ก็แสดงว่าเขาสนใจในเรื่องนั้น เพราะคนเราชอบจะทำสิ่งที่ตนเองใส่ใจได้ดีกว่าสิ่งที่ไม่สนใจ
 3. ให้แต่ละบุคคลแสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อข้อความต่าง ๆ ที่กำหนดให้
พาวเวลล์ ได้เสนอวิธีวัดความสนใจของบุคคลดังนี้
1. ใช้แบบสำรวจความสนใจอาชีพ (Interest inventories) แบบสำรวจนี้จะประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในอาชีพต่าง ๆ โดยให้บุคคลแสดงความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ ต่อข้อความต่าง ๆ เหล่านั้น

2. ใช้แบบสอบถามปลายเปิด (Open – ended questionnaires) โดยให้แต่ละบุคคลมีอิสระที่จะตอบคำถามต่างๆ ได้ตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน

3. ใช้การสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งจะช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ได้เห็นพฤติกรรมของผู้ถูกสัมภาษณ์ได้

ซูเปอร์เปอร์และโครซ์ ได้กล่าวว่า ความสนใจของบุคคลสามารถศึกษาได้จาก 4 วิธีด้วยกัน คือ

1. การแสดงออกถึงความสนใจ (Expressed interest) เป็นความสนใจที่แสดงออกทางภาษา เป็นคำพูดที่แสดงออกถึงความสนใจในวัตถุ กิจกรรม งานหรืออาชีพ เช่น พูดว่า “เมื่อผมโตขึ้น ผมอยากเป็นตำรวจ” ความสนใจที่แสดงออกทางภาษานี้ ในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่นตอนต้นนั้นจะยังไม่มี ความแน่นอน และข้อมูลที่ได้ยังไม่สามารถใช้นำมาทำนายความสนใจได้อย่างชัดเจนนัก แต่เมื่อเข้าสู่ระยะ วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่แล้ว ข้อมูลที่ได้จึงจะมีความแน่นอนชัดเจนขึ้น

2. การกระทำกิจกรรมที่สนใจ (Manifest interest) เป็นความสนใจที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วม ในกิจกรรมหรืองานอาชีพที่เราสนใจอย่างจริงจัง เช่น การที่เด็กนักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรมของชุมนุม ศิลปการละคร แสดงว่า เด็กมีความสนใจในศิลปะหรือวรรณคดี แต่ความสนใจที่กระทำกิจกรรมนี้ อาจมิใช่ความสนใจอย่างแท้จริงที่มีอยู่แต่เดิม แต่เป็นความสนใจที่เกิดขึ้นพรอมนกันหรือตามมาภายหลัง จากการที่บุคคลได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

3. ความสนใจที่ได้จากการใช้แบบทดสอบ (Tested interest) เป็นความสนใจที่ได้จากการถูกทดสอบด้วยแบบสอบถาม ความสนใจที่ได้จากการทดสอบนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่าเมื่อบุคคล มีความสนใจในอาชีพแล้ว บุคคลมักจะหาความรู้ ศึกษาเพิ่มเติมถึงกิจกรรมนั้น ๆ มากกว่าคนอื่นที่ไม่มีความสนใจในอาชีพนั้น ข้อคำถามในแบบทดสอบนี้จึงเกี่ยวกับความรู้ในหลาย ๆ อาชีพ และกรณีที่บุคคล สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับอาชีพใด ๆ ได้ดี แสดงว่าบุคคลมีความสนใจในอาชีพนั้น

4. ความสนใจที่ได้จากการใช้แบบสำรวจ (Inventoried interest) เป็นการประเมินความสนใจ ความชอบในกิจกรรมและงานอาชีพนั้น ๆ ตลอดจนการแสดงออกถึงความชอบในอาชีพ โดยใช้แบบสำรวจ ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับการใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาถึงความสนใจที่แสดงออก แต่จะมีลักษณะแตกต่างที่สำคัญคือคำตอบที่ได้จากแบบสำรวจนี้ ได้มีการทดลองศึกษาและได้จัดทำอยู่ในรูปการให้คะแนนคำตอบ ซึ่งต้องอาศัยวิธีการสถิติเพื่อแปลความหมายของข้อมูล

7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสนใจอาชีพ

ละอง ตริพันธ์ (2546: 87 – 88) ได้ศึกษาสหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างบุคลิกภาพเจ็ด องค์ประกอบกับความสนใจอาชีพตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใน

จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า สหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างชุดตัวแปรอิสระของบุคลิกภาพเจ็ดองค์ประกอบ กับชุดตัวแปรตามความสนใจในอาชีพของฮอลแลนด์ ด้านความสนใจในอาชีพประเภทงานช่างฝีมือกลางแจ้งกับงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานศิลปะดนตรีและวรรณกรรม งานบริการ การศึกษาและสังคม งานจัดการและค้าขาย และงานสำนักงานและเสมียน มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งกลุ่มตัวแปรอิสระของบุคลิกภาพด้านศักยภาพทางบวก ด้านอารมณ์ทางบวก ด้านการอนุรักษ์นิยม ส่งผลซึ่งกันและกันกับกลุ่มตัวแปรตามของความสนใจในอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม และงานบริการสังคม ส่วนตัวแปรอิสระด้านความไว้วางใจได้ด้านอารมณ์ทางลบ ซึ่งผลซึ่งกันและกันกับกลุ่มตัวแปรตามของความสนใจในอาชีพประเภทสำนักงานและเสมียน งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี งานบริการการศึกษาและสังคมและในแบบที่สอง กลุ่มตัวแปรอิสระของบุคลิกภาพด้านอารมณ์ทางบวก และด้านศักยภาพทางลบ ส่งผลกระทบซึ่งกันและกันกับกลุ่มตัวแปรตามของความสนใจในอาชีพประเภทงานจัดการและค้าขาย งานช่างฝีมือและงานกลางแจ้ง และงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม ส่วนกลุ่มตัวแปรอิสระของบุคลิกภาพด้านการอนุรักษ์นิยมและอารมณ์ทางบวก ส่งผลซึ่งกันและกันกับกลุ่มตัวแปรตามของความสนใจในอาชีพประเภทงานบริการการศึกษาและสังคม และงานช่างฝีมือกลางแจ้ง กลุ่มตัวแปรอิสระของบุคลิกภาพด้านศักยภาพทางบวก ด้านความไว้วางใจได้ ด้านความสุภาพอ่อนโยน ด้านศักยภาพทางลบ และด้านอารมณ์ทางลบ ส่งผลซึ่งกันและกันกับกลุ่มตัวแปรตามของความสนใจในอาชีพประเภทศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม และงานด้านวิทยาศาสตร์

ภาณุตา อุทุมพร (2544: 53) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพทางธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 510 คน ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้สนใจในวิชาชีพสูงนัก และมีโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้อาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

เมอร์ดอค (Murdock. 1964: 2351) ได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ส่วนมากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เป็นความสนใจ ความสามารถตนเอง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนส่วนมากตัดสินใจได้ดี ได้แก่ การสนทนากับบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ และการอ่านหนังสือ

คูเดอร์ (Kuder. 1966: 160) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏว่านักเรียนส่วนมากได้คำนึงถึงหลักสำคัญ ได้แก่ ความนิยมที่มีต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ รายได้สูง อาชีพที่ผู้ปกครองเห็นชอบสนับสนุน อาชีพที่แตกต่างรูปแบบแล้วดูน่าเกรงขาม อาชีพที่มีโอกาสทดลองทำงาน อาชีพที่เคยตั้งใจไว้ตั้งแต่เด็กที่ตนมีความสนใจ

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสนใจในอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ได้สนใจในวิชาชีพสูงนัก และมีมโนภาพแห่งตน การตระหนักรู้อาชีพอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพ ส่วนมากได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบที่เป็นความสนใจ ความสามารถตนเอง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนส่วนมากตัดสินใจได้ดี ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ โดยนำความสนใจมาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาโปรแกรม โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้และรวบรวมความสนใจของตนเอง เพื่อนำไปสู่โลกของอาชีพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้ามีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติ โดยขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาค้นคว้าคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ ขั้นตอนที่ 2 เป็นการพัฒนานักเรียนโดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติ เพื่อนำมาสู่การรู้จักตนเองทางด้านอาชีพของนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบของ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิจัย เพื่อศึกษาถึงระดับของคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 และขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 แต่ละขั้นตอนการวิจัยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 1 ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 2 ได้แก่ การทดลองในครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแนวทางการวิจัยเชิงทดลองได้แก่ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

(Simple Random Sampling) โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนแบบจากรสำรวจภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 30 คน

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพาลารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง คณะ จำนวนกัน และมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพาลารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงคณะ จำนวนกัน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

- ตอนที่ 1.** การสำรวจภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่
 - 1.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว
 - 1.2 แบบสอบถามภาวะทางอาชีพ
- ตอนที่ 2** โปรแกรมการเรียนรู้อยู่ด้วยตนเองที่มีต่อภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

วิธีการดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. **เครื่องมือที่ใช้ในสำรวจภาวะทางอาชีพ** ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 **แบบสอบถามภาวะทางอาชีพ** มีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

- 1.1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางอาชีพ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามภาวะทางอาชีพ

1.1.2 ผู้วิจัยปรับปรุงแบบสอบถามภาวะทางอาชีพ จากแบบวัดภาวะทางอาชีพของ อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี ซึ่งมีแนวคิดรูปแบบสถานภาพการตัดสินใจทาง อาชีพของ John & Chenery และ โครงสร้างวินิจฉัยการตัดสินใจทางอาชีพ Holland, Gcottfridson & Power ในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของลิเคิร์ต

(Likert's Summated Rating Scale 1932) มี 5 ระดับ คือ จริง ค่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง จำนวน 50 ข้อ

1.1.3 นำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ การหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC) โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ นางสาววิไลลักษณ์ คัมภีรานนท์ นางสาววันทนา สนสายัณห์ และนางสาวสุภาพร เจริญธรรม ตรวจสอบความเหมาะสมทางเนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

1.1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out 1) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง จำนวน 40 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination) โดยใช้สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แล้วทำการพิจารณาค่าสถิติที่ได้ตลอดจนทำการปรับปรุงข้อคำถามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาค่าเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมากกว่า .20 ขึ้นไป

1.1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไปทดลองครั้งที่ 2 (Try Out 2) แล้วนำมาหาวิเคราะห์หาคุณภาพตามข้อ 1.1.5 อีกครั้ง จากแบบข้อคำถามทั้งสิ้น 50 ข้อ นำมาใช้ได้ 49 ข้อ เมื่อพิจารณาค่าอำนาจจำแนกพบว่าแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพมีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้นจำนวน 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .430 - .719 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .874 ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 9 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .351 - .666 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .820 ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .315 - .744 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .809 ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 8 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .222 - .682 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .785 ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ มีจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .222 - .708 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .819 และแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .796

ตัวอย่าง แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวนักเรียน

คำชี้แจง โปรดให้ข้อมูลต่อไปนี้โดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่อง หน้าข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนเองมากที่สุด

1. เพศของนักเรียน

ชาย

หญิง

2. เกรดเฉลี่ย

ต่ำกว่า 2.00

2.00 – 2.99

ตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1	ในการเลือกอาชีพนักเรียนจะต้องรู้จักตนเองว่าเราเป็นคนเช่นไร					
2	พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นคนกำหนดแนวทางอาชีพให้นักเรียน					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับข้อคำถามแต่ละข้อดังนี้

ข้อความ	ข้อความทางบวก (คะแนน)	ข้อความทางลบ (คะแนน)
จริง	5	1
ค่อนข้างจริง	4	2
ไม่แน่ใจ	3	3
ค่อนข้างไม่จริง	2	4
ไม่จริง	1	5

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนข้อคำถาม

เกณฑ์การแปลความหมายวุฒិภาวะทางอาชีพ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของคะแนนที่ได้จากการวัด ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด

2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างชุดกิจกรรม ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเทคนิคต่างๆ ประกอบไป โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประเมินตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับบุคลิกภาพ แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม แนวคิดเกี่ยวกับทักษะ แนวคิดเกี่ยวกับความสนใจ และแนวคิดเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน

2.2 สร้างโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้แก่ นางสาววิไลลักษณ์ คัมภีรานนท์ นางสาววันทนา สนสายัณห์ และนางสาวสุภาพร เจริญธรรม ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างความมุ่งหมาย นิยามศัพท์เฉพาะ กิจกรรม เนื้อหา วิธีดำเนินการและการประเมินผล แล้วผู้วิจัยจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดดาวคณอง จำนวน 15 คน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับเนื้อหา วิธีการและระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างโปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพ

ครั้งที่	เรื่อง	กิจกรรม
1	ปฐมนิเทศ	สถานสัมพันธ
2	ความสำคัญของการรู้จักตนเอง	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
3	การประเมินตนเองด้านบุคลิกภาพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
4	การประเมินตนเองด้านค่านิยม	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
5	การประเมินตนเองด้านทักษะ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
6	การประเมินตนเองด้านความสนใจ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
7	การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
8	การมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
9	ความมีอิสระในการเลือกอาชีพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
10	ความพอใจในการเลือกอาชีพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
11	มโนทัศน์ต่อการเลือกอาชีพ	ทำแบบการสำรวจตนเองโดยใช้คู่มือการประเมินตนเอง พุดคุยแลกเปลี่ยนและแสดงความคิดเห็น
12	ปัจฉิมนิเทศ	กิจกรรมอำลา

กิจกรรมครั้งที่ 1

หัวข้อเรื่อง ปฐมนิเทศ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ศึกษากับนักเรียน
2. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อนนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรม
3. เพื่อให้ นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย และกำหนดการต่าง ๆ ในการเข้าร่วมโปรแกรม
4. เพื่อให้ นักเรียนทราบถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับในการร่วมโปรแกรม
5. เพื่อให้ นักเรียนทราบบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในการเข้าร่วมโปรแกรม

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ศึกษากล่าวทักทายนักเรียนพร้อมทั้งแนะนำตนเองให้นักเรียนได้รู้จัก และให้นักเรียนได้แนะนำตนเอง
2. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมาย วิธีการ ระยะเวลา จำนวนครั้งของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับรายละเอียดของการใช้คู่มือการประเมินตนเอง และประโยชน์จากการใช้คู่มือเพื่อพัฒนาตนเองทางอาชีพด้านจิตคติ
4. ให้นักเรียนได้ทบทวนข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรมและการใช้คู่มือพัฒนาตนเอง
5. ผู้ศึกษาสรุปเพิ่มเติม และนัดหมายนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่เพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในการใช้คู่มือการประเมินตนเองและการเข้าร่วมกิจกรรม
2. การทำความเข้าใจในข้อตกลงของการเข้าร่วมกิจกรรมและการใช้คู่มือการประเมินตนเอง

กิจกรรมครั้งที่ 2

หัวข้อเรื่อง ความสำคัญของการรู้จักตนเอง

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักการสำรวจตนเอง
2. เพื่อให้ นักเรียนได้รวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ศึกษากล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทบทวนข้อตกลงในการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. ผู้ศึกษาแจกคู่มือในการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่ออวุฒิปาฐะทางอาชีพด้านจิตคติให้นักเรียน
4. ผู้ศึกษาให้นักเรียนอ่านคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทำแบบประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านประสบการณ์ที่นักเรียนมีความภาคภูมิใจ

6. ผู้วิจัยสรุปและให้นักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนถึงประสบการณ์ที่นักเรียนมีความภาคภูมิใจให้แก่เพื่อนที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ฟัง

7. ผู้ศึกษากล่าวให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมาย วิธีการ ระยะเวลา จำนวนครั้งของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

8. ผู้ศึกษานัดหมาย วัน เวลา และสถานที่เพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในใช้คู่มือการพัฒนาตนเองและการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการบอกเล่าและแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

กิจกรรมครั้งที่ 3

หัวข้อเรื่อง การประเมินตนเองด้านบุคลิกภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจลักษณะบุคลิกภาพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถระบุองค์ประกอบของบุคลิกภาพที่สำคัญของตนเอง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ศึกษากล่าวทักทายนักเรียน
2. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทบทวนถึงการร่วมโปรแกรมครั้งที่แล้ว
2. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทบทวนข้อตกลงในการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้ว
3. ผู้ศึกษาให้นักเรียนนำคู่มือการประเมินตนเองมาอ่านและทำความเข้าใจในเรื่องลักษณะบุคลิกภาพของตนเอง

4. ผู้ศึกษาให้นักเรียนทำแบบประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเองในเรื่องการเข้าใจลักษณะบุคลิกภาพของตนเอง

5. ผู้ศึกษาให้นักเรียนได้สรุปลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพของตนเอง
6. ศึกษานัดหมาย วัน เวลา และสถานที่เพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจในใช้คู่มือการพัฒนาตนเองและการเข้าร่วมกิจกรรม
2. สังเกตจากการบอกเล่าและแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดาวคนอง เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 40 คน ตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อทำการทดลองใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัย (Try out) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ให้ได้เครื่องมือที่สมบูรณ์ในการวิจัย

2. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ เป็นผู้ตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

3. เก็บแบบสอบถามจากนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ รวมจำนวน 336 คน แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ทางการวิจัยต่อไป

4. ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ที่มีครใจเข้าร่วมโปรแกรม โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ของนักเรียนที่มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา แล้วคัดเลือกจำนวน 30 คน โดยแบ่ง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 15 คน

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการเข้าร่วมโปรแกรม จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยทำการเข้าร่วมโปรแกรมสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม 2552 – 12 กุมภาพันธ์ 2553

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543: 62)

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดสอบ	สอบหลัง
RE	T_{E1}	X	T_{E2}
RC	T_{C1}	$\sim X$	T_{C2}

ความหมายของสัญลักษณ์

RE = กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง

RC = กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม

- T_{E1}, T_{C1} = การทดสอบก่อนทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- T_{E2}, T_{C2} = การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- X = กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
- $\sim X$ = กลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำการตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อเก็บเป็นคะแนน Pretest
2. ดำเนินการทดลอง ให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ และนักเรียนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรม
3. หลังจากการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองได้ทำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อเป็นคะแนน Posttest
4. นำข้อมูลที่ได้จากคะแนน Pretest และคะแนน Posttest ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลและระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้วยค่าความถี่ ร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ ด้วยสถิติ t – test Independent
3. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติ One Way ANOVA ตลอดจนการเปรียบเทียบคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ้ (Scheffe's Method)
4. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ด้วยสถิติ t – test dependent
5. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ด้วยสถิติ t – test Independent

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้แทนความหมาย ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติทดสอบ t- test
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ F - test
SE	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์
df	แทน	ชั้นของความเป็นอิสระ
SS	แทน	ค่าผลบวกยกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน
MD.	แทน	ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เรียงตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(n = 336)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	142	42.30
หญิง	194	57.70
รวม	336	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ	51	15.20
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง	197	58.60
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	88	26.20
รวม	336	100.00

ตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70 และเป็นเพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 58.60 รองลงมาคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলาร์ภษ์

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลของระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 4 เป็นรายด้าน (n = 336)

วุฒิภาวะทางอาชีพ (N = 336, มาตรฐาน 1 - 5)	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย
ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	3.27	0.51	ปานกลาง
ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	3.25	0.49	ปานกลาง
ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.22	0.44	ปานกลาง
ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.21	0.40	ปานกลาง
ด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ	3.34	0.34	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.26	0.32	ปานกลาง

ตาราง 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีคะแนนด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพสูงที่สุด อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ อยู่ในระดับปานกลางเท่ากันทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 3.25, 3.22 และ 3.21 ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตาราง 3 เปรียบเทียบบุคลิกภาพทางอาชีพ ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง (n = 336)

บุคลิกภาพทางอาชีพ ด้านเจตคติ (มาตรฐานวัดระหว่าง 1 – 5)	เพศชาย n = 142		เพศหญิง n = 194		MD.	t	p
	\bar{X}	SD.	\bar{X}	SD.			
ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	3.32	.55	3.21	.47	0.109	0.035	0.060
ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	3.21	.48	3.29	.50	-0.078	0.839	0.148
ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.16	.45	3.27	.42	-0.109	0.448	0.026*
ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.27	.38	3.15	.39	0.121	0.539	0.006*
ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ	3.35	.39	3.32	.302	0.025	0.011	0.523
บุคลิกภาพทางอาชีพด้าน เจตคติภาพรวม	3.26	.349	3.25	.291	0.013	0.025	0.701

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 พบว่าเพศชายกับเพศหญิงมีบุคลิกภาพทางอาชีพ ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพศหญิงมีอิสระมากกว่าเพศชาย และด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพศชายมีความพอใจมากกว่าเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านที่เหลือพบว่าไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของวุฒิภาวะทางอาชีพ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

วุฒิภาวะทางอาชีพ (มาตรการวัดระหว่าง 1 – 5)	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ n = 51		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง n = 197		ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง n = 88		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
	ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	3.11	0.38	3.32	0.52	3.23	0.53
	ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	3.07	0.40	3.29	0.50	3.30	0.51
ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.14	0.33	3.24	0.47	3.24	0.43	
ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.14	0.41	3.23	0.38	3.21	0.43	
ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ	3.25	0.27	3.35	0.37	3.36	0.31	
วุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติภาพรวม	3.14	0.21	3.28	0.34	3.27	0.30	

ตาราง 4 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนสูง และผลการเรียนต่ำ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลาง และผลการเรียนต่ำ ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและนักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางมีคะแนนเท่ากัน และสูงกว่านักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ตาราง 5 การเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การมีส่วนร่วมฯ					
ระหว่างกลุ่ม	1.924	2	.962	3.733	.025*
ภายในกลุ่ม	85.793	333	.258		
รวม	87.717	335			
ความรู้เบื้องต้นฯ					
ระหว่างกลุ่ม	2.030	2	1.015	4.242	.015*
ภายในกลุ่ม	79.685	333	.239		
รวม	81.715	335			
อิสระการตัดสินใจฯ					
ระหว่างกลุ่ม	.407	2	.203	1.028	.359
ภายในกลุ่ม	65.887	333	.198		
รวม	66.294	335			
พอใจการตัดสินใจฯ					
ระหว่างกลุ่ม	.353	2	.176	1.112	.330
ภายในกลุ่ม	52.792	333	.159		
รวม	53.145	335			
มโนทัศน์การเลือกอาชีพฯ					
ระหว่างกลุ่ม	.417	2	.208	1.784	.170
ภายในกลุ่ม	38.873	333	.117		
รวม	39.290	335			
บุคลิกภาวะภาพรวมฯ					
ระหว่างกลุ่ม	.813	2	.406	4.124	.017*
ภายในกลุ่ม	32.816	333	.099		
รวม	33.629	335			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ดำเนินการเปรียบเทียบคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Method) ปรากฏผลดังตาราง 6

ตาราง 6 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe's Method)

การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	1	2	3
1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ($\bar{X} = 3.11$)	-	-.21*	-.12
2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)		-	.09
3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 3.23$)			-
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	1	2	3
1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ($\bar{X} = 3.07$)	-	-.22	-.23
2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ($\bar{X} = 3.29$)		-	-.01
3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 3.30$)			-
วุฒิภาวะทางอาชีพภาพรวม	1	2	3
1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ($\bar{X} = 3.14$)	-	-.14*	-.13
2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$)		-	.01
3.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X} = 3.27$)			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 6 พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และวุฒิภาวะทางอาชีพภาพรวม นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีแตกต่างจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

วุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ (คะแนนระหว่าง 1 – 5)	ก่อนเข้า		หลังเข้า		MD.	t	p
	n = 15		n = 15				
	\bar{X}	SD.	\bar{X}	SD.			
การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	3.26	.43	4.86	.10	-1.600	-12.642	0.000*
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	3.27	.32	4.68	.138	-1.407	-16.017	0.000*
ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.15	.38	4.58	.17	-1.428	-11.050	0.000*
ความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.32	.40	4.69	.19	-1.366	-9.771	0.000*
มั่นใจศนในการเลือกอาชีพ	3.24	.30	4.63	.12	-1.394	-14.266	0.000*
วุฒิภาวะทางอาชีพภาพรวม	3.25	.25	4.69	.09	-1.439	-17.296	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 7 พบว่าหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับ และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

วุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านเจตคติ (คะแนนระหว่าง 1 – 5)	กลุ่มควบคุม n = 15		กลุ่มทดลอง n = 15		MD.	t	p
	\bar{X}	SD.	\bar{X}	SD.			
การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ	3.32	.36	4.86	.10	-1.539	-15.579	0.000*
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ	3.20	.31	4.68	.13	-1.474	-16.518	0.000*
ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	2.94	.50	4.58	.17	-1.638	-11.853	0.000*
ความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ	3.14	.31	4.69	.19	-1.550	-16.172	0.000*
มโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ	3.31	.26	4.63	.12	-1.322	-17.247	0.000*
วุฒิภาวะทางอาชีพด้าน เจตคติภาพรวม	3.18	.24	4.69	.09	-1.505	-22.342	0.000*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 พบว่าหลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังจากที่ไม่ได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา เกี่ยวกับบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ ซึ่งสรุปขั้นตอนและผลการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการ ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ
4. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่ม ควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ ในมิติต่างๆ ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ครูแนะแนวของโรงเรียนนำไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดกิจกรรม การแนะแนวด้านอาชีพให้ตรงกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของนักเรียน
2. ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในรูปแบบ สำเร็จรูป คือ โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ซึ่งจะเป็นแนวทาง ให้ครูแนะแนวได้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียนได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ทำให้นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อบุคลิกภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ เกิดบุคลิกภาวะทางอาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อนักเรียนในการทำความเข้าใจกับความรู้สึกที่ แท้จริงต่อการประกอบอาชีพ จะทำให้สามารถวางแผนในการเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการ ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบของ การวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนของการวิจัย ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การวิจัย เพื่อศึกษาถึงระดับของวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วง ชั้นที่ 4 และขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา เพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 แต่ละขั้นตอนการวิจัยมีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับ ประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพলารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 1 ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ได้ทำการเก็บ รวบรวมข้อมูลกับประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ รวมจำนวน 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาตอนที่ 2 ได้แก่ การทดลองในครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่ม ตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามแนวทางการวิจัยเชิงทดลองได้แก่ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้น ที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ ที่มีคะแนนแบบสำรวจวุฒิภาวะ ทางอาชีพด้านเจตคติตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา และสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วม โปรแกรม จำนวน 30 คน

กลุ่มทดลอง ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่มีคละ จำนวนกัน และมีความสมัครใจเข้าร่วมโปรแกรม

กลุ่มควบคุม ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2552 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพಲารักษ์ จำนวน 15 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ที่มีคละ จำนวนกัน

สมมติฐานการศึกษา

1. นักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน
3. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของกลุ่มนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. การศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติประกอบด้วย

1.1 แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ตอนที่ 2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ

ลักษณะของเครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

ตอนที่ 1 ประกอบด้วย

- แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
- แบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมีลักษณะแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีทั้งข้อคำถามทางบวกและทางลบ จำนวน 49 ข้อ

ตอนที่ 2 โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ มีลักษณะเป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย 12 ครั้งโดยการให้นักเรียนได้ลงมือทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่

คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ เป็นคู่มือสำหรับนักเรียนใช้ในการศึกษา และทำแบบฝึกหัดการเรียนรู้จักตนเอง เพื่อให้ นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทางอาชีพ สามารถทำความเข้าใจในตนเอง เพื่อสำรวจตนเองทางด้าน บุคลิกภาพ ค่านิยม ทักษะ และความสนใจ มาเป็นแนวทางในการรับรู้ตนเองทางอาชีพ จากนั้นจึงให้มีการเข้ากลุ่มเพื่อรายงานผล และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกำหนดการเข้าร่วมโปรแกรมจำนวน 12 ครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ขั้นก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยใช้คะแนนจากแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อตรวจสอบถึงนักเรียนที่มีคะแนนในระดับต่ำเพื่อเชิญชวนให้นักเรียนได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยทั้งการเป็นนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2 ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อเก็บเป็นคะแนน Pretest

2. ขั้นตอนการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองโดยให้นักเรียนกลุ่มทดลองได้ใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ และไม่ให้นักเรียนกลุ่มควบคุมได้ใช้โปรแกรมดังกล่าว

3. ขั้นหลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ ฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลองแล้วเก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง (Posttest) ของทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนน Pretest – Posttest ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาระดับวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ จำแนกตามเพศ ด้วยสถิติ $t - test Independent$
3. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์ จำแนกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติ One Way ANOVA ตลอดจนการเปรียบเทียบคะแนนเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Method)
4. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนกลุ่มทดลอง ระหว่างก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ด้วยสถิติ $t - test dependent$
5. เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับและกลุ่มควบคุมไม่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติ ด้วยสถิติ $t - test Independent$

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 42.30 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 58.60 รองลงมาคือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 26.20 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.20

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีคะแนนด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพสูงสุด อยู่ระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ อยู่ในระดับปานกลางเท่ากันทุกด้าน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27, 3.25, 3.22 และ 3.21 ตามลำดับ

3. เพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีอิสระในการเลือกอาชีพ เพศหญิงมีอิสระมากกว่าเพศชาย และด้านความพอใจในการเลือกอาชีพ เพศชายมีความพอใจมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในด้านที่เหลือพบว่าไม่แตกต่างกัน

4. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคะแนนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้วมีวุฒิภาวะทางอาชีพ ในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแล้ว มีวุฒิภาวะทางอาชีพในภาพรวมและแยกรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม หลังจากที่ไม่ได้รับโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยเรียงตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีวุฒิภาวะทางอาชีพ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีช่วงอายุระหว่าง 16 – 19 ปี เป็นวัยรุ่นภายใต้วัฒนธรรมไทยครอบครัวส่วนใหญ่เน้นการเลี้ยงดูแบบให้ความรักเป็นสำคัญโดยไม่ยอมให้นักเรียนในวัยดังกล่าวได้ออกไปหาประสบการณ์ด้านอาชีพด้วยตนเอง ตลอดจนค่านิยมทางด้านการศึกษาที่ครอบงำสังคมไทยก็คือ ค่านิยมที่มุ่งเน้นให้เรียนหนังสือให้เก่งแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ต้องสนใจเรื่องการประกอบอาชีพระหว่างเรียนจึงทำให้นักเรียนในช่วงวัยดังกล่าวยังมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติอยู่ในระดับที่ไม่สูงมาก (จิระพร จงศิริ. 2545: 44 – 46) นักเมื่อเทียบกับนักเรียนในช่วงวัยเดียวกันของวัฒนธรรมตะวันตกที่ครอบครัวได้มุ่งเน้นให้ทำงานควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือซึ่งลักษณะการเลี้ยงดูของสังคมตะวันตกจะเน้นการเลี้ยงดูในลักษณะของการให้แสวงหาประสบการณ์ในด้านต่างๆ ด้วยตนเองโดยที่การศึกษาตามระบบหรือการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งปริญญาบัตรไม่ได้เป็นสาระสำคัญเท่ากับวัฒนธรรมการเรียนแบบประเทศไทยที่มุ่งเน้นความรู้ความสามารถทางวิชาการขณะศึกษาเล่าเรียน (ประเทือง ภูมิภัทราคม. 2540: 35 – 48)

ผลการศึกษาที่พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีวุฒิภาวะทางอาชีพอยู่ในระดับปานกลางยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จอมขวัญ จงประเสริฐยิ่ง (2547: 44 – 48) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะความต้องการที่แท้จริงของตนเองอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น นับได้ว่าเป็นระดับที่จะต้องทำการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น เพราะว่า ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นวัยที่จะต้องศึกษาต่อเพื่อประกอบอาชีพในอนาคตแต่การที่นักเรียนยังไม่ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงในการประกอบอาชีพอาจเป็นเพราะว่า วัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยได้มุ่งเน้นให้นักเรียนคิดในด้านนี้แต่จะมุ่งเน้นให้ประกอบอาชีพตามแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม คือ การรับราชการ การทำงานที่มีรายได้สูง ในประเด็นดังกล่าวนี้ จิระพร จงศิริ (2545: 55 - 60) ได้ให้เสนอแนะเพิ่มเติมว่าความสนใจในอาชีพของนักเรียนไทยที่มีน้อยกว่านักเรียนในประเทศฝั่งตะวันตกเพราะว่า วัฒนธรรมการเลี้ยงดูของครอบครัวมุ่งเน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้แต่เพียงตำราเท่านั้น เพราะว่าเป็นความรู้หลักที่ใช้ในการสอบเข้ามหาวิทยาลัยโดยละเลยความรู้ที่เกิดขึ้นจากการทำงานจริงจึงทำให้ในภาพรวมแล้วเด็กนักเรียนของประเทศไทยยังขาดความตระหนักในเรื่องอาชีพแต่จะพบว่าความตระหนักส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ประกอบอาชีพไปแล้ว

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบความสอดคล้องกับแนวคิดข้างต้น คือ พบว่านักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านความพึงพอใจในการตัดสินใจอาชีพ อยู่ในระดับต่ำที่สุดกว่าทุกด้าน เป็นเครื่องบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนถึงวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยที่มุ่งเน้นสร้างกรอบ

ความคิดในเรื่องอาชีพให้กับนักเรียนในมุมแคบ โดยอาชีพในมโนคติ หรือ อาชีพที่ได้รับการยอมรับ จะต้องเป็นงานที่มีรายได้สูง มีสถานะภาพทางสังคมสูง แต่ไม่ได้มุ่งสร้างมโนทัศน์ในการแสวงหา อาชีพที่สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนเป็นสำคัญ ผ่องพรรณ เกิด พิทักษ์(2531: 66 - 68) ได้ทำการสำรวจค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีค่านิยมในการทำงานที่สังคมให้การยอมรับ เป็นงานที่สร้างรายได้สูงถึงแม้ว่าจะ ไม่ได้อยู่ในความสนใจหรือความถนัดของตนเองก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีความบีบคั้นในเรื่องวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติของนักเรียนไทยพอสมควร

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้ทำการทดสอบสมมุติฐานทางการ วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ข้อ ได้แก่ การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ระหว่างเพศชายกับเพศหญิง และ เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน ใน ประเด็นที่หนึ่ง พบว่านักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ภายใต้วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมไทย ประกอบกับลักษณะการเลี้ยงดูใน ปัจจุบันที่ครอบครัวยุคใหม่ให้ความสำคัญกับทั้งเพศหญิงและเพศชายอย่างเท่าเทียมกันซึ่งแตกต่างจากสังคม ในบางประเทศ เมื่อศึกษารายด้าน พบว่าด้านความพอใจในการการเลือกอาชีพของเพศชายสูงกว่าเพศ หญิง เพราะเพศชายได้รับการยอมรับและส่งเสริมการมีงานทำในบางอาชีพสูงกว่า เช่น ประเทศจีนที่ มักจะให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงโดยที่มุ่งเน้นการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ เฉพาะเพศชายเพียงเท่านั้น แต่เพศหญิงจะไม่มีโอกาสได้แสวงหาความรู้ในการประกอบอาชีพแต่อย่าง ใด (Ziegler. 1970: 13 - 15) ในปัจจุบันไม่ค่อยมีความแตกต่างทางเพศเข้ามาเป็นเงื่อนไขในการ ประกอบอาชีพแล้ว ทำให้พบว่าเพศหญิงและเพศชายไม่ได้มีความพอใจที่แตกต่างกันมากนัก ส่วนด้าน ความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ พบว่า เพศหญิงมีอิสระในการเลือกอาชีพสูงกว่า เป็นเพราะว่า ความมุ่งหวังทางอาชีพจากคนในครอบครัว เพศชายมักจะถูกคาดหวังจากบุคคลในครอบครัวสูงกว่า เพศหญิงในการประกอบอาชีพที่มั่นคง และเป็นหัวหน้าครอบครัวในอนาคต

ปัจจุบันระบบการศึกษาและค่านิยมการใช้ชีวิตในสังคมของประเทศไทยได้ผลักดันให้ทั้ง เพศชายและเพศหญิงได้เข้าสู่ระบบตลาดแรงงานด้วยกันแทบทั้งสิ้น การจัดการศึกษาไม่มีข้อแย้งแยก ทางเพศอย่างชัดเจนดังเช่นสังคมจีน ประกอบกับความเป็นสังคมที่เปิดกว้างของประเทศไทยโอกาสใน การประกอบอาชีพของเพศชายกับเพศหญิงแทบจะไม่มีมีความแตกต่างกัน ดังพบว่า ปัจจุบันโรงเรียน นายร้อยตำรวจได้เปิดหลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจหญิง และในหลักสูตรการพยาบาลก็เปิดโอกาส ให้เพศชายได้เข้าเรียนและประเด็นของกีดกันทางเพศด้านอาชีพไม่พบเห็นในสังคมไทยบ่อยมากนัก (อาสาฬห์ พรหมรักษ์. 2543 : 44 ; เอกวุฒิ ไกรมาก. 2541: 33 - 34) ด้วยเหตุผลของการเป็นสังคม เปิดกว้างจึงทำให้นักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ อูบลรัตน์ เฟ็งสถิตย์ (2546: 66 – 68) และ อมรัตน์ เนตรมุกดา (2545: 14 – 15) ที่ได้เสนอในทิศทางเดียวกันว่า การเป็นสังคมเปิดของประเทศไทยได้พัฒนาบุคลิกภาพของคนในสังคมให้มีความเปิดกว้างมากยิ่งขึ้นจนกระทั่งความสงสัยในความสามารถระหว่างเพศชายกับเพศหญิงแทบจะไม่มีในสังคมไทยดังเช่นสังคมของประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน หรือในประเทศลาว ยังพบว่าเป็นวัฒนธรรมที่เพศชายเป็นใหญ่อย่างชัดเจนโดยที่เพศหญิงถูกสังคมปิดกั้นไม่ให้ประกอบอาชีพบางอาชีพ เช่น ทหาร ตำรวจ หรือแม้แต่การเป็นนักปกครอง จึงทำให้ประเทศไทยความแตกต่างระหว่างเพศไม่ใช่เป็นตัวแบ่งวุฒิภาวะทางอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าในงานวิจัยของ วิชาช่างทอง (2538: 44 – 47) ได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่านิยมในอาชีพของนักศึกษานอกโรงเรียนผลพบว่า นักศึกษาเพศชายกับเพศหญิงมีค่านิยมในอาชีพไม่แตกต่างกัน เพราะว่าภายใต้วัฒนธรรมของประเทศไทยได้ส่งผลให้ความรู้สึกในการแสวงหาความรู้และการประกอบอาชีพที่มุ่งเน้นแต่การสร้างรายได้ของทั้งเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน ในงานวิจัยของ ละออง ศรีพันธ์ (2546: 40 - 44) ได้ให้ข้อเสนอแนะจากข้อค้นพบในการวิจัยว่าเพศชายกับเพศหญิงมีความสนใจในอาชีพไม่แตกต่างกันในบริบทของสังคมเพราะว่าค่านิยมหลักที่ทุกคนยอมรับในเรื่องอาชีพถูกจำกัดอยู่ในวงแคบซึ่งแตกต่างจากสังคมตะวันตกที่ให้การยอมรับในทุกอาชีพ จากข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้กับข้อค้นพบทั้งในเชิงทฤษฎีและงานวิจัยของนักวิชาการทำให้ได้ข้อสรุปว่านักเรียนเพศชายกับเพศหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ เมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพแตกต่างกันโดยพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลางจะมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีความสนใจเฉพาะเรื่องวิชาการเพียงอย่างเดียวดังเช่นกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแต่ก็มีสติปัญญา และความสนใจใฝ่เรียนมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มาลี จุฑา (2542: 44 – 45) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าโดยส่วนใหญ่คนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ มีความเจริญก้าวหน้าสามารถอยู่ในตำแหน่งการบริหารได้นั้นมักจะได้เป็นคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงแต่จะพบว่าส่วนใหญ่แล้วเป็นคนที่ระหว่างอยู่ในวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง เพราะคนกลุ่มดังกล่าวมักจะแสวงหาความรู้นอกห้องเรียนเพิ่มเติมเป็นประจำ เช่น จากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน เป็นต้น จึงทำให้มีความตระหนักในการประกอบอาชีพและการเอาตัวรอดได้ดีกว่า แต่ในขณะเดียวกันกลุ่มคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำก็มักจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความรู้ระหว่างเรียนและไม่มีความพยายามที่จะค้นคว้าหาความรู้ นอกห้องเรียนเพิ่มเติม และมักปล่อยการใช้ชีวิตไปตามความพึงพอใจ ไม่ค่อยคิดถึงอนาคตภายหน้า

สอดคล้องกับข้อค้นพบจากการวิจัยของ ภักวิภา แยมศรี (2547: 66 – 70) ที่พบว่า การเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้นมักจะพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันจะเลือกอาชีพแตกต่างกันโดยกลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะเลือกอาชีพที่ได้รับการยอมรับทางสังคมสูง เช่น แพทย์ นายร้อยตำรวจ การบริหารธุรกิจ โดยที่ไม่ได้ตระหนักถึงความสนใจและความชื่นชอบของตนเองเป็นหลัก แต่กลุ่มนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางมักจะเลือกอาชีพที่มีความถนัดตรงกับความสามารถของตนเองเป็นหลักสำคัญในการเลือกประกอบอาชีพ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงสำรวจของ ภาณุตา อุทุมพร (2544: 44 – 55) ที่พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันจะมีความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจแตกต่างกัน ซึ่งพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลางจะเป็นกลุ่มที่สนใจอาชีพด้านธุรกิจมากที่สุด ทั้งนี้จากข้อค้นพบและแนวคิดของนักวิชาการสามารถยืนยันได้ว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการทดลองใช้ชุดโปรแกรมการ

เรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติในกลุ่มทดลองพบว่าหลังจากที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมแล้วนักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่าก่อนเข้าร่วม เป็นเพราะว่าโปรแกรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อค้นหาความสนใจด้านการประกอบอาชีพที่แท้จริงของตนเอง โดยเทคนิคสำคัญที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรมครั้งนี้ก็คือเทคนิคการประเมินตนเอง (Self Evaluation) โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักประเมินความสามารถที่จริงของตนเองแล้วค้นพบว่า ความสามารถดังกล่าวสามารถที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพใดจึงจะเหมาะสมกับตนเอง โดยลดความกดดันจากความคาดหวังของสังคมออกไปซึ่งจะทำให้อาชีพที่นักเรียนได้เสนอแนะออกมาจากการค้นพบเป็นอาชีพที่ตรงกับความสามารถและความถนัดของตนเองมากที่สุด และเป็นวิธีการที่ใช้ได้มีประสิทธิภาพมากกว่าวิธีการแนะแนวนักเรียนในรูปแบบเดิมที่ครูแนะแนวจะเป็นผู้เสนอทางเลือกให้กับนักเรียน แต่ด้วยกระบวนการเตือนตนเองนี้นักเรียนจะเป็นผู้เสนอและค้นหาทางเลือกให้กับตนเองภายใต้การรับรู้ถึงความสามารถที่แท้จริงของตน (สงวนสิทธิเล็คเชอรุ่น. 2545: 113 – 115)

การเรียนรู้ด้วยตนเองในด้านการประกอบอาชีพยังสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของนักเรียนในการประกอบอาชีพตามความคาดหวังของสังคมให้เป็นการประกอบอาชีพตามความรู้ความสามารถของตนเองและความสนใจที่แท้จริงได้ ซึ่งในระยะยาวแล้วจะทำให้สังคมเกิดผู้เชี่ยวชาญในด้านอาชีพที่หลากหลาย สร้างความเจริญก้าวหน้าต่อสังคมในระยะยาวได้โดยที่อาชีพจะไม่กระจุกตัวแต่เพียงอาชีพใดอาชีพหนึ่งเพียงเท่านั้นแต่สามารถสร้างความหลากหลายให้กับสังคมได้ ซึ่งพบว่าในประเทศตะวันตกหลายประเทศในกระบวนการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนก็ล้วนแล้วแต่ใช้วิธีการ

ประเมินตนเองเป็นวิธีการหลักแทบทั้งสิ้น (สุภาภร อธิธิโชติ. 2548: 44 – 48; สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. 2544: 33 – 35; Holland. 1973: 14 – 15)

สำหรับในประเทศไทยพบว่าเทคนิคดังกล่าวได้นำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและการแนะแนวพอสมควร ดังเช่น งานวิจัยของ เอกวุฒิ ไกรมาก (2541: 44 - 50) ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลจากการทดลองใช้ก็พบว่านักเรียนที่ได้ใช้ชุดกิจกรรมดังกล่าวสามารถที่จะตระหนักได้ว่าการเลือกวิทยากรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับประเด็นที่กำลังทำการศึกษาควรจะเป็นอย่างไรโดยไม่ยึดติดกับควมมีชื่อเสียงหรือความคาดหวังของสังคมแต่การเลือกวิทยากรท้องถิ่นจะมาจากประเด็นสำคัญของเรื่องที่จะทำการศึกษาเป็นหลัก และพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเลือกวิทยากรท้องถิ่นทำให้มีความลึกในความรู้อย่างลึกซึ้งมากกว่ากระบวนการเดิม งานวิจัยของ อนุชิต เริงจำเนียร (2545: 55 - 60) ได้ทำการสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาด้วยการใช้แนวคิดการประเมินตนเองมาใช้ผลจากการทดลองใช้พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้นกว่าก่อนการได้รับชุดกิจกรรม เหตุผลเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวได้เสริมสร้างคุณลักษณะจากการค้นพบของนักเรียนเป็นสำคัญ

ข้อค้นพบจากการทดลองในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการทดลองของ เมอร์ดอค (Murdock. 1964: 2531 - 2539) ที่ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของนักเรียนในมหาวิทยาลัยที่พบว่า การตรวจสอบความสามารถของตนเองเกี่ยวกับความถนัดด้านวิชาชีพและความสนใจในการประกอบอาชีพจะเป็นตัวผลักดันให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพในอนาคตที่เหมาะสมกับตนเองและมีความสุขกับสิ่งที่ได้ทำ เช่นเดียวกับ คูเดอร์ (Kuder. 1966: 160) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสนใจอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก็พบผลเช่นเดียวกันว่า แม้จะมีบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนหลายฝ่ายก็ตาม แต่กระบวนการตัดสินใจที่มีคุณภาพและเหมาะสมที่สุดก็คือการประเมินตนเองของนักเรียนในสิ่งที่ชื่นชอบ เพราะว่าอาชีพจะเป็นสิ่งที่อยู่กับนักเรียนตลอดไป หากไม่มีความสุขในการประกอบอาชีพหรือเลือกประกอบอาชีพตามความคาดหวังของบุคคลอื่น ๆ จะทำให้การพัฒนาตนเองในอาชีพนั้นไม่ประสบความสำเร็จและไม่มีความก้าวหน้าในอนาคต ทั้งนี้จากผลการทดลองและข้อมูลในเชิงทฤษฎีและงานวิจัยของนักวิชาการสามารถยืนยันได้ว่าโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติซึ่งใช้แนวคิดในการสำรวจตัวเองสามารถที่จะพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพได้เป็นอย่างดีภายใต้กระบวนการให้บุคคลเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตัวเอง

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 นอกจากได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วย

ตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ยังได้ทำการเปรียบเทียบคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้ารับโปรแกรม ผลการเปรียบเทียบคะแนนพบว่า หลังจากได้รับโปรแกรมฯ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม เพราะว่า ในสภาพสังคมไทยและในระบบการแนะแนวของโรงเรียนทั่วไป การแนะแนวเกี่ยวกับอาชีพครูแนะแนวจะเป็นผู้แนะนำอาชีพซึ่งอยู่ในความสนใจของสังคมให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเป็นผู้เลือกที่มีความสนใจประกอบอาชีพใดจึงตัดสินใจเรียนต่อในสาขาที่ตรงกับอาชีพที่ครูได้นำมาให้เลือกซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ได้เสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติให้กับนักเรียนแต่เป็นการสร้างกรอบความคิดให้กับนักเรียนเลือกในสิ่งที่สังคมคาดหวังมากกว่าการเลือกเรียนในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของตนเองและกระบวนการดังกล่าวในต่างประเทศไม่ให้การยอมรับว่าเป็นวิธีการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ (Tamarol. 1985:12 – 14 ; Ziegler. 1970: 54 – 60) แต่กระบวนการแนะแนวอาชีพด้วยชุดกิจกรรมที่ได้สร้างขึ้นสำหรับการทดลองในครั้งนี้ได้นำแนวความคิดเน้นให้นักเรียนเป็นผู้เลือกอาชีพด้วยการสำรวจถึงความถนัดและความต้องการของตนเองโดยลดภาวะกดดันหรือความคาดหวังของสังคมให้น้อยที่สุดเพื่อที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปตามความรู้สึกและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง โปรแกรมได้สร้างความสนใจให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่าเมื่อนักเรียนมีความสนใจก็จะเป็นแรงผลักดันให้เกิดความแสวงหาความรู้ มุ่งมั่นที่จะนำตัวเองเข้าสู่อาชีพและเกิดความภาคภูมิใจในอาชีพของตนเองจึงส่งผลให้นักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม (Thorndike & Hagan. 1961: 24) ในขณะที่พบกับพบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมยังอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของความคาดหวังทางสังคมเกี่ยวกับอาชีพ การสำรวจตัวเองว่ามีความต้องการและความถนัดในการประกอบอาชีพได้ยังไม่เกิดขึ้น แต่ความรู้สึกดังกล่าวเกิดขึ้นจากความกดดันผ่านความคาดหวังของบุคคลอ้างอิง เช่น กลุ่มครู กลุ่มเพื่อน เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพน้อยกว่านักเรียนกลุ่มทดลอง

นอกจากนี้ยังพบว่าในงานวิจัยของ สุวิภา ภาคย์อิต (2547: 55 - 70) ได้พัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒด้วยการนำแนวความคิดเตือนตนเองและการสร้างความสนใจในการทำกิจกรรมกลุ่มผลการทดลองก็พบเช่นเดียวกันว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีความตระหนักรู้ในการทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม เหตุผลเพราะว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตนเองและค้นพบความสนใจของตนเองเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยซึ่งแตกต่างจากกระบวนการบังคับของมหาวิทยาลัยที่ให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยแล้วให้รางวัลด้วยคะแนน แต่กลับพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว นักศึกษาไม่มีความสนใจแล้วการเข้าร่วมกิจกรรมก็ไม่ทำให้เกิดการพัฒนาคุณลักษณะตามที่โครงการได้กำหนดไว้เพราะนักศึกษาเข้าไปนั่งคุยกันมากกว่าที่จะร่วมทำกิจกรรมอย่างตั้งใจ และยังพบว่า สุมาลี ธนวุฒิติวรกุล

(2541) ก็ได้้นำแนวความคิดที่ตนเอง การสำรวจตัวเอง ไปใช้ในการสร้างกิจกรรมการเพิ่มทักษะการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการทดลองพบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมซึ่งนำแนวความคิดที่ตนเองมาใช้มีทักษะการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เหตุผลเพราะว่านักเรียนเกิดความตระหนักในตนเองและสนใจจึงทำให้การเข้าร่วมกิจกรรม การพัฒนาตนเองดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม สรุปแล้วจากผลการทดลองและทฤษฎีผลการวิจัยของนักวิชาการสามารถยืนยันได้ว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติมีวุฒิภาวะทางอาชีพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับโปรแกรมเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การแนะนำเรื่องอาชีพให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งเป็นช่วงวัยที่จะต้องพิจารณาทางเลือกในการประกอบอาชีพและยังขาดวิจารณญาณที่ดีในการเลือกด้วยตนเอง ครูแนะนำควรจะนำวิธีการที่ตนเองมาใช้มากกว่าการแนะนำอาชีพ เพราะวิธีการแบบเดิมจะทำให้ นักเรียนเกิดความสับสนระหว่างอาชีพที่ตนเองชอบและถนัดกับอาชีพที่สังคมคาดหวัง
2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพจากการทดลองใช้พบว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนได้ครูแนะนำที่สามารถที่จะนำชุดกิจกรรมนี้ไปปรับใช้กับนักเรียนได้
3. แนวทางในการสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติด้วยการสร้างความสนใจให้กับนักเรียนสามารถทำได้โดยให้ครูแนะนำเป็นผู้ตั้งศักยภาพของนักเรียนออกมา ช่วยให้นักเรียนค้นหาความรู้ ความสามารถ ความถนัดของตนเองได้เป็นอย่างดี เพราะว่าเป็นบุคคลอ้างอิงของนักเรียน อาจจะใช้วิธีการแนะนำแหล่งค้นคว้าอาชีพที่หลากหลายมากกว่าการนำอาชีพมาให้ นักเรียนเลือกเป็นต้น
4. ควรสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมภายนอกโรงเรียน หรือกิจกรรมระหว่างโรงเรียน เพื่อนำให้นักเรียนได้ลองทำกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่ และค้นหากิจกรรมที่นักเรียนมีความถนัดและสนใจนอกเหนือจากการแนะนำทางอาชีพในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นส่วนที่เพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. การสำรวจในครั้งนี้พบว่า นักเรียนมีระดับวุฒิภาวะอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวุฒิภาวะทางอาชีพด้านเจตคติน้อยกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง ควรพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้มีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับสูง เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้มีการตัดสินใจในการเข้าสู่อาชีพของนักเรียนได้ต่อไป และเน้นการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

2. การทดลองครั้งต่อไปควรทำการวัดซ้ำถึงความคงทนของวุฒิภาวะทางอาชีพหลังจากที่ได้ทำการทดสอบหลังการทดลองไปแล้ว เพื่อตรวจสอบว่านักเรียนยังมีความคงอยู่ของวุฒิภาวะทางอาชีพอยู่หรือไม่

3. การใช้คู่มือการรับรู้ด้วยตนเองจากการสำรวจในครั้งนี้ ปรับปรุงมาจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งบางครั้งเมื่อแปลแล้วยังใช้สำนวนการแปลไม่สละสลวย และข้อความบางข้อยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ควรใช้ภาษาในการสร้างโปรแกรมให้มีความเข้าใจและเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และเพิ่มข้อมูลความรู้ให้นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมเพื่อนำไปค้นหาตนเองเพิ่มเติมได้ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ พันทอง. (2550). *การศึกษาและพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ป๋องสีดา. (2544). *ความคับข้องใจในการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สถาบันราชภัฏมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติธัช คงชะวัน; และคนอื่น ๆ. (2549). *การพัฒนาเครื่องมือการประเมินการจัดการเรียนรู้ของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร ฉัตรสุภกุล. (2541, กุมภาพันธ์.). *กระบวนการแนะแนวอาชีพจะช่วยให้เกิดความสมดุลในตลาดแรงงานได้อย่างไร*. *วารสารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: 2: 23 – 26.
- จรรยา สุวรรณทัต; ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. (2545). *เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จอมขวัญ จงประเสริฐยิ่ง. (2547). *ความสามารถในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทร์เพ็ญ พลละคร. (2546). *ค่านิยมในการเลือกประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอขามสะแกแสง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดและการประเมินผลทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- จระพร จงศิริ. (2545). *ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถทางพหุปัญญากับความสนใจในอาชีพ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ(2544). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณิชามา เจริญรุ่งเรือง. (2547). *คู่มือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนควนฉิมพลีวิทยา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ดวงกมล หงส์รัตน์. (2545, กรกฎาคม – ธันวาคม). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ค่านิยมในการทำงานและการวางแผนอาชีพของพนักงานบริษัทจำหน่ายและให้บริการเครื่องใช้ไฟฟ้า. *วารสารคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*. 28(5): 100 – 112.
- ตุลา มหาพสุธานนท์. (2545). *หลักการจัดการ หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา.
- ถาวร รุ่งอัสดา. (2547). *คู่มือการนิเทศการศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นงเนตร ธรรมบวร. (2540). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2542). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในอาชีพของผู้บริหารในธนาคารพาณิชย์ไทย*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ด. (พฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2544). *พัฒนาการทางอาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นันทา สู้รักษา. (2542). *การวัดความสอดคล้องด้านอาชีพกับบุคลิกภาพตามทฤษฎีฮอลแลนด์*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- . (2548). *รูปแบบชีวิตและการให้คำปรึกษาอาชีพ*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2545). *การแนะแนวเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นිරนุช เทพหัสติน ญ อยุธา. (2542). *การศึกษาความสัมพันธ์ของการรับรู้ความสามารถเป็นวัฒนธรรมอาชีพตามเพศ ของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- ประณต คำนิม. (2549). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเทือง ภูมิภักทราคม. (2540). *การปรับปรุงพฤติกรรม:ทฤษฎีและการประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

- ปรีชา ช้างขวัญยืน และคณะ. (2542). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- เปรมฤดี ปธานราชฤทธิ์. (2546). *การเปรียบเทียบค่านิยมต่อการประกอบอาชีพของนักเรียนสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ กับนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาโท ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2531). *การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พนาน้อย รอดชู. (2540). *การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาด้วยอรรถลักษณะแบบวิธีการกับการสอนตามคู่มือครู*. ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูสวนดุสิต.
- พรรณราย ททรัพย์ประภา. (2548). *จิตวิทยาประยุกต์ในชีวิตและการทำงาน*. กรุงเทพฯ: พรนเรศวร.
- พัชราภา วรแสง. (2546). *การศึกษาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนและการพัฒนาวุฒิภาวะด้านอาชีพของนักเรียนโดยการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแบบกลุ่มตามแบบของจอห์น โอ ไคร์ท์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ หอวัง นนทบุรี*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เพชรรัตน์ แสงงาม. (2547). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพหุปัญญากับความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาโท กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพฑูรย์ จันตะเสน. (2544). *การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพ และอัตมโนทัศน์ระหว่างนักเรียนที่มีแบบการเรียนแตกต่างกัน*. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- ภักดีวิภา แยมศรี. (2547). *โครงการพัฒนาการเลือกอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอัสสัมชัญ กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ภาณุตา อุกุมพร. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสนใจในอาชีพด้านธุรกิจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มงคล ชื่นชม. (2545). *คู่มือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลี จุฑา. (2542). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อักษรวิพัฒน์.
- รัตนกรณ ชนะขำ. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง*. รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โรเบิร์ต อี. ซิลเวอร์แมน. (2541). *จิตวิทยาทั่วไป*. แปลโดย วิภา ภักดี. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ, อังคณา สายยศ. (2541). *เทคนิคการสร้างและสอบ ข้อสอบความถนัดทางการเรียน*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ละออง ตรีพันธ์. (2546). *การศึกษาสหสัมพันธ์คาโนนิกอลระหว่างบุคลิกภาพเจตองค์ประกอบกับความสนใจอาชีพตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรพจน์ สถิตเสถียร. (2548). *บุคลิกภาพห้าองค์ประกอบกับกลวิธีเผชิญความเครียดของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรรณมา พรหมบุรณย์. (2540). *การให้ทำปรีक्षाในการพัฒนาตนเพื่อการทำงาน การพัฒนามนุษย์ที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- วราภรณ์ ตระกูลกฤษดี. (2549). *จิตวิทยาการปรับตัว*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

- วัลย์พรรณ ชำนาญเศรษฐกุล. (2543). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับความสอดคล้องในการเลือกอาชีพ ของนักศึกษาสาขาวิชาการแนะแนว ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ รัตนบุรี. (2550). *คู่มือการจัดกิจกรรมศิลปะโรงเรียนอนุบาลบ้านวังทอง ตามแนวคิดหลักของ วี ไอ เอส เอส ที (CISST)*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ. (2548). *การวัดและการประเมินทางจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วาสนา ทองทิพย์. (2550). *การพัฒนาคู่มือการหาข้อมูลด้านอาชีพ*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วิจารณ์ ช่างทอง. (2538). *การศึกษาค่านิยมในอาชีพของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิภา ปัญญาวัฒน์ และคณะ. (2548). *พลังใจ พลังชีวิต พิชิตความสำเร็จ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2547). *ค่านิยมของข้าราชการไทยในยุคปฏิรูประบบราชการ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วีระยา สุทธยาคม. (2541). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2539). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ประกายพริ้ง.
- ศุภวรรณ ศรีประภา. (2548) *การเปรียบเทียบผลของการวางเงื่อนไขกลุ่มกับโปรแกรมการช่วยเหลือตนเองเพื่อลดพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของนักเรียน*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2545). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: อักษรอาชีพพัฒนา.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2544). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- สนิท สมัครการ. (2543). *มีเงินก็นับว่าน้อง มีทองก็นับว่าพี่:ระบบครอบครัวและเครือญาติของไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- สมพร พุฒตาล. (2539). การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 4 (ฉบับพิเศษ). 88 – 95.
- สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ. (2546). คู่มือการจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). ทฤษฎีและการปรับพฤติกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมมาตร ปรงสุวรรณ. (2545). การพัฒนาคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่าง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมยศ ภูษัง. (2546). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กาญจนบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). วิธีการประเมิน:ศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 – 2545). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- (2545). ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สิริอร วิชชาวุธ. (2544). จิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชา จันทน์เอม. (2544). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุธีรา เฝ้าโกลสถิตย์, พิชญ์สิริ ใควตระกูล. (2543). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2542). พฤติกรรมมนุษย์และการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุภาภร อธิธิโชติ. (2548). ผลของกระบวนการกลุ่มที่มีต่อแรงจูงใจภายในในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- สุมา ชัยลักษณะนันท์. (2542). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมในการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี ธนวุฒิศติวรกุล. (2541). *การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน การเขียน และความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนอ่านด้วยกลวิธี K-W-L Plus ประกอบกับกลวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้กับการสอนอ่านตามคู่มือครู*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ, อรทัย มูลคำ. (2544). *เรียนรู้สู่คู่มืออาชีพ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สุวิภา ภาคย์อัติ. (2547). *การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองด้วยกิจกรรมกลุ่มของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินูญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุชิต เขิงจำเนียร. (2545). *คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนนักศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ. (2545). *แนวทางการเลือกอาชีพ*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- อมรรัตน์ เนตรมุกดา. (2545). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- อรพินทร์ ชูชม, อัจฉรา สุขารมณ, ทศนา ทองภักดี. (2540). *รายงานการวิจัย ฉบับที่ 64 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรอนงค์ ธีบุญะวัน. (2539). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อัจฉรา สุขารมณ, อรพินทร์ ชูชม, ทศนา ทองภักดี. (2540). *รายงานการวิจัย ฉบับที่ 62 องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการเลือกงานของนิสิตระดับปริญญาตรี*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาสาฬห์ พรหมรักษ์. (2543). *การศึกษาวุฒิกวาระทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดชัยมงคล กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- อุบลรัตน์ เฟิงสถิตย์. (2546). *จิตวิทยาพัฒนาการประยุกต์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Crites, John. O. (1973). *Theory & Research Handbook*. California : CTB/McGraw-Hill.
- Dewey, John. (1959). *Dictionary of Education*. New York : Philosophical Library.
- Frohlick, Gliford. (1957). *Guidance Testing*. Chicago : Science Research Associates.
- Good, C. V., et al. (1973). *Dictionary of Education*. 2nd ed. New York : McGraw – Hill Book Company.
- Haig, D.D. (1981). A Study of the Effects of a Group Career Counseling Program on the Vocational Maturity of Senior Secondary Scholl Student: *Dissertation Abstract International*. 38(3): 3882.
- Holland, John L. (1973). *Making Vocational Choices. A Theory of Careers*. New Jersey: Prentice – Hill.
- (1979). *Manual of Self Directed Search*. California: Counseling Press.
- Katz, Robert L. (1983). *Skill of an Effective Administrator*. Harvard Business Review. 12 : 99 - 100.
- Kuder, Merle S. (1996). *Mapping Your Education*. Washington: Western Washington College.
- McDermott, W. W. (1997). *The Effect of Self – knowledge and Career Information on Career Maturity*: *Dissertation Abstracts International*. 38(5) : 5928.
- Murdock, Joseph Mclean Rev. (1964). An Investigation of the Factor Influencing the Occupational Choice of Selected: *Dissertation Abstracts*. 37(4): 2351.
- Page, Terry J., Thomas, B. and Marshall, A.R. (1977). *International Dictionary of Education*. New York: Nicholas Rubleshy Company.
- Perrone, Phillp A. (1965). Values and occupational preferences of junior high school girls. *The personnel and Guidance Journal*. 44,3 (November): 353 – 257.
- Super, Donal E. (1957). *The Psychology of career*. New York: Harper and row Publishers.

- Tacker Ladd, Clayton E. (2006). *Psychological Self – Help*. Retrieved November 13, 2006. from www.psychologicalselfhelp.org.
- Tamarol, Frans P. (1985). Selected educational variables of industry and technology students as related to Holland's theory of careers (Personality, interest, achievement): *Dissertation Abstract International*. 45(8): 2402
- Thorndike, Robert L., Hagan, E. (1961). *Measurement and Evaluation in Psychology and Education*. 2nd ed. New York: John Wiley.
- Wolman, Benjamin B. (1975) *Dictionary of Behavioral Science*. London: Macmillan.
- University of Waterloo. (2006) *Career Development eManual*. Retrieved July 20, 2006. from www.cdm.uwaterloo.ca.
- Ziegler, Denial J. (1970) Self Concept, Occupation Member Concept and Occupational Interest Area Relationship in Male College Student. *Journal of Counseling Psychology*. 17(2) : 123.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- 1.รายนามผู้เชี่ยวชาญ
- 2.หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
- 3.หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ
- 4.หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ และโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ

1. นางสาววิไลลักษณ์ คัมภีรานนท์
นักวิชาการ 7 ว
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. นางสาววันทนา สนสายัณห์
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ
สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. นางสาวสุภาพร เจริญธรรม
อาจารย์ฝ่ายแนะแนว
โรงเรียนวีรศิลป์ กาญจนบุรี

ภาคผนวก ข

1. แบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพ
2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณภาพทางอาชีพด้านเจตคติ
 - คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ

แบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพ

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้มีจำนวน 50 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเจตคติในการเลือกอาชีพ
ของนักเรียน ในการรู้จักตนเองเมื่อนักเรียนอ่านแล้ว ทำเครื่องหมาย X ลงในช่อง
ที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ข้อ ที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง
1	นักเรียนไม่กังวลเรื่องการเลือกอาชีพในขณะนี้ เพราะยังไม่สำเร็จการศึกษา					
2	นักเรียนจำเป็นต้องรู้ว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร และจะประกอบอาชีพใดที่มีลักษณะงานตามที่นักเรียนชอบ					
3	นักเรียนไม่ค่อยนึกถึงอาชีพที่นักเรียนอยากทำ					
4	ในการเลือกอาชีพ นักเรียนต้องทราบว่าตัวนักเรียนเองมีความสามารถในด้านใด					
5	นักเรียนมีความรู้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ต้องการ และข้อจำกัดของอาชีพต่าง ๆ					
6	นักเรียนรู้แล้วว่าตัวนักเรียนต้องการประกอบอาชีพอะไร ก่อนเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย					
7	ถึงแม้จะยังไม่สำเร็จการศึกษา นักเรียนก็ควรนึกถึงการประกอบอาชีพ					
8	นักเรียนไม่ทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอาชีพอะไร					
9	เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ นักเรียนมักปรึกษาและขอคำแนะนำจากบุคคลต่าง ๆ					
10	นักเรียนไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเลย					
11	อาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะอาชีพจะเป็นตัวกำหนดว่านักเรียนสามารถหาเงินได้มากน้อยเพียงใด					
12	การประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
13	การประกอบอาชีพเปรียบเหมือนการเรียนที่โรงเรียน					

ข้อ ที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง
14	นักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพที่ทำ					
15	สิ่งสำคัญที่สุดของการประกอบอาชีพคือความพึงพอใจที่ได้จากการทำอาชีพนั้น ๆ					
16	แม้รู้ว่าทุกคนจะต้องทำงาน แต่นักเรียนยังไม่คิดถึงเรื่องการทำงานในขณะนี้					
17	คุณค่าของอาชีพที่สำคัญที่สุด คือทำให้นักเรียนมีรายได้สำหรับซื้อหาสิ่งของที่นักเรียนต้องการ					
18	สิ่งสำคัญในการเลือกประกอบอาชีพคือต้องเป็นอาชีพที่จะทำให้นักเรียนมีชื่อเสียงในอนาคต					
19	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำประโยชน์ต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม					
20	สิ่งที่น่าคำนึงถึงในการเลือกอาชีพคือโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า					
21	วิธีที่ดีที่สุดในการเลือกอาชีพคือการลองทำหลาย ๆ อาชีพแล้วเลือกอาชีพที่นักเรียนทำแล้วถนัดที่สุด					
22	การตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้นทำได้ยากเนื่องจากมีหลายสิ่งที่ต้องพิจารณา					
23	สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรกในการเลือกอาชีพคือผลตอบแทนของรายได้					
24	นักเรียนมีความลำบากในการเตรียมตัวประกอบอาชีพที่นักเรียนอยากทำ					
25	อาชีพที่นักเรียนจะเลือกต้องเป็นอาชีพที่ทำให้นักเรียนมีอิสระมากที่สุดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ					
26	ความสนใจในงานอาชีพใด ๆ เป็นพิเศษไม่สำคัญเท่ากับนักเรียนสามารถทำงานนั้น ๆ ได้หรือไม่					

ข้อ ที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง
27	นักเรียนยอมเสียเวลาเพื่อพยายามทำงานที่นักเรียนทราบดีว่าตัวนักเรียนไม่มีความถนัด					
28	คนเราสามารถประกอบอาชีพได้ทุกอย่าง หากมีความพยายาม					
29	สิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ คือ นักเรียนต้องรู้ว่าควรประกอบอาชีพอะไร					
30	นักเรียนไม่ทราบว่าควรทำอะไรจึงจะได้ประกอบอาชีพที่อยากทำ					
31	นักเรียนควรเลือกอาชีพตามคำแนะนำของบิดามารดาเท่านั้น					
32	นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะประกอบอาชีพใดดีในอนาคต					
33	เมื่อถึงเวลาที่จำเป็นต้องเลือกอาชีพ นักเรียนก็จะสามารถเลือกได้เอง					
34	นักเรียนคิดว่าการประกอบอาชีพในอนาคต นักเรียนจะประกอบอาชีพได้ด้วยความบังเอิญ					
35	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง					
36	บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้ทราบดีกว่านักเรียนว่านักเรียนควรเลือกประกอบอาชีพอะไร					
37	นักเรียนไม่สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวนักเรียนได้					
38	นักเรียนคิดว่าการเลือกอาชีพตามที่บิดามารดาหรือเพื่อนแนะนำให้ เป็นสิ่งที่เหมาะสม					
39	เมื่อนักเรียนเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว นักเรียนจะไม่สามารถเลือกอาชีพอื่นได้อีก					
40	นักเรียนยังไม่เคยสนใจอาชีพใด ๆ อย่างจริงจังเลย					
41	การทราบว่าตัวนักเรียนเองทำสิ่งใดได้ดี เป็นสิ่งสำคัญว่าการทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร					

ข้อ ที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง ข้าง จริง	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ข้าง ไม่ จริง	ไม่ จริง
42	นักเรียนยังไม่มีจุดมุ่งหมายใด ๆ ในการเลือกอาชีพเพราะอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน					
43	บุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้วจะต้องประสบความสำเร็จในอาชีพอื่น ๆ เช่นกัน					
44	นักเรียนควรตัดสินใจเลือกอาชีพได้เรียบร้อยแล้ว ก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาต่อในสาขาการเรียนในระดับสูงขึ้น					
45	นักเรียนควรเลือกอาชีพก่อนแล้วจึงวางแผนจะประกอบอาชีพภายหลัง					
46	นักเรียนแต่ละคนจะประกอบอาชีพได้เพียงหนึ่งอาชีพเท่านั้น					
47	นักเรียนเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของนักเรียนอยู่เสมอ					
48	นักเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนประกอบอาชีพ					
49	นักเรียนไม่ทราบว่าควรศึกษาต่อด้านใด					

โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพด้านเจตคติ

ครั้งที่	ชื่อเรื่อง	จุดมุ่งหมาย	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ	<p>1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้ทำความรู้จักและคุ้นเคยกัน</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ของงานวิจัย บทบาทหน้าที่ของนักเรียน วิธีการ ระยะเวลา และประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับและกล่าวทักทายนักเรียนพร้อมแนะนำตนเองให้นักเรียนได้รู้จัก จากนั้นให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง</p> <p>2. ผู้วิจัยให้เราเรียนเข้าร่วมกิจกรรม “เพื่อนของฉัน” โดยให้นักเรียนจับคู่จากสิ่งของที่สามารถจับคู่ให้เข้ากันได้ อย่างมีเหตุผลและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม</p> <p>3. ให้นักเรียนทำความรู้จักกับเพื่อนสมาชิก ตามข้อมูลจากใบกิจกรรมเพื่อนของฉัน และถามคำถามอื่น ๆ ที่นักเรียนมีความสนใจในเพื่อนสมาชิกของนักเรียน</p> <p>4. นำข้อมูลของเพื่อนที่นักเรียนได้ทำความรู้จัก มาแนะนำเพื่อนให้คนอื่นในสมาชิกได้รู้จัก</p> <p>5. ทำการบันทึกข้อมูลของตนเองลงในคู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพ</p>	<p>1. อุปกรณ์การ เล่นจับคู่</p> <p>2. แบบบันทึก เพื่อนของฉัน</p> <p>3. คู่มือการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีต่อคุณลักษณะทางอาชีพ</p>
2	ความสำคัญของการรู้จักตนเอง	<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการรู้จักตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียน รวมทั้ง</p>	<p>1. ประสพการณ์ที่ภาคภูมิใจ</p> <p>2. การรู้จักตนเอง จุดเด่น / จุดด้อย</p>

		วางแนวทางในรู้จักตนเอง ให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลของตนเอง	สรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา 3.ผู้วิจัยแจก”คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ”แก่นักเรียนที่เข้าร่วม 4.ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติและทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป	
3	การประเมินตนเองด้านบุคลิกภาพ	1.เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลส่วนตัวทางด้านบุคลิกภาพของตนเอง 2.เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาบุคลิกภาพของตนเองที่มีความสอดคล้องกับอาชีพที่เหมาะสมได้	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียนรวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา 3.ผู้วิจัยแจก”คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ”แก่นักเรียนที่เข้าร่วม 4.ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติและทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และ	1.โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ 2.ใบงานกิจกรรมฉันว่าฉันเป็น?? เพื่อนฉันว่าฉันเป็น??

			สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป	
4	การประเมินตนเองด้านค่านิยม	<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลส่วนตัวทางด้านค่านิยมของตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาค่านิยมของตนเองที่มีความสอดคล้องกับอาชีพที่เหมาะสมได้</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียนรวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา</p> <p>3. ผู้วิจัยแจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติและทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ</p> <p>5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป</p>	<p>1. โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ</p> <p>2. ใบงาน สิ่งที่ฉันคาดหวังกับงานในอนาคต</p>
5	การประเมินตนเองด้านทักษะ	<p>1. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลส่วนตัวทางด้านค่าทักษะของตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาทักษะของตนเองที่มีความสอดคล้องกับอาชีพที่เหมาะสมได้</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียนรวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา</p> <p>3. ผู้วิจัยแจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการ</p>	<p>1. โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ</p> <p>2. ใบงานกิจกรรม สิ่งที่ฉันทำได้ดี</p>

			ประเมินตนเองทางอาชีพด้าน เจตคติและทำความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะ ทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะ ได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และ สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำ กิจกรรมในครั้งต่อไป	
6	การประเมิน ตนเองด้าน ความสนใจ	1.เพื่อให้นักเรียนได้ พิจารณาข้อมูล ส่วนตัวทางด้าน ความสนใจของ ตนเอง 2.เพื่อให้นักเรียนได้ พิจารณาความ สนใจของตนเองที่มี ความสอดคล้องกับ อาชีพที่เหมาะสมได้	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึง วัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่ม และบทบาทของนักเรียน รวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำ ในครั้งที่ผ่านมา 3.ผู้วิจัยแจก”คู่มือการประเมิน ตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ” แก่นักเรียนที่เข้าร่วม 4.ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการ ประเมินตนเองทางอาชีพด้าน เจตคติและทำความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะ ทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะ ได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และ สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำ กิจกรรมในครั้งต่อไป	1.โปรแกรมการ ประเมินตนเอง ทางอาชีพด้าน เจตคติ 2.ใบงานแบบ รวบรวมความ สนใจของ ตนเอง
7	การมีส่วนร่วม ในการเลือก อาชีพ	1.เพื่อให้นักเรียนมี เห็นความสำคัญ ของการมีส่วนร่วม ในการเลือกอาชีพ	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึง วัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่ม และบทบาทของนักเรียน	1.โปรแกรมการ ประเมินตนเอง ทางอาชีพด้าน เจตคติ

		<p>2. เพื่อให้ นักเรียนมีส่วน ร่วมในการเลือกอาชีพของตนได้อย่างสอดคล้องกับตนเอง</p> <p>3. เพื่อให้ นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลของตนเองให้เหมาะสมกับการเลือกอาชีพ</p>	<p>รวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่าน มา</p> <p>3. ผู้วิจัย แจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่ นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัย ให้ นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ และ ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำ และ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ</p> <p>5. ผู้วิจัย นัดหมาย วัน เวลา และ สถานที่ ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป</p>	<p>2. ไปงาน ไปงานแบบ รวบรวม คำแนะนำ ในการเลือกอาชีพ</p>
8	<p>การมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ</p>	<p>1. เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ</p> <p>2. ให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในข้อมูลของการเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับตนเอง</p> <p>3. เพื่อให้ นักเรียนพิจารณาข้อมูลเบื้องต้นของการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง</p>	<p>1. ผู้วิจัย กล่าว ทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัย ให้ นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่ม และ บทบาทของนักเรียน</p> <p>รวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่าน มา</p> <p>3. ผู้วิจัย แจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่ นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัย ให้ นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ และ ทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำ และ ประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ</p> <p>5. ผู้วิจัย นัดหมาย วัน เวลา และ</p>	<p>1. โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ</p> <p>2. ไปงาน แบบ รวบรวมอาชีพ</p>

			สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป	
9	ความมีอิสระในการเลือกอาชีพ	<p>1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความมีอิสระในการเลือกอาชีพ</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับความมีอิสระในการเลือกอาชีพ</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาความมีอิสระในการเลือกอาชีพให้สอดคล้องกับตนเอง</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียนรวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา</p> <p>3. ผู้วิจัยแจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติและทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ</p> <p>5. ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมในครั้งต่อไป</p>	<p>1. โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ</p> <p>2. ใบงานแบบรวบรวมอาชีพ</p>
10	ความพอใจในการเลือกอาชีพ	<p>1. เพื่อให้นักเรียนเห็นความพอใจในการเลือกอาชีพของนักเรียนที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ</p> <p>2. เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาความพอใจในการเลือกอาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับ</p>	<p>1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน</p> <p>2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึงวัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่มและบทบาทของนักเรียนรวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำในครั้งที่ผ่านมา</p> <p>3. ผู้วิจัยแจก "คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ" แก่นักเรียนที่เข้าร่วม</p> <p>4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการ</p>	<p>1. โปรแกรมการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ</p> <p>2. ใบงาน "หัวใจอาชีพ"</p>

		ตนเองได้	ประเมินตนเองทางอาชีพด้าน เจตคติและทำความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะ ทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะ ได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และ สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำ กิจกรรมในครั้งต่อไป	
11	มโนทัศน์ต่อการเลือกอาชีพ	1.เพื่อให้นักเรียนเห็น ความสำคัญของ มโนทัศน์ต่อการ เลือกอาชีพของ นักเรียน 2.เพื่อให้นักเรียน พิจารณามโนทัศน์ ต่อการเลือกอาชีพที่ มีความสอดคล้อง ต่อตนเองได้	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนถึง วัตถุประสงค์ในการเข้ากลุ่ม และบทบาทของนักเรียน รวมทั้งสรุปถึงกิจกรรมที่ได้ทำ ในครั้งที่ผ่านมา 3.ผู้วิจัยแจก”คู่มือการประเมิน ตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ” แก่นักเรียนที่เข้าร่วม 4.ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านคู่มือการ ประเมินตนเองทางอาชีพด้าน เจตคติและทำความเข้าใจ เบื้องต้นเกี่ยวกับกิจกรรมที่จะ ทำและประโยชน์ที่นักเรียนจะ ได้รับ 5.ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลา และ สถานที่ในการเข้ากลุ่มเพื่อทำ กิจกรรมในครั้งต่อไป	1.โปรแกรมการ ประเมินตนเอง ทางอาชีพด้าน เจตคติ 2.ข้อมูลอาชีพ ต่างๆ จาก เอกสาร แผ่น พับ และเว็บ ไซด์
12	ปัจเจกนิเทศ	1.เพื่อให้นักเรียนสรุป และแสดงความ คิดเห็นที่ได้รับจาก การใช้คู่มือการ	1.ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2.ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนการเข้า กลุ่ม และให้นักเรียนนำแบบ รายงานการฝึกมาส่ง	1.สังเกตจากความ สนใจและความ ตั้งใจในการเข้า ร่วมกิจกรรม

		<p>ประเมินตนเอง</p> <p>2. เพื่อให้ให้นักเรียน สรุปผลที่ได้จากใช้ คู่มือการประเมิน ตนเอง</p> <p>3. เพื่อให้นักเรียนนำ ประโยชน์ที่ได้จาก คู่มือการประเมิน ตนเองทางอาชีพ นำไปปรับใช้เป็น แนวทางในอนาคต</p>	<p>3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายว่าตน มีการประเมินตนเองและมี ความเข้าใจต่อตนเองในแต่ละ ด้านเพิ่มขึ้นหรือไม่ มากน้อย เพียงใด</p> <p>4. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบการ ประเมินตนเองทางอาชีพด้าน เจตคติ เพื่อนำคะแนนมา เปรียบเทียบก่อนและหลังการ ใช้คู่มือการประเมินตนเองทาง อาชีพ</p> <p>5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลที่ได้ จากการใช้คู่มือการประเมิน ตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ และนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวัน</p> <p>6. ผู้วิจัยกล่าวสรุปและปิดการใช้ คู่มือการประเมินตนเอง</p>	<p>2. สัมผัสจากการ เข้าร่วมกิจกรรม และการแสดง ความคิดเห็นของ นักเรียน</p>
--	--	---	--	---

หมายเหตุ การทดลองแต่ละครั้งใช้เวลา 50 นาที

คู่มือการประเมินตนเองทางอาชีพด้านเจตคติ

- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----
- -----

เมื่อบันทึกความภาคภูมิใจทั้งหมดแล้ว ให้นักเรียนเลือกกิจกรรมที่นักเรียนยังทำได้ดีมาจนถึงปัจจุบัน และกิจกรรมที่นักเรียนชอบที่จะทำต่อไปในอนาคตมา 5 กิจกรรม

สิ่งที่สำคัญในการทำความรู้จักตนเอง นักเรียนจะต้องเข้าใจในบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งรวมถึงทัศนคติ หลังจากทีนักเรียนได้ทำความรู้จักกับตนเองไปบางส่วนแล้ว การทำแบบประเมินบุคลิกภาพของตนเอง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพในกลุ่มอาชีพต่างๆ จะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายทางอาชีพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

บทที่ 2 ฉันเป็นใคร

สิ่งที่สำคัญในการทำความรู้จักตนเอง นักเรียนจะต้องเข้าใจในบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งรวมถึงทัศนคติ หลังจากที่นักเรียนได้ทำความรู้จักกับตนเองไปบางส่วนแล้ว การทำแบบประเมินบุคลิกภาพของตนเอง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพในกลุ่มอาชีพต่างๆ จะช่วยทำให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายทางอาชีพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ฉันเป็นใคร เพื่อนฉันคิดว่าฉันเป็นใคร

วิธีทำ ให้นักเรียนเขียนบุคลิกภาพของตนเอง และสอบถามบุคลิกของตนเองที่ผู้อื่นมองว่านักเรียนมีบุคลิกภาพเช่นใด และนำมาเปรียบเทียบกันว่าข้อใดที่นักเรียนคิดว่าเป็นบุคลิกภาพที่แท้จริงของนักเรียน

จุดเด่นทางบุคลิกภาพของฉันคือ	เพื่อนคิดว่าบุคลิกภาพเด่นของฉันคือ

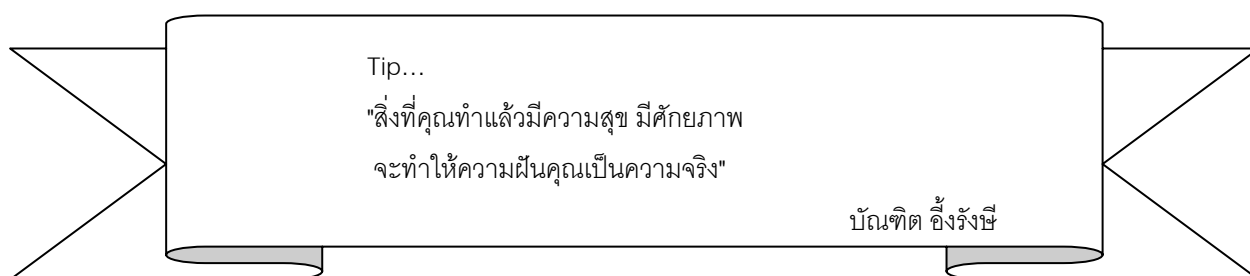
บุคลิกภาพที่เป็นฉันคือ

การทำความรู้จักตนเองเป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจต่อตนเองอย่างมีระบบ โดยเฉพาะเจตคติต่อตนเองที่มีผลต่อการเลือกประกอบอาชีพในอนาคต เนื่องจากการประกอบอาชีพที่ต่างกันของแต่ละคน จะมีผลต่อรูปแบบการดำรงชีวิตของนักเรียนให้แตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงมีหลายแง่มุมเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนควรคำนึงถึง เช่น

- บางอาชีพทำงานไม่เป็นเวลา หรือมีเวลาการทำงานไม่เหมือนกับอาชีพอื่นๆ ทั่วไป นักเรียนสามารถจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานเช่นนี้กับการทำกิจกรรมอื่นที่จำเป็นในชีวิตประจำวันได้หรือไม่
- บางอาชีพได้รับการยอมรับจากสังคมในระดับสูง แต่อาจจะได้ผลตอบแทนจากการทำงานไม่มากนักเมื่อเทียบกับการประกอบอาชีพอื่นๆ นักเรียนสามารถจัดการในระบบค่าใช้จ่ายให้เพียงพอต่อการใช้ชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักเรียนได้อย่างมีความสุข คือการได้ทำงานในอาชีพที่นักเรียนสนใจและมีความถนัด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนจักต้องทำการสำรวจตนเองให้ดีขึ้น

สิ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนได้ทำความรู้จักตนเอง คือการได้เรียนรู้ถึงบุคลิกภาพของตนเอง ซึ่งในการเขียนประวัติการณที่ภาคภูมิใจนั้น จะแสดงบุคลิกภาพบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชีพ หรือสิ่งทีนักเรียนสามารถทำได้ดีในอนาคต เพราะฉะนั้นนักเรียนลองทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มบุคลิกภาพ โดยให้นักเรียนเรียนรู้บุคลิกภาพของตนเองในกลุ่มที่นักเรียนสนใจ และให้คะแนนที่ตรงกับตนเองในแต่ละด้านตามความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด และรวบรวมคะแนนของแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย X ลงในช่องว่างที่แรงเงาไว้ในแต่ละแถว หากคำอธิบายของแถวนั้นตรงกับบุคลิกลักษณะของนักเรียน และหากคำอธิบายในแถวใดไม่ตรงกับสิ่งที่นักเรียนชอบ ให้แถวนั้นไว้โดยไม่ต้องทำเครื่องหมายใดๆ

บุคลิกลักษณะของนักเรียน	ประเภทของบุคลิกลักษณะ					
	R	I	S	C	E	A
อดทน จริงจัง						
หนักแน่น						
เอาการเอางาน						
เสมอต้นเสมอปลาย						
ไม่ค่อยสูงส่งกับใคร						
ซื่อาย เกรงใจผู้อื่นอยู่เสมอ						
ไม่เพ้อฝัน						
พึ่งพาตนเอง						
ช่างสังเกต						
อยากรู้อยากเห็น						
ช่างสงสัย						
มีเหตุผล						
ละเอียดรอบคอบ						
ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ						
มั่นใจในตนเอง						
พึ่งพาตนเองได้						
ชอบช่วยเหลือผู้อื่น						
เห็นอกเห็นใจ						
เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย						
ชอบสนทนา สังสรรค์						
มีความรับผิดชอบ						
รำเริง เป็นกันเอง						
เป็นมิตร						
เข้าใจผู้อื่น						

บุคลิกภาพของนักเรียน	ประเภทของบุคลิกภาพ					
	R	I	S	C	E	A
รอบคอบ ถี่ถ้วน						
จริงจัง ไม่ยืดหยุ่น						
อดทน						
มีความรับผิดชอบ						
ไม่ชอบสิ่งแปลกใหม่						
มีระเบียบ ทำงานเป็นระบบ						
ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี						
ขยันหมั่นเพียร						
มีความเป็นผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง						
ชอบการแข่งขัน ทะเยอทะยาน						
ตรงไปตรงมา						
กระตือรือร้น						
กล้าแสดงออก						
มีวาทศิลป์						
คล่องแคล่ว ว่องไว						
น่าเชื่อถือ						
อดทน จริงจัง						
หนักแน่น						
เอาการเอางาน						
เสมอต้นเสมอปลาย						
ไม่ค่อยสูงส่งกับใคร						
ขี้อาย						
ไม่คิดมาก						
พึ่งพาตนเอง						
รวมคะแนน						

หลังจากที่นักเรียนได้ทำการสำรวจบุคลิกภาพตนเองแล้ว ให้นักเรียนนับจำนวนเครื่องหมาย X ที่มีในแต่ละแถวตามแนวตั้ง และให้วงกลมรอบคะแนนที่สูงที่สุด และอ่านคำอธิบายถึงบุคลิกภาพของนักเรียนในการประเมินตนเองในแต่ละประเภท

R	:	I	:	S	:	C	:	E	:	A	:
Realistic		Investigative		Social		Convention		Enterprising		Artistic	

หากคะแนนการประเมินตนเองของนักเรียนอยู่ในประเภทเกี่ยวกับบุคลิกกับงานแต่ละประเภท ดังนี้

✓ R : Realistic งานช่างฝีมือและงานกลางแจ้ง

เหมาะกับผู้ที่ชอบการพิสูจน์ ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ชอบการสังเกต การทดลอง วิจัย วิเคราะห์ มีความสนใจเป็นพิเศษกับงานที่ใช้กำลังกาย หรืออาจเป็นงานที่ต้องทำกับวัตถุมากกว่าบุคคล เป็นงานรูปธรรมมากกว่างานที่เป็นนามธรรม ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของ เครื่องมือ จักรกล และสัตว์เลี้ยง แต่ไม่ชอบกิจกรรมด้านการศึกษาและการแพทย์ ดังนั้น บุคคลเหล่านี้จึงมีความสามารถทางด้านช่าง เครื่องยนต์ การเกษตร ไฟฟ้า เทคนิค แต่ด้อยความสามารถทางด้านสังคมและการศึกษา

✓ I : Investigative งานแบบนักวิทยาศาสตร์และเทคนิค

เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบฝึกฝนพร้อมทั้งใช้แรงกาย และมีความรู้ความเข้าใจ สามารถใช้เครื่องมือพิเศษ อุปกรณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต สัญลักษณ์ การจัดระบบ การทดลองด้านกายภาพ ชีวภาพ และปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้เข้าใจและควบคุมปรากฏการณ์นั้น ๆ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการชักชวน การเข้าสังคม และการเลียนแบบ

✓ S : Social งานบริการสังคม

เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบพบปะผู้คน มีความสามารถในการโน้มน้าวใจ การเจรจา การให้บริการ ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้ การฝึกหัด การพัฒนา การอนุรักษ์ และการสั่งสอน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ เครื่องมือ เครื่องยนต์

✓ C : Convention งานจัดระบบต่างๆ หรืองานสำนักงาน

เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบทำงานกับสถิติ การคำนวณ การจัดระบบข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใจการอ้างอิง การจัดเอกสารและงานบัญชี เพื่อประโยชน์ในการประเมินค่า พัฒนา บริหารนโยบาย รวมทั้งการวางแผน วางงบประมาณและบริหารงานบุคคลในหน่วยงาน

✓ E : Enterprising งานการจัดการและการขาย

เหมาะสำหรับบุคลิกภาพของผู้ที่มีความสนใจอาชีพประเภทงานจัดการและการขาย บุคคลกลุ่มนี้ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน หรือผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต เป็นสัญลักษณ์หรือระเบียบแบบแผน

✓ A : Artistic งานสร้างสรรค์หรือศิลปะ

เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนามธรรม เป็นอิสระ ไม่เป็นระเบียบแบบแผน แต่ไม่ชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปธรรม ความเป็นระเบียบแบบแผน ชอบการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ และไม่ชอบเลียนแบบใคร รักอิสระ เห็นคุณค่าของงานศิลปะ การออกแบบ ตกแต่ง รูปทรง ความงาม การแสดงการเชื่อมโยงมโนภาพ

บทที่ 3 สิ่งที่ฉันคาดหวังกับงานในอนาคต

- งานที่ตรงสาขากับที่เรียน ทำแล้วสุขใจ แต่ไม่มั่นคงมากนักและ เงินเดือนน้อย
- งานที่พอทำได้แต่อาจไม่ค่อยสุขใจ มั่นคงกว่า เงินมากกว่า

สองข้อนี้เลือกอย่างไรดี ...

จากข้อความข้างต้นนักเรียนเคยตอบคำถามนี้กับตนเองบ้างหรือไม่.....

นักเรียนเคยสงสัยในสิ่งที่ทำให้คนเราตัดสินใจเข้าสู่อาชีพ ที่บางคนเลือกประกอบอาชีพเพื่อต้องการรายได้สูง? บางคนก็ทำงานที่ไม่ตรงกับสายอาชีพที่ได้เรียนมา? นักเรียนทราบหรือไม่ว่าสิ่งเหล่านี้มีสาเหตุมาจากอะไร หากนักเรียนได้สำรวจความพอใจของตนเอง ให้สอดคล้องกับอาชีพที่ต้องการทำในอนาคต เพียงใช้เวลาเล็กน้อยในการทบทวนตนเอง การทำงานค่าคุณจะใช้เวลาในการตรวจสอบค่าของคุณและเลือกที่สอดคล้องกับพวกเขา จะทำให้นักเรียนเข้าใจตนเองและเลือกสายการเรียนได้อย่างถูกต้อง เมื่อเข้าสู่วัยทำงานจะทำให้นักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานของนักเรียนที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพอใจกับงาน และเพื่อป้องกันความขัดแย้งในที่ทำงานต่อไปในอนาคต ในการเลือกอาชีพที่ไม่ตรงกับสายการเรียนของนักเรียนได้

การประเมินตนเองด้านค่านิยมนี้ ทำเช่นเดียวกับการประเมินตนเองด้านบุคลิกภาพ ต่อไปนี้เรามาสำรวจตนเองด้านค่านิยม เพื่อการเข้าสู่อาชีพในอนาคต โดยนักเรียนให้คะแนนใจแต่ละด้าน และรวบรวมคะแนนของแต่ละด้านเพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจความค่านิยมในการประกอบอาชีพของตนได้ดียิ่งขึ้น ภายในช่องด้านล่างและวงกลมรอบคะแนนที่ได้สูงสุด

ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน	ประเภทของค่านิยม					
	R	I	S	C	E	A
หมุนเวียนหน้าที่ในสายงานได้						
ชอบงานที่ได้ลงมือปฏิบัติ						
มีมาตรฐานของงานชัดเจน						
ตัดสินใจจากผลของงาน						
ได้ทำงานแบบกลางแจ้ง						
เข้าใจในโครงสร้างของงาน						
สนใจศึกษางานที่เกี่ยวข้องกับตนเอง						
ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ						
อยากมีโอกาสในการแสดงความสามารถ						
ชอบงานที่ซับซ้อน ได้แก้ปัญหา						
ได้ช่วยเหลือผู้อื่น						
สร้างสังคมให้น่าอยู่						
เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักการลงมือทำงาน						
ได้พัฒนาตนเอง						
มีกลุ่มการทำงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน						
ได้ทำงานที่มีแบบแผนแน่นอน						
เป็นงานที่มีจุดมุ่งหมายอย่างแน่นอน						
หน้าที่การงานมั่นคง						
มีการทำงานที่ชัดเจน						
ทำงานตามเวลา						
ชอบการทำงานที่ได้แข่งขัน						
ได้รับตำแหน่งการทำงานที่ก้าวหน้า						
รายได้ดี						
มีอำนาจในการสั่งการการทำงาน						
ต้องการได้รับการยอมรับยกย่อง						
ถ่ายทอดความคิดจากมุมมองของตน						
มีอิสระในการแสดงตัวตน						

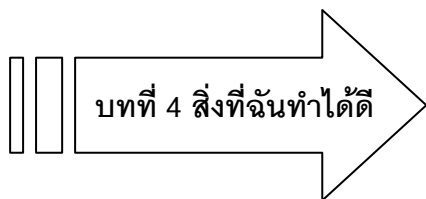
ค่านิยมทางอาชีพของนักเรียน	ประเภทของค่านิยม					
	R	I	S	C	E	A
ควบคุมชีวิตของตนเองด้วยตนเอง						
ชอบงานที่สร้างสรรค์ สบายงาม						
รวมคะแนน						

บันทึก

Tip...

"ถ้าคุณรักงานของคุณ คุณจะประสบความสำเร็จ"

ลอรี่ สกาลา

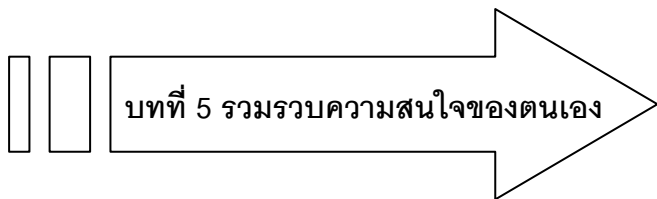
บทที่ 4 สิ่งที่เราทำได้

การทำความเข้าใจตนเองในด้านที่เกี่ยวกับทักษะความสามารถของตนเองของนักเรียนนั้น ทำเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ผ่านมา ให้นักเรียนอ่านข้อความของทักษะความสามารถในอาชีพแต่ละประเภท พร้อมให้คะแนนแต่ละข้อที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด และรวมคะแนนของประเภทของกลุ่มอาชีพ

ทักษะความชำนาญของนักเรียน	ประเภทของทักษะ					
	R	I	S	C	E	A
การใช้งานของร่างกายมีความสัมพันธ์ที่ดี						
เข้าใจในโครงสร้างของอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง						
สามารถใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆได้						
ซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้าได้เล็กน้อย						
มีความเข้าใจในเรื่องเครื่องจักร เครื่องยนต์						
เข้าใจสภาวะทางธรรมชาติและสามารถปรับตัวทางธรรมชาติได้						
สามารถแบ่งประเภทของเครื่องมือทางเทคโนโลยีได้						
ต้องการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆอยู่เสมอ						
อยู่กับสิ่งที่มีเหตุผล สามารถพิสูจน์ได้						
มีความสามารถในการประเมินสถานการณ์ล่วงหน้า						
สามารถทำการวิจัยและหาเหตุผล						
สามารถสรุปความคิดรวบยอดของงานได้						
สามารถดูแลช่วยเหลือผู้อื่นได้						
ให้คำปรึกษา หรือรับฟังเรื่องราวจากผู้อื่น						
บริการผู้อื่นให้ได้รับความสะดวก						
มีความสามารถในการทำกิจกรรมสันตนาการ						
สามารถประสานงานกับบุคคลภายนอก						
สามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจได้						
จัดทำงบประมาณหรือบัญชีได้						

ทักษะความชำนาญของนักเรียน	ประเภทของทักษะ					
	R	I	S	C	E	A
สามารถตรวจสอบการทำงานให้ถูกต้อง						
มีความสามารถทางการคำนวณ						
ประเมินข้อมูลทางตัวเลขได้						
สามารถประสานงานหลายหน่วยงาน						
จัดการข้อมูลให้เป็นระบบได้						
วางแผนและตัดสินใจได้						
เป็นที่ปรึกษาและแนะนำข้อมูล						
ต้องการให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลังการทำงาน						
ใช้แรงจูงใจในการทำงาน						
สามารถชักจูงลูกค้ำได้						
ได้แสดงความสามารถต่อบุคคลอื่น						
มีความสามารถทางการแสดง						
เข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากการแสดง						
มีความสามารถทางศิลปะ						
มีความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบ						
มีความสามารถทางดนตรี						
มีความสามารถทางการเขียน						
รวมคะแนน						

บันทึก

ในการทำความรู้จักตนเองทางด้านความสนใจนี้ นักเรียนจะต้องจัดข้อมูลของนักเรียนที่ได้ทำแบบสำรวจตนเองมาก่อนหน้านี้ โดยรวบรวมข้อมูลด้าน บุคลิกภาพ ค่านิยม และทักษะ เพื่อที่จะนำทั้งสามส่วนข้างต้นมาประเมินความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 1 : ทบทวนบุคลิกภาพ

ให้นักเรียนทบทวนบุคลิกภาพที่นักเรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด โดยเขียนบุคลิกภาพที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนของนักเรียน โดยดูจากแบบสำรวจขั้นที่ผ่านมา หรือเขียนถึงบุคลิกภาพที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด แล้วเขียนลงในตารางด้านล่างนี้ พร้อมกับวิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองว่าตรงกับประเภทของบุคลิกภาพทางอาชีพในด้านใดมากที่สุด และเขียนเครื่องหมาย x ลงในช่องประเภทของบุคลิกภาพที่นักเรียนได้ทำแบบสำรวจตนเองมาก่อนหน้าขั้นตอนนี้

บุคลิกภาพที่เป็นตัวตนของคุณ	ประเภทของบุคลิกภาพ					
	R	I	S	C	E	A
1						
2						
3						
4						
5						

ขั้นที่ 2 : ทบทวนค่านิยม

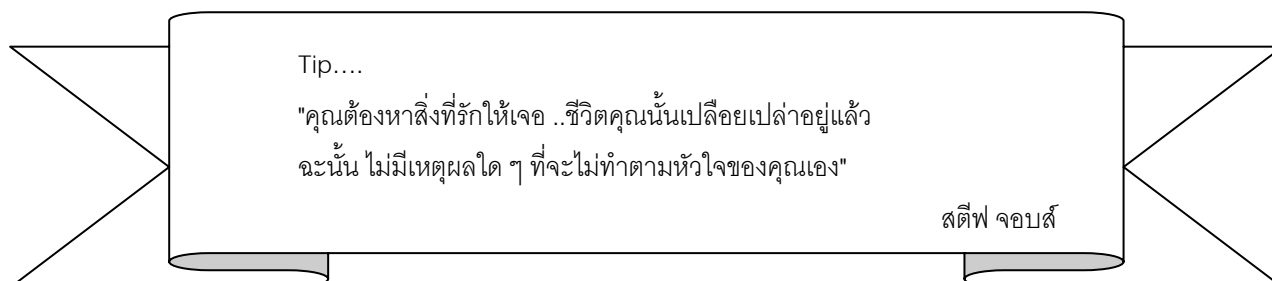
ให้นักเรียนทบทวนค่านิยมที่นักเรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ตรงกับนักเรียนมากที่สุด โดยเขียนค่านิยมที่มีผลต่อการเลือกอาชีพในอนาคตของนักเรียน หรือความคาดหวังที่นักเรียนต้องการในอนาคต โดยดูจากแบบสำรวจชั้นที่ผ่านมา หรือเขียนถึงค่านิยมทางอาชีพที่นักเรียนต้องการได้รับเมื่อเข้าสู่การทำงาน แล้วเขียนลงในตารางด้านล่างนี้ พร้อมกับวิเคราะห์ค่านิยมของตนเองว่าตรงกับประเภทของค่านิยมทางอาชีพในด้านใดมากที่สุด และเขียนเครื่องหมาย x ลงในช่องประเภทของค่านิยมที่นักเรียนได้ทำแบบสำรวจตนเองมาก่อนหน้าขั้นตอนนี้

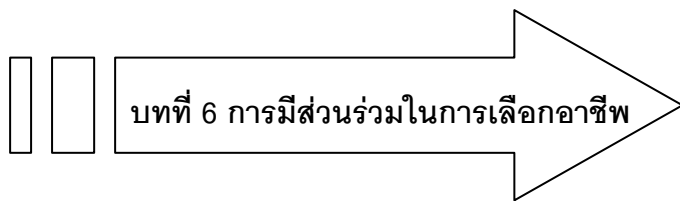
ค่านิยมทางอาชีพของตน	ประเภทของบุคลิกภาพ					
	R	I	S	C	E	A
1						
2						
3						
4						
5						

ขั้นที่ 3 : ทบทวนทักษะและสิ่งที่คุณสามารถทำได้ดี

ให้นักเรียนทบทวนทักษะความสามารถ หรือสิ่งที่คุณสามารถทำได้ดี โดยเขียนคําทักษะที่นักเรียนถนัดและสามารถพัฒนาเป็นอาชีพได้ในอนาคต หรือทักษะที่นักเรียนทำได้ดีว่าเหมาะสมกับการทำงานในประเภทใด โดยดูจากแบบสำรวจชั้นที่ผ่านมา หรือเขียนทักษะของนักเรียนที่สามารถนำไปเป็นส่วนที่สามารถทำให้การเข้าสู่อาชีพของนักเรียน นักเรียนสามารถทำสิ่งนั้นได้ดีและเหมาะสมกับคุณสมบัติต่ออาชีพเมื่อเข้าสู่การทำงาน แล้วเขียนลงในตารางด้านล่างนี้ พร้อมกับวิเคราะห์ทักษะของตนเองว่าตรงกับประเภทของทักษะทางอาชีพในด้านใดมากที่สุด และเขียนเครื่องหมาย x ลงในช่องประเภทของค่านิยมที่นักเรียนได้ทำแบบสำรวจตนเองมาก่อนหน้าชั้นตอนนี้

ทักษะความสามารถที่เด่นของคุณ	ประเภทของบุคลิกภาพ					
	R	I	S	C	E	A
1						
2						
3						
4						
5						

บทที่ 6 การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ

เมื่อถึงวัยที่นักเรียนจะต้องประกอบอาชีพ วัยของนักเรียนเป็นช่วงเวลาของการเลือกแนวทางการศึกษา เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคต บางคนอาจเริ่มแนวทางเพื่อการประกอบอาชีพแล้ว การเลือกการศึกษา เพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพต่อไป หรือการเลือกอาชีพ เป็นเรื่องที่สำคัญและทำให้นักเรียนเกิดความสับสนได้ เนื่องจากมีหลายเรื่องที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นับตั้งแต่บุคคลที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ คือ พ่อแม่ และบุคคลอื่นๆ ภายในครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน

การประกอบอาชีพเป็นส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเข้าใจความต้องการของตนเองให้ได้มากที่สุด การมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนควรพิจารณาอย่างรอบคอบ

ลักษณะการเลือกอาชีพในสังคมปัจจุบัน มีแง่มุมที่ควรพิจารณา ได้แก่

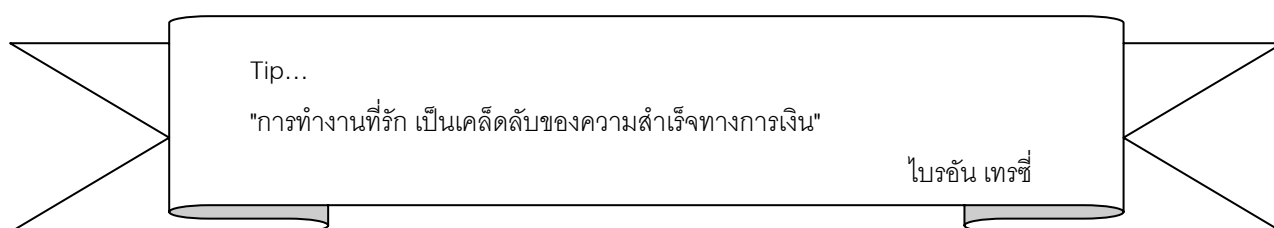
1. การเลือกอาชีพที่มีความโก้เก๋ และการผจญภัย ซึ่งเป็นอาชีพที่เด็กหนุ่มสาวส่วนใหญ่ปรารถนา เช่น ล่าม แอร์โฮสเตส ผู้เชี่ยวชาญการเสริมสวย นักหนังสือพิมพ์ ฯลฯ เนื่องจากเป็นว่าเป็นงานที่โก้เก๋ น่าตื่นเต้น ภาพยนตร์และโทรทัศน์ก็จะเสนอภาพในมุมที่สวยงาม เป็นอาชีพที่สนุกสนาน เป็นงานสบาย แปลกใหม่อยู่เสมอ ทำให้นักเรียนอาจจะเข้าใจผิด หากไม่ได้ศึกษาถึงรายละเอียดของตนเอง ว่าเหมาะสมกับอาชีพที่ใฝ่ฝันหรือไม่
2. การเลือกอาชีพที่เด่นในสังคม เช่น การเป็นดารา นักร้อง ผู้ประกาศข่าวที่วิไลแบบ นางแบบ มีองค์ประกอบต่างๆที่ต้องพิจารณามากมาย ตั้งแต่ความชอบ ความสามารถ ความอดทน โอกาสที่จะได้งาน แต่สิ่งที่นักเรียนมักจะมองข้ามอาชีพเหล่านี้ คืองานประเภทนี้มักจะเป็นงานที่ไม่มีเวลาเป็นของตนเอง ต้องได้รับผู้สนับสนุนจึงจะประสบความสำเร็จ นอกจากนั้น ในการทำงานก็ไม่สามารถเลือกเวลาได้ บางครั้งต้องทำงานเวลากลางคืน อดหลับอดนอน ต้องลงไปอยู่ในน้ำคร่ำตามคำสั่งของผู้กำกับ ซึ่งอาชีพนี้ก็ไม่ได้มีแต่ด้านที่มีแต่ความสวยหรืออย่างที่เคยเห็น
3. การเลือกอาชีพเพื่อให้เป็นที่พอใจของพ่อแม่ หรือการเลือกอาชีพตามเพื่อน เป็นสิ่งที่นักเรียนควรพิจารณาอย่างรอบคอบ บิดามารดามีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของคุณ รวมทั้ง

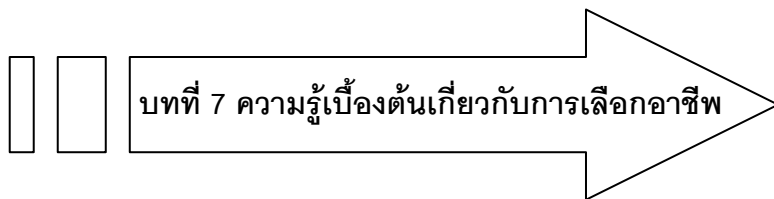
เพื่อนสนิทและครูอาจารย์ คำแนะนำของบิดามารดา เพื่อน และครูอาจารย์ มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ เพราะบุคคลเหล่านี้มีความรู้ ประสบการณ์ และความหวังดี เมื่อได้รับคำแนะนำหรือคำปรึกษา นักเรียนควรพิจารณาให้เหมาะสมกับตนให้มากที่สุดก่อนการตัดสินใจ

4. การเลือกหรือมุ่งหวังในการประกอบอาชีพอย่างใดเพียงอย่างเดียว เมื่อไม่มีโอกาสในการทำงานนั้น นักเรียนก็จะเกิดความผิดหวัง เช่น ถ้าต้องการเป็นแพทย์เพียงอย่างเดียว เมื่อพบว่าไม่สามารถเป็นได้ ก็อาจจะคิดว่าไม่สามารถทำงานอื่นๆได้อีก ดังนั้นนักเรียนจึงควรพิจารณาถึงงานอื่นๆไว้ด้วย อาจจะเป็นงานที่มีความคล้ายคลึงกัน มีความชอบ ความมั่นคงรอลงมา ดังนั้นจึงควรพิจารณาไว้หลายๆอาชีพ และสนใจหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของอาชีพเพื่อประกอบการพิจารณา

นักเรียนเคยได้รับคำแนะนำในการเลือกอาชีพของนักเรียนหรือไม่ และคำแนะนำเหล่านั้นมีผลต่อการตัดสินใจเข้าสู่ความสนใจทางอาชีพของนักเรียนหรือไม่ และสายอาชีพที่นักเรียนเคยได้รับมีความเหมาะสมกับตัวนักเรียนหรือไม่

จากการที่นักเรียนเคยได้รับคำแนะนำใจการเลือกอาชีพ ให้นักเรียนรวบรวมคำแนะนำที่เคยได้รับเหล่านั้น มาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของอาชีพนั้นๆ ตามความคิดของนักเรียนเอง เพื่อสำรวจและพิจารณาว่าอาชีพเหล่านั้นมีความเหมาะสมกับความสนใจทางอาชีพของนักเรียนหรือไม่

บทที่ 7 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

เส้นทางเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ

1. เริ่มต้นด้วยการหาสิ่งที่ถนัดและหลงใหล เพื่อเป็นแรงบันดาลใจไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และไม่ว่างานที่นักเรียนชอบจะหนักและเหนื่อยเพียงใด นักเรียนก็จะรู้สึกสนุกไปกับงานนั้นได้
2. ศึกษาหาความรู้ในด้านนั้นๆ อย่างเชี่ยวชาญ และหาโอกาสฝึกงานตามบริษัทในสายงานที่นักเรียนต้องการ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่สนใจให้ได้มากที่สุด และสร้างโอกาสที่จะเข้าสู่งานอาชีพนั้น
3. ส่งผลงานเข้าประกวด เมื่อมีงานประกวดที่ใด พยายามฝึกฝนตามความถนัดของตนเองเมื่อมีโอกาสเข้ามาเสมอ เพราะสิ่งที่จะได้รับคือประสบการณ์ของนักเรียนนั่นเอง
4. มองการณ์ไกล และเก็บข้อมูลให้ดี ยุคนี้การศึกษาข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญ และทำได้ง่ายเมื่อทราบข้อมูลแล้วพยายามพัฒนาตนเองในส่วนที่ขาด หรือยังไม่ชำนาญ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายให้ตรงกับความต้องการที่เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน
5. สอบชิงทุนที่สนับสนุนการศึกษาในด้านนั้นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ตนเอง และเอาความรู้ที่ได้เรียนมาทำงานในสายงานนั้นๆ ตามความใฝ่ฝันของนักเรียน
6. หากนักเรียนมีความรู้สึกว่ายเรียนมาไม่ตรงกับสายงานทางอาชีพที่นักเรียนสนใจ มีวิธีการแก้ไขได้โดยอาศัยความกระตือรือร้นในการศึกษาเพิ่มเติมอาจจะเป็นการฝึกฝน เรียนเพิ่มเติมเป็นระยะเวลาสั้นๆ
7. หาวิธีที่จะเข้าถึงบุคคลที่ประกอบอาชีพนั้นๆ ที่เราสนใจ เพื่อเรียนรู้วิธีทำงาน วิธีเข้าสู่งาน และข้อมูลของอาชีพ เพื่อให้ได้รู้จักอาชีพมากขึ้นว่าเหมาะสมกับตัวนักเรียนหรือไม่
8. เมื่อได้ลงมือทำ หาความท้าทายในอาชีพนั้นๆ เพื่อหาแรงจูงใจในการทำงานต่อ เป็นแรงผลักดันให้นักเรียนเลือกที่จะประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต และสามารถใช้ชีวิตอยู่กับสายงานที่สนใจได้ต่อไปหรือไม่

แหล่งข้อมูลของทางอาชีพ ได้แก่

- หนังสือรับสมัครงานต่างๆ
- เว็บไซต์สมัครงาน
- กรมการจัดหางาน
- คนรู้จัก บุคคลที่เคารพนับถือ คนใกล้ตัว
- หนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานที่นักเรียนมีความสนใจ เป็นต้น

แหล่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่นักเรียนสามารถเรียนรู้รายละเอียดของอาชีพได้บางส่วน และมีความสะดวกให้นักเรียนได้หาข้อมูลของอาชีพ คุณลักษณะทางอาชีพ รายได้ ได้ชัดเจนมากขึ้น สามารถช่วยให้นักเรียนตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเองในอนาคตได้

ให้นักเรียนบันทึกรายละเอียดของอาชีพที่สนใจ จากแหล่งงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนในข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินตนเองทางอาชีพข้างต้นมาตามหัวข้อต่อไปนี้

อาชีพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของนักเรียน

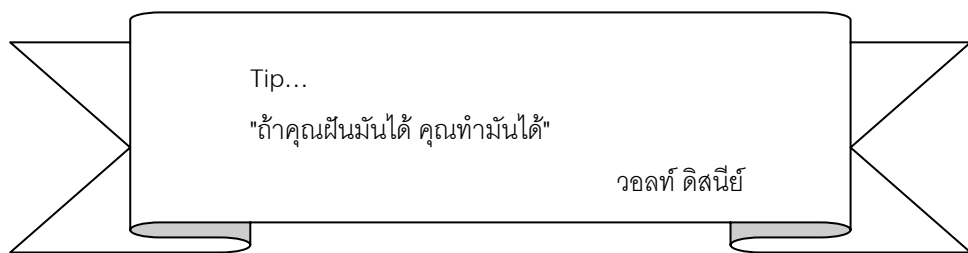
อาชีพที่สอดคล้องกับค่านิยมของนักเรียน

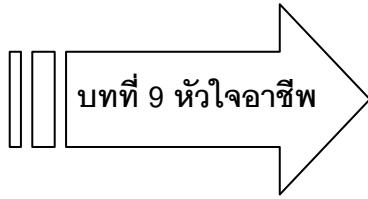

อาชีพที่สอดคล้องกับทักษะความสามารถของนักเรียน

อาชีพที่นักเรียนใฝ่ฝัน

ให้นักเรียนเขียนข้อความบอกสิ่งต่อไปนี้ลงในหัวใจแต่ละห้อง

ห้องที่ 1 บอกชื่ออาชีพที่ชอบที่สุด 1 อาชีพ

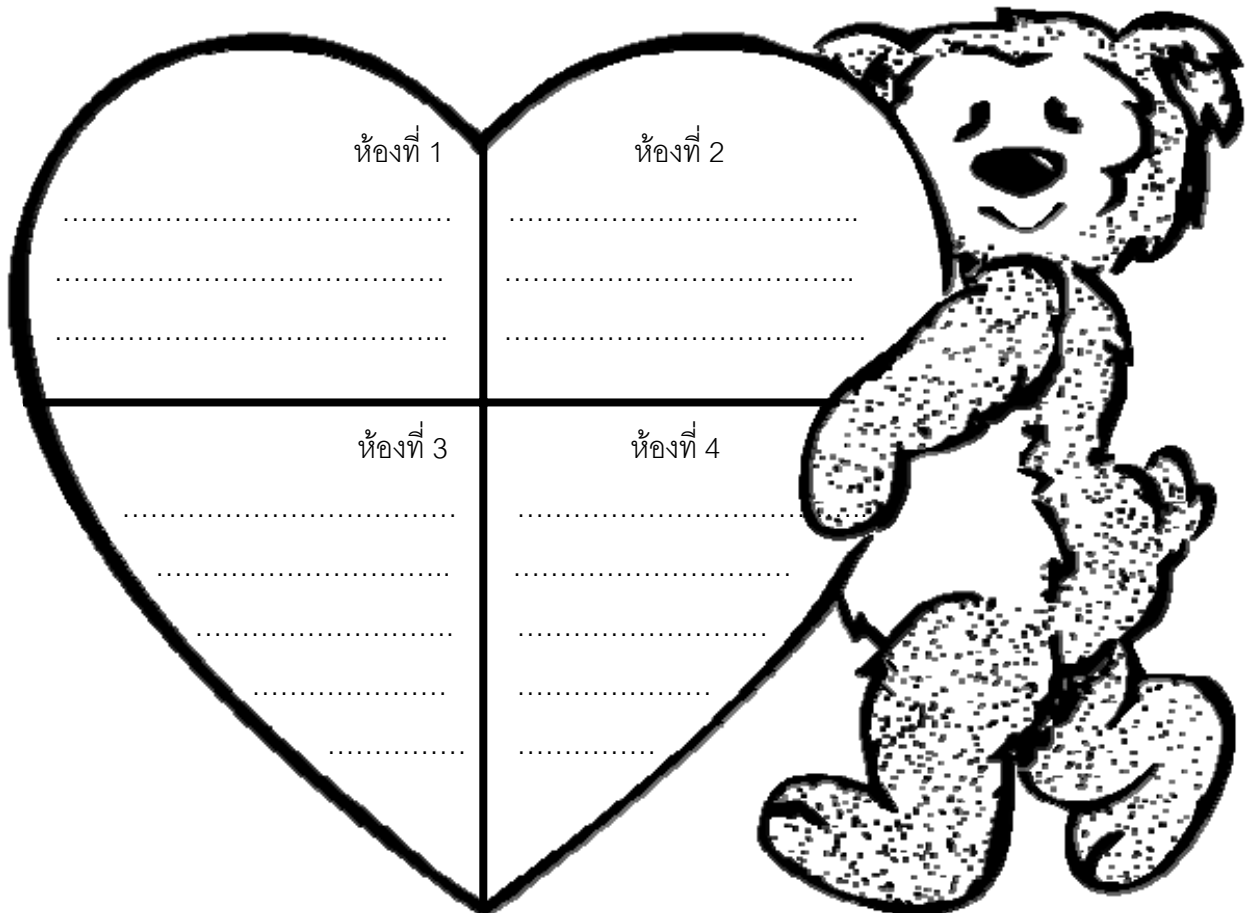
ห้องที่ 2 บอกคุณสมบัติที่เด่น ๆ ของตนเอง

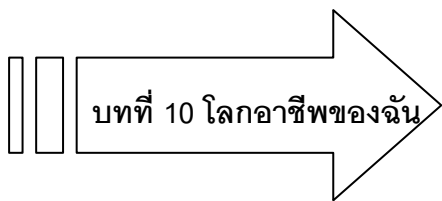
- ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ
- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ค่านิยม

ห้องที่ 3 บอกลักษณะอาชีพที่ตนสนใจ

- ลักษณะของงาน
- คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ
- รายได้ ความก้าวหน้า

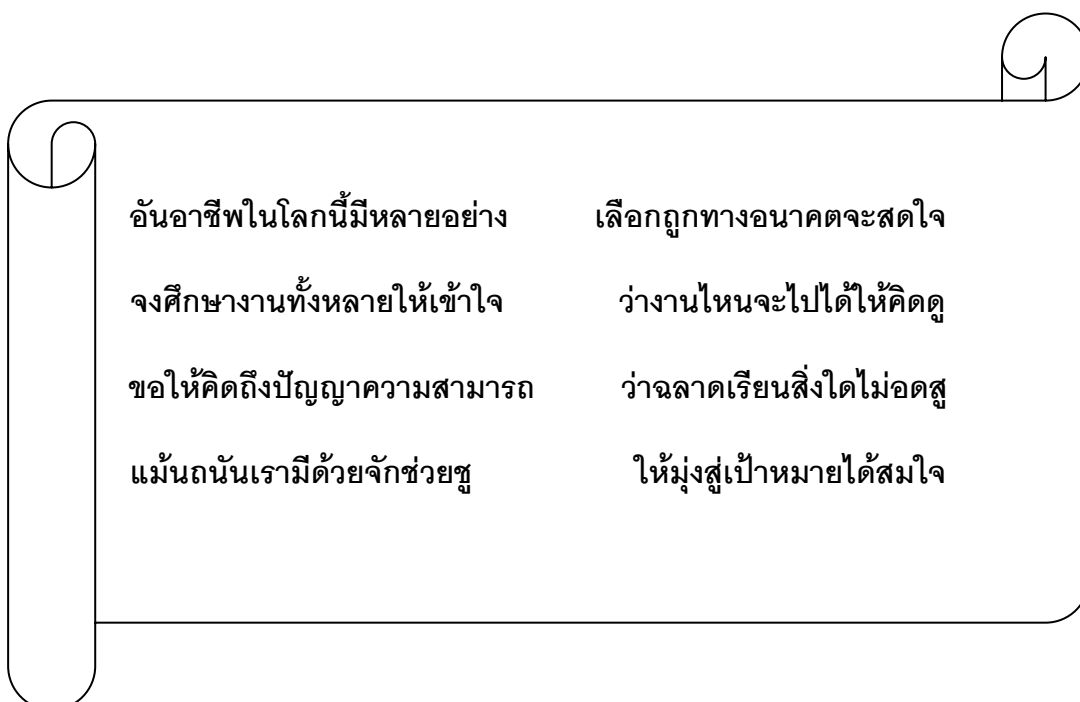
ห้องที่ 4 บอกสิ่งที่ต้องปรับปรุงตนเอง ให้เหมาะสมกับอาชีพที่สนใจ

นอกจากการเข้าใจตนเองแล้ว นักเรียนจะต้องมีความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจต่อตนเองเกี่ยวกับการเลือกอาชีพที่ถูกต้องด้วยเพื่อเป็นการหาจุดมุ่งหมายของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับตัวนักเรียนมากที่สุด หากไม่เป็นไปตามแผนการที่ได้วางไว้ นักเรียนควรจะหาอาชีพสำรองเพื่อปรับจุดมุ่งหมายทางอาชีพของนักเรียนให้ตรงกับสภาพและความสามารถของนักเรียนต่อไป ตามขั้นตอนการเข้าสู่อาชีพดังนี้

1. การวิเคราะห์ตนเอง โดยวิเคราะห์ว่ามีความถนัดงานลักษณะใด ซึ่งดูได้จากความสนใจ, ความสามารถ, อุปนิสัย, เงินทุน และสุขภาพอนามัย
2. วิเคราะห์อาชีพ จะต้องมีความรู้ เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ความก้าวหน้าและความต้องการของตลาดแรงงาน
3. การตัดสินใจเลือกอาชีพ ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับผลการวิเคราะห์ตนเองและวิเคราะห์อาชีพแล้ว

เพลง เสียงข้างในจิตใจ
ศิลปิน P.O.P.

ทางไหน เมื่อไร หนทางเดินอีกไกล ไม่ต้องไปคิดว่าใครต่อใครจะห้าม
สิ่งไหน และเพื่อใคร เก็บคำถามไว้ในจิตใจ ไม่ต้องไปสนทำมันต่อไปจนกว่า
สักวันเธอจะรู้ว่าเธอจะเจออะไร ในวันนั้นเธอคงจะเข้าใจ

วันนี้ เธอรู้ดี ว่าตอนนี้เธอทำอะไร และสิ่งนั้นไม่ทำให้ใครต้องลำบาก
ไม่ต้องกลัว ไม่ต้องคิดมาก ขอแค่เธอแน่ใจ ทำสิ่งนั้นทำมันต่อไปจนกว่า

* สักวันเธอจะรู้ว่าเธอต้องการอะไร ในวันนั้นเธอคงจะเข้าใจ
หากเธอมีคำถามที่ทำให้เธอหวั่นไหว ขอเธอจงมั่นใจ ไม่มีใครรู้ไปกว่า

** เสียงข้างในจิตใจ เชื่อและทำต่อไป ไม่ต้องกลัวอะไร ทำตั้งใจเธอต้องการ
แม้จะนานแค่ไหน สุดท้ายไม่ได้อะไร อย่างน้อยได้ทำตั้งใจ
ทุกอย่างที่ใจเธอต้องการ

หยุดสงสัยและทำมันต่อไป แม้จะเป็นอย่างไรให้เชื่อในใจของเธอ

~ ขอให้นักเรียนทุกคนโชคดีและประสบความสำเร็จ ~

ภาคผนวก ค

1. ค่าความเที่ยงตรงของแบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพ
2. ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ของแบบสำรวจคุณภาพทางอาชีพ

ตาราง 9 แสดงค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	การให้คะแนน			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	
ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ					
2	นักเรียนจำเป็นต้องรู้ว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร และจะประกอบอาชีพใด มีลักษณะงานตามที่นักเรียนชอบ	1	1	1	1
4	ในการเลือกอาชีพ นักเรียนต้องทราบว่าตัวนักเรียนเองเป็นคนอย่างไร	1	1	1	1
8	นักเรียนไม่ทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอาชีพอะไร	1	1	1	1
21	วิธีที่ดีที่สุดในการเลือกอาชีพคือการทดลองทำหลาย ๆ อาชีพ แล้วเลือกอาชีพที่นักเรียนทำแล้วถนัดที่สุด	1	1	0	0.66
28	นักเรียนยอมเสียเวลาเพื่อพยายามทำงานที่นักเรียนทราบว่าตัวนักเรียนไม่มีความถนัด	1	1	1	1
31	นักเรียนไม่ทราบว่าควรทำอย่างไรจึงจะได้ทำงานที่อยากจะทำ	1	1	1	1
35.	นักเรียนคิดว่าการประกอบอาชีพในอนาคตนักเรียนจะประกอบอาชีพด้วยความบังเอิญ	1	1	1	1
42	การทราบว่าตัวนักเรียนเองทำสิ่งใดได้ดี สำคัญกว่าการทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร	1	1	1	1
43	นักเรียนยังไม่มีจุดมุ่งหมายใด ๆ ในการเลือกอาชีพเพราะอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน	1	1	0	0.66
48	นักเรียนเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของนักเรียนอยู่เสมอ	1	1	1	1

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	การให้คะแนน			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ1	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ2	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ3	
-ต่อ-					
49	นักเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนประกอบอาชีพ	1	1	1	1
50	นักเรียนไม่ทราบว่าควรศึกษาต่อด้านใด	1	1	1	1
รวมเฉลี่ยด้านการมีส่วนร่วมฯ					0.96
<u>ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ</u>					
3	นักเรียนไม่ค่อยนึกถึงอาชีพที่นักเรียนอยากทำ	1	1	1	1
5	นักเรียนมีความรู้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ต้องการและข้อจำกัดของอาชีพต่าง ๆ	1	1	1	1
7	ถึงแม้จะยังไม่สำเร็จการศึกษา นักเรียนก็ควรนึกถึงการประกอบอาชีพ	1	1	1	1
12	การทำงานเป็นสิ่งที่หน้าเบื่อหน่าย	1	1	1	1
16	แม้รู้ว่าทุกคนจะต้องทำงาน แต่นักเรียนยังไม่คิดถึงเรื่องการทำงานในขณะนี้	1	1	0	0.66
17	คุณค่าของอาชีพคือทำให้นักเรียนมีรายได้สำหรับซื้อหาสิ่งของที่นักเรียนต้องการ	1	1	0	0.66
18	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่จะทำให้นักเรียนมีชื่อเสียงในอนาคต	1	1	1	1
24	สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรกในการเลือกอาชีพคือรายได้จากอาชีพนั้น ๆ	1	1	1	1
47	คนแต่ละคนจะมีอาชีพได้เพียงคนละหนึ่งอาชีพเท่านั้น	1	1	1	1
รวมเฉลี่ยด้านความรู้เบื้องต้น					0.92

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	การให้คะแนน			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ1	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ2	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ3	
<u>ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือก</u>					
<u>อาชีพ</u>					
25	นักเรียนมีความลำบากในการเตรียมตัวประกอบอาชีพที่นักเรียนอยากทำ	1	1	1	1
26	อาชีพที่นักเรียนจะเลือกต้องเป็นอาชีพที่ทำให้ให้นักเรียนมีอิสระมากที่สุดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ	1	1	1	1
27	ความสนใจในงานใด ๆ เป็นพิเศษไม่สำคัญเท่ากับนักเรียนสามารถทำงานนั้น ๆ ได้หรือไม่	1	1	1	1
30	สิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ คือ นักเรียนต้องรู้ว่านักเรียนควรประกอบอาชีพอะไร	1	1	1	1
32	เพื่อไม่ให้มีการผิดพลาด นักเรียนควรเลือกอาชีพตามที่บิดามารดาแนะนำ	1	1	1	1
36	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง	1	1	1	1
37	บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้ทราบดีกว่าใคร ๆ ว่านักเรียนควรเลือกประกอบอาชีพอะไร	1	1	1	1
39	นักเรียนคิดว่าการเลือกอาชีพตามที่บิดามารดาแนะนำให้เป็นสิ่งที่เหมาะสม	1	1	1	1
รวมเฉลี่ยด้านความมีอิสระ					1
<u>ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือก</u>					
<u>อาชีพ</u>					
6	นักเรียนรู้แล้วว่าตัวนักเรียนต้องการประกอบอาชีพอะไร ก่อนเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย	1	1	1	1

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	การให้คะแนน			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ1	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ2	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ3	
11	อาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะอาชีพจะเป็นตัวกำหนดว่านักเรียนสามารถหาเงินได้มากน้อยเพียงใด	1	1	0	0.66
15	สิ่งสำคัญที่สุดของอาชีพคือความพึงพอใจที่ได้จากการทำอาชีพนั้น ๆ	1	1	1	1
19	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือผู้อื่น	1	1	1	1
34	เมื่อถึงเวลาที่จำเป็นต้องเลือกอาชีพนักเรียนก็จะสามารถเลือกได้เอง	1	1	1	1
38	นักเรียนไม่สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวนักเรียนได้เลย	1	1	1	1
41	นักเรียนยังไม่เคยสนใจอาชีพใด ๆ อย่างจริงจังเลย	1	1	1	1
46	นักเรียนควรเลือกอาชีพก่อนแล้วจึงวางแผนจะประกอบอาชีพภายหลัง	1	1	1	1
รวมเฉลี่ยด้านความพอใจ					0.95
1	ด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ นักเรียนไม่กังวลเรื่องการเลือกอาชีพในขณะนี้ เพราะยังไม่สำเร็จการศึกษา	1	1	1	1
9	เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนักเรียนมักปรึกษาและขอคำแนะนำจากบุคคลต่าง ๆ	1	0	1	0.66
10	นักเรียนไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเลย	1	1	1	1
13	การประกอบอาชีพเปรียบเหมือนการเรียนที่โรงเรียน	0	1	1	0.66

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	การให้คะแนน			ค่า IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ1	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ2	ผู้เชี่ยวชาญ ชาญ3	
14	นักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพที่ทำ	1	1	1	1
20	สิ่งที่น่าคำนึงถึงอย่างยิ่งในการเลือกอาชีพคือโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า	1	1	1	1
22	การตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้นทำได้ยาก เนื่องจากมีหลายสิ่งที่ต้องพิจารณา	1	0	1	0.66
31	คนเราสามารถทำงานได้ทุกอย่างถ้ามีความพยายาม	1	1	1	1
32	นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะเลือกอาชีพใดดี	1	1	1	1
39	เมื่อนักเรียนเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้วนักเรียนจะไม่สามารถเลือกอาชีพอื่นได้อีก	1	1	1	1
43	บุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว ก็จะประสบความสำเร็จในอาชีพอื่น ๆ ได้โดยไม่ยาก	1	1	1	1
44	เมื่อมีอายุถึง 20 ปี นักเรียนควรตัดสินใจเลือกอาชีพได้เรียบร้อยแล้ว	1	1	1	1
รวมเฉลี่ยด้านมโนทัศน์ฯ					0.93
รวมเฉลี่ยทุกด้าน					0.95

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามวุฒิภาวะทางอาชีพ

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ			
2	นักเรียนจำเป็นต้องรู้ว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร และจะประกอบอาชีพใด มีลักษณะงานตามที่นักเรียนชอบ	.465	.870
4	ในการเลือกอาชีพ นักเรียนต้องทราบว่าตัวนักเรียนเองเป็นคนอย่างไร	.436	.871
8	นักเรียนไม่ทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอาชีพอะไร	.447	.873
21	วิธีที่ดีที่สุดในการเลือกอาชีพคือการทดลองทำหลาย ๆ อาชีพ แล้วเลือกอาชีพที่นักเรียนทำแล้วถนัดที่สุด	.557	.865
28	นักเรียนยอมเสียเวลาเพื่อพยายามทำงานที่นักเรียนทราบดีว่าตัวนักเรียนไม่มีความถนัด	.538	.866
31	นักเรียนไม่ทราบว่าควรทำอย่างไรจึงจะได้ประกอบอาชีพที่อยากจะทำ	.664	.858
35.	นักเรียนคิดว่าการประกอบอาชีพในอนาคต นักเรียนจะประกอบอาชีพด้วยความบังเอิญ	.719	.855
42	การทราบว่าตัวนักเรียนเองทำสิ่งใดได้ดี สำคัญกว่าการทราบว่าตัวนักเรียนเองชอบอะไร	.696	.856
43	นักเรียนยังไม่มีจุดมุ่งหมายใด ๆ ในการเลือกอาชีพเพราะอนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน	.430	.873
48	นักเรียนเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของนักเรียนอยู่เสมอ	.599	.862
49	นักเรียนไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนประกอบอาชีพ	.616	.861
50	นักเรียนไม่ทราบว่าควรศึกษาต่อด้านใด	.647	.859
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านการมีส่วนร่วม			.874

-ต่อ-

ข้อ ที่	รายการข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ			
3	นักเรียนไม่ค่อยนึกถึงอาชีพที่นักเรียนอยากทำ	.351	.818
5	นักเรียนมีความรู้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับคุณสมบัติที่ต้องการ และข้อจำกัดของอาชีพต่าง ๆ	.590	.794
7	ถึงแม้จะยังไม่สำเร็จการศึกษา นักเรียนก็ควรนึกถึงการ ประกอบอาชีพ	.573	.796
12	การประกอบอาชีพเป็นสิ่งที่หน้าเบื่อนาย	.573	.796
16	แม้รู้ว่าทุกคนจะต้องทำงาน แต่นักเรียนยังไม่คิดถึงเรื่องการ ทำงานในขณะนี้	.425	.814
17	คุณค่าของอาชีพคือทำให้นักเรียนมีรายได้สำหรับซื้อหา สิ่งของที่นักเรียนต้องการ	.544	.800
18	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่จะทำให้นักเรียนมีชื่อเสียงใน อนาคต	.469	.807
24	สิ่งที่ต้องพิจารณาเป็นอันดับแรกในการเลือกอาชีพคือ รายได้จากอาชีพนั้น ๆ	.666	.782
47	คนแต่ละคนจะมีอาชีพได้เพียงคนละหนึ่งอาชีพเท่านั้น	.518	.802
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านความรู้เบื้องต้นฯ			.820
ด้านความมีอิสระในการตัดสินใจเลือกอาชีพ			
25	นักเรียนมีความลำบากในการเตรียมตัวประกอบอาชีพที่ นักเรียนอยากทำ	.744	.764
26	อาชีพที่นักเรียนจะเลือกต้องเป็นอาชีพที่ทำให้นักเรียนมี อิสระมากที่สุดที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ	.667	.765
27	ความสนใจในงานใด ๆ เป็นพิเศษไม่สำคัญเท่ากับนักเรียน สามารถทำงานนั้น ๆ ได้หรือไม่	.517	.788
30	สิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ คือ นักเรียนต้องรู้ว่านักเรียน ควรจะประกอบอาชีพอะไร	.625	.772

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
32	เพื่อไม่ให้มีการผิดพลาด นักเรียนควรเลือกอาชีพตามที่บิดา มารดาแนะนำ	.478	.794
36	นักเรียนตัดสินใจเลือกอาชีพด้วยตนเอง	.464	.796
37	บิดามารดาของนักเรียนเป็นผู้ทราบดีกว่าใคร ๆ ว่า นักเรียนควรเลือกประกอบ อาชีพอะไร	.315	.826
39	นักเรียนคิดว่าการเลือกอาชีพตามที่บิดามารดาแนะนำให้ เป็นสิ่งที่เหมาะสม	.493	.792
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านความมีอิสระฯ			.809
<u>ด้านความพอใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ</u>			
6	นักเรียนรู้แล้วว่าตัวนักเรียนต้องการประกอบอาชีพอะไร ก่อนเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมปลาย	.543	.755
11	อาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะอาชีพจะเป็นตัวกำหนดว่า นักเรียนสามารถหาเงินได้มากน้อยเพียงใด	.663	.738
15	สิ่งสำคัญที่สุดของอาชีพคือความพึงพอใจที่ได้จากการทำ อาชีพนั้น ๆ	.304	.788
19	นักเรียนควรเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือ ผู้อื่น	.619	.744
34	เมื่อถึงเวลาที่จำเป็นต้องเลือกอาชีพ นักเรียนก็จะสามารถ เลือกได้เอง	.222	.820
38	นักเรียนไม่สามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตัวนักเรียนได้ เลย	.682	.733
41	นักเรียนยังไม่เคยสนใจอาชีพใด ๆ อย่างจริงจังเลย	.624	.739
46	นักเรียนควรเลือกอาชีพก่อนแล้วจึงวางแผนจะประกอบ อาชีพภายหลัง	.450	.770
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านความพอใจ			.785

-ต่อ-

ข้อที่	รายการข้อคำถาม	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ			
1	นักเรียนไม่กังวลเรื่องการเลือกอาชีพในขณะนี้ เพราะยังไม่สำเร็จการศึกษา	.708	.786
9	เมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ นักเรียนมักปรึกษาและขอคำแนะนำจากบุคคลต่าง ๆ	.595	.797
10	นักเรียนไม่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเลือกอาชีพเลย	.684	.784
13	การประกอบอาชีพเปรียบเหมือนการเรียนที่โรงเรียน	.505	.802
14	นักเรียนต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพที่ทำ	.222	.843
20	สิ่งที่น่าคำนึงถึงอย่างยิ่งในการเลือกอาชีพคือโอกาสที่จะเจริญก้าวหน้า	.473	.805
22	การตัดสินใจเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้นทำได้ยากเนื่องจากมีหลายสิ่งที่ต้องพิจารณา	.683	.792
31	คนเราสามารถทำงานได้ทุกอย่างถ้ามีความพยายาม	.623	.793
32	นักเรียนไม่แน่ใจว่าจะเลือกอาชีพใดดี	.320	.820
39	เมื่อนักเรียนเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว นักเรียนจะไม่สามารถเลือกอาชีพอื่นได้อีก	.236	.821
43	บุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพอื่น ๆ ได้โดยไม่ยาก	.234	.821
44	เมื่อมีอายุถึง 20 ปี นักเรียนควรตัดสินใจเลือกอาชีพได้เรียบร้อยแล้ว	.623	.793
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้านมโนทัศน์ในการเลือกอาชีพ			.819
ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเจตคติด้านอาชีพในภาพรวม			.796

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นฤมล ตั้งประพฤติดี
วันเดือนปีเกิด	2 มิถุนายน 2523
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9/19 หมู่ 9 ซอยเอกชัย 16 แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้น (ปวช.) การบัญชี จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2546	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) การตลาด จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2546	บริหารธุรกิจบัณฑิต (บธ.บ.) การจัดการ จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตบพิตรพิมุข จักรวรรดิ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2553	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) จิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร